

Yesugât sinji âlip Mataionâ kulengoip.

*Yesugât sâkurâpñâ, zengât kutziñâ.
(Lu 3:23-38)*

¹ A danjonñâ danjonñâ muyagem gane Yesu Kristo, zâk Abaram sot Dawidi, zekât kiun muyageip. ² Abaramgâren gâbâ Isaka âsageip. Isakagâren gâbâ Yakobo muyageip. Jakobogâren gâbâ Yuda sot âtâ murâpñâ âsagiwe. ³ Yudagâren gâbâ Perese sot Sera âsagiwet. Zekât mamzik kutñâ Tama. Peresegâren gâbâ Hesoron muyageip. Hesorongâren gâbâ Ram âsageip. ⁴ Ramgâren gâbâ Aminadaba âsageip. Aminadabagâren gâbâ Nason muyageip. Nasongâren gâbâ Salomon gâbâ Salomogâren gâbâ Boasi âsageip. Boasigât mamñâ kutñâ Rahaba. Boasigâren gâbâ Obede muyageip. Obedegât mamñâ kutñâ Ruti. Obedegâren gâbâ Yese âsageip. ⁶ Yesegâren gâbâ a kutâ Dawidi muyageip. A kutâ Dawidigâren gâbâ Salomo muyageip. Dawidi zâk Uriagât ambân zo mei Salomo âsageip. ⁷ Salomogâren gâbâ Rehabeam muyageip. Rehabeamgâren gâbâ Abia âsageip. Abiagâren gâbâ Asa âsageip. ⁸ Asagâren gâbâ Yosapata muyageip. Yosapatagâren gâbâ Yoram muyageip. Yoramgâren gâbâ Usia muyageip. ⁹ Usiagâren gâbâ Yotam âsageip. Yotamgâren gâbâ Ahasi

muyageip. Ahasigâren gâbâ Hisikia âsageip.
¹⁰ Hisikiagâren gâbâ Manase muyageip.
 Manasegâren gâbâ Amon âsageip. Amongâren
 gâbâ Yosia muyageip. ¹¹ Yosiagâren gâbâ
 Yekonia sot âtâ murâpñâ âsagiwe. Kâsaziñâ
 Yuda a gâsum diizingâm Babilonia hânân
 âine âsagiwe. ¹² Oi zoren Yekoniagâren
 gâbâ Salatîe muyageip. Salatiegâren gâbâ
 Serubabe muyageip. ¹³ Serubabegâren gâbâ
 Abidu muyageip. Abidugâren gâbâ Eliakim
 âsageip. Eliakingâren gâbâ Aso muyageip.
¹⁴ Asogâren gâbâ Sadoko âsageip. Sadokogâren
 gâbâ Akim muyageip. Akimgâren gâbâ Eliudu
 muyageip. ¹⁵ Eliudugâren gâbâ Eleasa muyageip.
 Eleasagâren gâbâ Matan muyageip. Matanğâren
 gâbâ Yakobo muyageip. ¹⁶ Yakobogâren gâbâ
 Yosepe âsageip. Zâk Mariagât apñâ oip.
 Mariagâren gâbâ Yesu âsageip. Zâkkât kutñâ
 Kristo sâmen. Kutñâ zorat topñâ itâ. Zâk bâliñan
 gâbâ mâkâniñgâbap.

¹⁷ Âsaâsagiñ zo itâ âsagiwe. Abaramgâren
 gâbâ âsagem gane Dawidi âsageip, tenğaziñâ kiin
 kimembut uap. Oi Dawidigâren gâbâ muyagem
 gane Yuda a Babilonia hânân âiwe, zo tenğaziñâ
 kiin kimembut uap. Oi narâk zoren gâbâ âsagem
 gane Kristo muyageip, zo yatigâk kiin kimembut
 uap.

Yesu muyageip, zorat den sinji.

(Lu 2:1-7)

¹⁸ Yesu Kristo muyageip, zorat topñâ itâ.
 Mamñâ Maria Yosepegât sinji sâne ândeip.
 Sinji sânetâ tirik tirik ândiwet. Ândeitâ Tirik

Kaapumnâ Maria sot pâlâtân oi kâmbonâ oip.
¹⁹ Maria zâk kâmbonâ oi ko Yosepenâ nângip. Oi zorat topnâ mân nângipkât nângi mân dâp oip. Yosepe a târâraknâ ândeipkât umñan itâ nângip, “Nâ dinâ a ambân mâteziñan sa añun opapkât tigâk birâbat.” ²⁰ Yatâ upat sâm nângâm ândei Kembangât sumbem a nâinâ umânân muyagem itâ sâm dukuip, “Yosepe, Dawidigât kiunnâ, ambingâ mimbam um zagât mân upan. Tirik Kaapumnâ zâk sot pâlâtân oipkât kâmbon op katep mimbap. ²¹ Nannâ mimbap. Mei ko zâkkât kutnâ Yesu sâban. Zâknâ a ambân gakârâpnâ bâliñangât tâgân gâbâ olanziñgâbap.”

²² Kut nâi nâi muyageip, zo Propete a nâinâ Kembangât sâtkât den itâ sâip, zo bonnâ oip,

²³ “Nângânek. Ambân sigan nâinâ kâmbonâ op nannâ mimbap. Zâkkât kutnâ Imanue sâbi (Niiñ denân ko Anutuñâ nen sot ândiap).”

²⁴ Yosepe zâk umânân gâbâ zaatnâ sumbem añâ den dukuip, zo lum Maria diim mirâñan zari ândiwet. ²⁵ Ka ap ambin ândiândiñ, zo yatâ mân ândiwet. Yatâ op ândeitâ kâtep muyagei Yosepenâ kutnâ Yesu sâip.

2

Nângânângâ a, zen hân kêrebân gâbâ gawe.

¹ Yudaia hânân Herode a kutâ ândeip, narâk zoren Yesu zâk Betelem kamânân Yudaia hânân âsageip. Oi narâk zoren mirâsiñ takâtakâñan gâbâ nângânângâ a, zen Yerusalem kamânân gawe. ² Gamnâ sâm mâsikâziñgâm sâwe, “Katep mâik âsagiap, zâk Yuda a zeñgât a kutâ upap, zâk

ikâ taap? Nen ândi hânniñan gâbâ sângelakñâ ekñâ mâpâsinam gen.” ³ Yatâ sânetâ Herode sot Yerusalem kamân mâirâp, zen aksik nângâm pârâkparâwe. ⁴ Herodeñâ den zo nângâm Anutugât tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a sot a sâtnâ minduziñgâm itâ sâm mâsikâziñgip. “Kristo zâk ikâ muyagibapkât sâsân?” ⁵ Mâsikâziñgi itâ sâm dukuwe, “Betelem kamânân, Yudaia hânân. Zorat Propete ñâiñâ itâ sâm kulengoip,

⁶ ‘O Betelem, kamân mâik Yudaia hânân, gâ Yudaia zengât kamân gigiñâ buñâ. Gâgâren a kutâ patâ muyagem Isirae a ambân gâkârâpnâ kembu otziñgâbap.’ ”

⁷ Den zo sâne nângâm Herodeñâ nângânângâ a diiziñgâm ziiñik âim mulunâk mâsikâziñgip. Sângelak muyageip, zorat narâkñâ mâsikâziñgi dukuwe. ⁸ Dukune nângâm zen Betelem kamân âibigât sângonzângom sâip, “Zen âimñâ kârum katep muyagemñâ ga dâtnobi. Oi nângoot yatik âi mâpâsibat.” ⁹ A kutânâ den yatâ sâi zen âiwe. Oi sângelak hânziñan gâbâ igâwe, zorân kândom otziñgâm âimñâ katep zeip, zorat mirâ kwâkñan âi tâip. ¹⁰ Oi zen sângelak zo ekñâ sâtâre patâ urâwe. ¹¹ Oi mirin bagim katep sot mamñâ Maria zikit umzik topñan gei mâpâsiwe. Mâpâsemñâ irâziñan gâbâ kut ñâi ñâi âlipñâ mem pindâwe. Kât âlipñâ goide sot too wârânñâ âlip, sângânñâ patâ, zo pindâwe. ¹² Oi Kembuñâ umanân kwâkâziñgi zen Herodegâren mân âi muyagem mâtâp ñâin gâbâ hânziñan âiwe.

Kembuñâ Yesu katep lilâugip.

¹³ Nângânângâ a, zen âburem kamânziṅan âine ko Kembugât sumbem a ṅâiṅâ Yosepe umanân itâ dukuip, “Gâ zaat katep sot mamṅâ diizikâna Aigita hânân âi tap nâgât dengât mambât ândibi. Nângâ. A kutâ Herode, zâk katep kârumṅâ muyagem kumbat sap.” ¹⁴ Sâi Yosepeṅâ zaatṅâ katep sot mamṅâ diiziki ṅâtigânâk tik âim Aigita hânân âiwe. ¹⁵ Oi zen zoren ândinetâ a kutâ Herode moip. Propete ṅâiṅâ zorat Kembugât sâtkât itâ sâip, zo bon oip, “Nannâ Aigita hânân gâbâ konsa gâip.”

¹⁶ Nângânângâ a, zen Herode kâitkum âinetâ nângâm kuk imbanâ oip. Yatâ op kâwali a sângonzâṅgoi Betelem kamân sot kamân mâik mâik tap arip, zoren âim katep kendonziṅ zagât, zo zâṅgom naṅgâwe. Nângânângâ a zen sângelak âsageip, zorat narâk sâwe, zorat dâp sâi katep zâṅgom naṅgâwe. ¹⁷ Oi Propete Yesaianâ mârurṅan den sâip zo narâk zoren bon oip,

¹⁸ “Rama kamânân den kwamit patâ muyagiap. Âigirâp patâ uap. Mamârâpziṅ zen murârâpziṅangât umbâla op âigirâp op zem tatne hiriṅsâbigât sâm osiziṅge. Wangât, murârâpziṅ buṅ op naṅge, zorat.”

¹⁹ Herode moi Kembugât sumbem a ṅâiṅâ Yosepe Aigita hânân umanân itâ sâm dukuip, ²⁰ “Gâ zaat. Katep sot mamṅâ diizikâna Isirae hânân âburem âinek. Katep kunat sâwe, a zo muwe.” ²¹ Yatâ sâi Yosepeṅâ katep sot mamṅâ diiziki Isirae hânân âburem âiwe. ²² Âburemṅâ Yosepeṅâ den ṅâi itâ nâṅgip, “Akela zâk ibânâ Herode, zâkkât gebâkṅan Yûdaia hângât a kutâ op

ândiap.” Den zo nângâm zo ândibam kenġât oip. Oi umanân den nângâmġâ Galilaia hânân arip. ²³ Zoren kamân ñâi kutġâ Nasarete zeip, zoren âi ândeip. Oi Propete zeġât den itâ ziap, zo bon oip, “Zâk Nasarete kamânân gokġâ sâbi.”

3

Yohaneġâ nep topkwâip.

(Mk 1:2-8; Lu 3:1-18; Yo 1:19-28)

¹ Ândim zâim ko Yohaneġâ Yuda a zeġâren muyagem ġâip. Gamġâ Yudaia zeġât mirâ âtânġan, a mân ândiândiġan, zoren âi ândim den siġi itâ sâm dâzânġom ândeip, ² “Anutu um topġan ândinatġât narâk mâte uap, zorat zen umziġ melânġek.” ³ Yohanegât Propete Yesaianġâ mârurġan den itâ sâm kulemguiġ, zo bon oip, “Mirâ kamân âtânġan a ñâiġâ âsagem den patâ itâ sâm muyagem ândiap, ‘Kembugât mâtâp kârâm kubikġek. Oi kârâm kwârakune kelâlunġâ oik.’”

⁴ Yohane zâk a kanpitâ ândeipġât sâk pâke âlipġâ mân mem ândeip sot nalem âlip mân nem ândeip. Hâmbâ kamele sâmotġandâ tuuwe, zo mem ândeip. Oi kâmbatġan inzut ñâi lap ândeip. Nalemġâ ko kumbon sot bâġsat, zo nem ândeip. ⁵ Oi Yerusalem kamânân ġâbâ sot Yodaġ too nâmbut nâmbut, zeġâren ġâbâ a ġâbâreyaġġâm zâkkâren âimarâwe. ⁶ Zâkkâren âimġâ bâliġâziġâ sapsune Yodaġ toin saġgonziġip. ⁷ Oi Parisaio a sot Sadukaio a doġbepġâ too saġgonam gane ziġitġâ itâ mâsikâziġip, “O mulumġât kiurâp, zen bâliġâziġaġġât hâuġâ mâte otziġġâbâmap, zo

nâinâ dâzângoi bâliñâziñ birâbi? ⁸ Zen umziñ melânâ orot mâmeziñ kubik ândibi. ⁹ Zen umziñan itâ mân nângâbi, ‘Nen Abaramgât kiurâp, zorat kârâpñoot mân otniñgâbap.’ Nâ dâzângua nângânek. Anutuñâ sâbâ sâm sâi kât zirânâ Abaramgât kiurâpñâ op âsagibi. ¹⁰ Zorat sa nângânek. Nak nâi bonñâ âlipñâ mân upap, zo ko mariñandâ kârâm kârâp oi simbap. Nânga zo mârûm nak topñan pâi ziap. ¹¹ Zen umziñâ melânne toin sanjonziñgâman. Ka nâi bet gam taap, zâk imbanâ patâ zemñângap. Nâ yatâ zorân irânâ sikumñâ goribat, zorâgoot ko mân dâp upap. Zâkñâ Tirik Kaapum sot kârâp sanjonziñgâbap. ¹² Zâk gâbâgâbâriñoot gamñâ nalem gwapgwapñâ gâbârem mindubap. Nalem bonñâ mirânjan pâmbap. Ka gwapgwapñâ, zo ko gâbârem kârâbân pâi simbap. Oi kârâp zo mân bâpsâbap.”

*Yohanenâ Yesu too sanjonñangip.
(Mk 1:9-11; Lu 3:21-22)*

¹³ Narâk zoren Yesu zâk Galilaia hânân gâbâ Yodañ toin âimñâ Yohanenâ too sanjonñangâbapkât dukuip. ¹⁴ Dukui ko Yohanenâ nângi mân dâp oi itâ dukuip, “Wangât nâgâren ga sat? Gânâ nâ sanjonina dâp opap.” ¹⁵ Sâi Yesuñâ den itâ mâburem dukuip, “Nângâm kwâkâ mân ot. Net Anutugât sâtñâ lugitâ dâp upap.” Yatâ sâi Yohanenâ diñâ lum sanjonñangip. ¹⁶ Too sanjonñangi Yesu zâk toin gâbâ kopgam egi sumbem pâronñsâi Anutugât Kaapumñâ nii kembâ yatâ opñâ gem gam kwâkñan pâip. ¹⁷ Oi zorenâk sumbemân gâbâ

den n̄ai it̄a m̄uyageip, “Zi nann̄a âlipn̄a. Umn̄a zâkkâren kinmap. Ek̄n̄a umn̄a âlip opmap.”

4

Satan̄n̄a Yesu m̄asikip.

(Mk 1:12-13; Lu 4:1-13)

¹ Kaapum̄n̄a Yesu ok̄n̄angi mir̄a kam̄an ât̄an̄an arip. Satan̄n̄a m̄asik̄an̄anḡâbapk̄at ok̄n̄angi arip.

² Oi zoren Yesu zâk n̄atik sot sir̄am 40 um̄nan n̄alem būn̄ ândeip. ³ Oi sar̄a marīand̄a zâkkâren gam̄n̄a it̄a s̄am duk̄uip, “Ḡa Anutuḡat nann̄a ândiat oi ko s̄anand̄a k̄at zir̄an̄ nalem oi ne.” ⁴ S̄ai Yesun̄a it̄a s̄am duk̄uip, “Den kulem n̄ai it̄a ziap, ‘An̄a nalem̄ak nem mân ândinat. Nalem nem sot den Anutuḡaren ḡab̄a ḡamap, zo n̄anḡam ândim kw̄at̄atinat.’ ”

⁵ Yat̄a s̄ai Satan̄n̄a diim âim kam̄an patin tak̄am tirik nam̄a pum kw̄ak̄nan p̄aip. ⁶ Pam̄n̄a it̄a duk̄uip, “Ḡa Anutuḡat nann̄a ândiat oi ko zib̄a p̄atan̄ gei. Oi den kulem n̄ai it̄a ziap, zo n̄anḡa, ‘Zâkn̄a sumbem ar̄ap zen̄ḡat bitzīnan ḡabanbap. Zin̄a bitzīand̄a mingim geine k̄at̄n̄a mân gobap.’ ”

⁷ Yat̄a s̄ai Yesun̄a it̄a s̄aip, “Oi den kulem n̄ai it̄a ziap, ‘Kembu Anutuḡa z̄aiz̄ain̄ mân ok̄n̄anḡâban.’ ”

⁸ S̄ai Satan̄n̄a bak k̄arep pat̄a n̄ain̄ diim z̄ai kin h̄an d̄ap a k̄amut k̄amut̄n̄a sot sikum kut n̄ai n̄ai âkn̄âl̄en̄oot, zo tir̄apkoip. ⁹ Tir̄ap̄kum it̄a s̄aip, “Ḡa n̄aḡat umn̄a top̄nan̄ gei pindīns̄am m̄ap̄âseninand̄a h̄an sot kut n̄ai n̄ai, zi aksik ḡa

gibat.” ¹⁰ Sâi Yesuñâ den mâburem itâ dukuip, “Satan, gâ birânim âi. Den kulem nâi itâ ziap, ‘Kembu Anutugâ kânok mâpâsiban. Oi zâk kânok kore okᵑᵑgâban.’ ”

¹¹ Yatâ sâi Satanᵑᵑâ birâᵑᵑgâm ari sumbem a zen gam on galem okᵑᵑgâwe.

*Yesuñâ Galilaia hânân âi nep tuugip.
(Mk 1:14-20; Lu 4:14-15; 5:1-11)*

¹² Yohane tâk namin panetâ Yesuñâ zorat siᵑᵑi, zo nâᵑᵑâm Galilaia hânân arip. ¹³ Oi Nasarete kamânân ândeip, zo birâm Kapenaum kamân âi ândeip. Kamân zo saru sâtᵑᵑan Sebuloᵑ sot Naptali, zenᵑᵑât hânân tâip. ¹⁴ Yatâ oi Propete Yesaia zâkkât den nâi itâ ziap, zo bon oip,

¹⁵ “Sebuloᵑ sot Naptali hân saru sâtᵑᵑan Yodaᵑ too nâmbutken ziap, Galilaia hân torenᵑan, zoren hân nâin gokᵑâ zen ândime. ¹⁶ A zo ᵑâtâtigân ândiwe, zen kârâp âsakᵑâ patâ ikse. Mumuᵑᵑᵑᵑât siᵑᵑi op ᵑâtâtigân ândiwe, zen âsakᵑâ muyageziᵑᵑap.”

¹⁷ Narâk zoren Yesuñâ topkwapᵑâ siᵑᵑi âlip dâzâᵑgom a itâ dâzâᵑgom ândeip, “Anutugât um topᵑᵑan ândinatkat narâkᵑâ mâte uapkat umziᵑ melâᵑnek.”

¹⁸ Oi sirâm nâin Yesuñâ Galilaia saru sâtᵑᵑan âim gam tap a zagât, âtâ mun zikirip. Nâi Simoᵑ, kutᵑâ nâi Petero. Nâi ko munᵑâ Andrea. Zet saruyân zuugât irâ pam kirâwet. Zet iᵑᵑᵑᵑât nep tuum ândiwet. ¹⁹ Yesuñâ zikitᵑâ dâzâkom sâip, “Zet ga nâᵑᵑât a op molinigit. Oi zet iᵑᵑᵑᵑât nep tuum ândiabot, zo yatik a zenᵑᵑâren nep tuum

ândibabot.” ²⁰ Sâi zorenâk irâziknâ birâm molim âiwet.

²¹ Oi Yesunâ mâik nâi âimnâ a âtâ mun zagât muyagezikip. Yakobo sot munnâ Yohane, zet Zebedaïogât nanzatnâ. Zet ibâziknoot wanğâyân tap irâzinâ kubik tarâwe. ²² Yesunâ dâzâkoi zorenâk wanğâ sot ibâziknâ birânanğâm molim âiwet.

²³ Yesunâ Galilaia hânân kamân toren toren âim gam mâpâmâpâse namin zâim den sinji âlip dâzânğom ândeip. Oi a ambân sisi mâsekzinoot kubikzinğâm ândeip. ²⁴ Yatâ op ândei sinjinâ Siria hânân laŋ kârâm ari nânğâm a ambân sisi mâsek sot wâkezinoot sot kin bitzinâ mumunâ zâkkâren diizinğâm gane kubikzinğâm nanğip. ²⁵ Oi Galilaia hânân gâbâ sot kamân bâzagât Yodaŋ too nâmbutken tâibân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ sot Yudaia hânân gâbâ sot Yodaŋ too nâmbutken gâbâ, a ambân kâmut patânâ mindumnâ moliwe.

5

Yesunâ bâknan den sinji âlip dâzânğoip.

(Lu 6:20-26)

¹ Yesunâ a ambân kâmut patâ zinğitnâ bâknan zâi tâi arâpnâ zen um topnan âiwe. ² Âinetâ sinji âlip itâ sâm dâzânğoip, ³ “A nâmbutnâ umzinanğât nânğâne gigin opmap, zenğât nânğâ sâtâreŋoot uap. Zo zinâ sumbemân Anutu um topnan ândibi. ⁴ A nâmbutnâ isem umbâlâ op ândime, zenğât nânğâ sâtâreŋoot uap. Zen zo umâlep kwatzinğâbap. ⁵ A nâmbutnâ zâizâinâ

mân op ândime, zengât nânga sâtâreṇoot uap. A zo ziṇâ hân patâ zî galem upi. ⁶ A nâmbutṇâ ândiândi târârakkât otziṇgi ândime, zengât nânga sâtâreṇoot uap. Zen gâtâm bonṇâ muyagibi. ⁷ A nâmbutṇâ zen um lâklâk op a toren tânzângome, zengât nânga sâtâreṇoot uap. Zen zo Anutuṇâ zo yatik otziṇgâbap. ⁸ A nâmbutṇâ umziṇ salek ândime, zengât nânga sâtâreṇoot uap. Zen zo Anutu ek ândibi. ⁹ A nâmbutṇâ lumbenṇâgât nep tuum ândime, zengât nânga sâtâreṇoot uap. Zen zo Anutugât murarâṇṇâ sâbi. ¹⁰ A nâmbutṇâ târârakziṇṇâgât op kâmbamân sot tâk namin âibi, zengât nânga sâtâreṇoot uap. Zen zo sumbemân Anutu um topṇan ândibi. ¹¹ A nâmbutṇâ nâgât opṇâ a ziṇâ den bâliṇ top topṇâ dâzâṇgom zâṇgom molimoli otziṇgâme, zengât nânga sâtâreṇoot uap. ¹² Zen sumbemân sâṅgân patâ mimbi, zorat umâlep patâ op sâtâre upi. Wangât, Propete a mârumṇan yatik zâṇgom moliziṇgâwe, zorat.”

*Nen a zengât sii sot kârâp âsakṇâ yatâ utnat.
(Mk 9:50; 4:21; Lu 14:34-35; 8:16; 11:33)*

¹³ “Zen a zengât sii op ândibi. Ka siigât naamṇâ buṇ oi ko dap oindâ naamṇâ dum upap? Zo buṇâ. Sii bâliṇâ zo yatâ mo yatâ orotṇâ, zo mân ziap. Sii zo yen hânân lokine giari a ambân ziṇâ lânbi.

¹⁴ Oi zen a zengât kârâp âsakṇâ op ândibi. Kamân ṇâi bak kârep ṇâin tâi wan mo wannâ mân kwâtepkubap. ¹⁵ Zen kârâp sâumṇâ âmaṇân mân kwârakume. Buṇâ. Zo tâtatṇan pane tâpmap. Oi mirâ kâligen zime, zo âsageziṇgâmap. ¹⁶ Zen zo yatâ a zengât âsakṇâ op ândibi. Oi a zen

ândiândiziñâ ikne âlip oi sumbem Ibâziñâ sâmb âlip kwâkñanğâbi.”

Yesu zâk Mosegât gurumin den kumbam mân geip.

17-18 “ ‘Mosegât gurumin den sot Propete zengât den kumbam geip,’ nâgât yatâ sâme? Nâ mân kumbam gewan. Nâ zo lubatkât gewan. Den zo bon op kut nâi nâi muyagem nanğâbap. Nâ perâkñak dâzânğobâ. Mosegât gurumin den murukñâ nâi mân buñ upap. Gurumin den zo tâi hân sumbem, zet buñ upabot. 19 Oi a nâi, zâk gurumin den murukñâ nâi mân lumñâ a toren yatik upigât dâzânğobap, zo ko sumbemân a ândibi, zengât ombeñan a gigin op ândibap. Oi nâiñâ ko den zo lum a nâmbut zo yatik upigât sâbap, zo ko sumbemân a ândibi, zengât patâziñ op ândibap. 20 Zorat dâzânğua nânğânek. Zen gurumin den galem a sot Parisaio a, zen ândiândiziñ âlip mân ândim walâziñgâm sumbemgât siñgi mân upi.”

Gurumin den, zorat topñâ sâip.

(Lu 12:57-59)

21 “Sâkurâpziñ zen den itâ dâzânğowe, ‘Gâ kâmbam mân kumban. Nâi zâk kâmbam kumbap, denân pambi.’ 22 Ka nânâ itâ dâzânğobâ. Nâi zâk bukuñâ um kuk nânğânğânğâbap, zâk den nepñanğât siñgi upap. Nâi zâk bukuñâ den bâliñâ dukubap, zo ko a sâtnâ zengât mindumin-duyân pambi. Nâi zâk bukuñâ den kârok bâliñâ dukubap, zo ko sim kârâpkât siñgi upap. 23 Zorat ko gâ kut nâi nâi Kembugât siñgi pâmbam itâ nânğâban, ‘Bukunet kâsâp osetnikñan ziap.’ 24 Zo

yatâ nânġâm kut nâi zo birâm âi bukugoot den sâm kusik tuumġâ âburem kut nâi zo Kembugât sinġi pâmban.

²⁵ Gâ a nâi sot kâsâp op dinzikġâ zo kek kubik-pabot. Top likuliku a zâkkâren mân âim kâsagoot den sâm kubikpabot. Yatâ mân otna kâsagandâ den zo top likuliku agâren sâi nânġâm kâwali a gakârâpġâ sâi gâ gâsugim tâk namin gâbanbi.

²⁶ Nâ perâkġak dâgobâ. Gâ zoren tapġâ yen mân giban. Kâsagaġġât tosa mâkâm nanġâm gem gâban.

²⁷ Sâkurâpziġâ itâ dâzânġowe, ‘Ap ambin, zet mân birâyaġġâbabot.’ ²⁸ Ka nânġâ ko itâ dâzânġobâ. A nâiġâ ambân nâi ek âkġâleġġâġġâp, zo ko zâk zik ambin zo umġandâ birânġġâġġâp. Zâk tosa mimbap.

²⁹ Zorat sinġâ nâiġâ bâliġan gâbanbâ sâi sum lâmuġ birâban. Hâlâlû ândim simân geibatġât laġ sinġâ toren sum lâmuġban. ³⁰ Bikâ bongenġâ bâliġan gâbanbâ sâi kârâm mânânġât pâmban. Sâk hâlâlû ândim sim kârâpkât sinġi opatkât laġ bikâ kârâm mânânġât pâmban.

³¹ Den sânġiġâ itâ ziap, ‘Nâi zâk ambinnâ birâbam ekap pindâm molibap.’ ³² Ka nânġâ ko itâ dâzânġuan. A nâi ambin birâbap, zo ko zâk târotârozik mânânġât tosa patâ mimbap. Ka ambân zo a nâi sot ândeip oi ko tosa zo apġġâġġât mân upap. Oi nâi zâk ambân birâbirân zo mimbap, zo ko zâk tosa patâ mimbap.

³³ Zen nânġe. Sâkurâpziġâ itâ dâzânġowe, ‘Gâ Anutu mâteġan den nâi sarâ mân sâban. Kambu mâteġan den nâi sâmġâ lunandâ bonġâ upap.’

³⁴ Nanâ ko itâ dâzâᅇguan. Anutu mâtenjan den sâsânâ, zo itâgât birâm nanġâbi. Sumbem, zo Anutugât tâtat mâme uap. ³⁵ Hânân kwap sâme, zo itâgât op birâbi. Hân, zo Anutugât kombânġâ. Oi Yerusalem kamânân kwap sâsânâ, zo itâgât op birâbi. Yerusalem kamân, zo Kembu patâgât kamân. ³⁶ Oi kâukziᅇjan kwap sâsân, zo birâbi. Zen kâukziᅇ sâmotᅇâ kâu ᅇâi dukune sumun upap? Mo sumun ᅇâi dukune kâu upap? Yatâ buᅇâ. ³⁷ Zorat dinziᅇâ bonᅇjan sâne bonᅇâ upap. Buᅇâ sâne buᅇâ upap. Den târokwap sâme, zo Sataᅇġâren ġâbâ ġâmap.”

Hâukâu mân upi.

(Lu 6:29-30)

³⁸ “Den ᅇâi itâ sâsânâ, zo nânġe, ‘Nâiᅇâ siᅇġâ sum lâmuᅇi ġânġoot siᅇâ sum lâmuᅇban. Nâiᅇâ sâtkâ kwâki ġânġoot sâᅇᅇâ hâuᅇâ kom kwâkâban.’ ³⁹ Nânâ ko itâ dâzâᅇguan. Zânġonâ sâne sâkziᅇâ mân aᅇġân kârâbi. Ġât ko a ᅇâiᅇâ pâlomġâ toren koi toren ᅇâi pindâna kumbap. ⁴⁰ Oi ᅇâiᅇâ ġâ sot kâsa op hâmbâġâ kwâkᅇjan mei umᅇjan yatik pindâban. ⁴¹ Oi a ᅇâiᅇâ ġâ irânâ mem pâᅇkânogân âi pâmbangât sâi ġânâ târokwap kârebân âi pam ġâban. ⁴² Oi a ᅇâiᅇâ kut ᅇâi ᅇâi nibangât sâi pindâban. Oi yen mem ândim ġibat sâi nânġânġâban.”

Kâsarâpziᅇ buku otziᅇġâbi.

(Lu 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Den ᅇâi itâ sâsânâ, zo nânġâme, ‘Ġâ bukugâ buku okᅇânġâban, ka kâsagâ kâsa miᅇânġâban.’ ⁴⁴ Ka nânâ ko itâ dâzâᅇġâ. Kâsarâpziᅇ buku

otzingâbi. Oi a zângom molizingâme, zengât op ninâu sâbi. ⁴⁵ Zen zo yatâ op ândim sumbem Ibâzingâgât nan bârarâp bonnâ op ândibi. Zâknâ yatik sâi maanandâ a orot mâmeziñ bâliñâ sot âlipnâ aksik âsagezingâmap. Oi yatik sâi mapnâ a orot mâmeziñ bâliñâ sot âlipnâ aksik zingâmap. ⁴⁶ Zen buku otzingâme, zorik buku otzingâbi, zo ko Anutuñâ sângânñâ wan zingâbap? Bâliñ mâme a, zen yatâ op ândime, zo ka. ⁴⁷ Zen torerâpziñâ zorik mânganzingâbi, zorat sângânñâ wan zingâbap? Um kâtik a, zen yatâ upme. ⁴⁸ Zorat zen ko walâm sumbem Ibâzingandâ târarak ândimap, zo yatik op ândibi.”

6

Ninâu sânam sâk mâmeyân mân sâbi.

¹ “Zen siñgi âlip lumñâ kut nâi nâi âlipnâ upme, zo zingitne âlip upapkât a mâteyân mân mem ândibi. A mâteyân yatâ op ândine Anutuñâ sângânñâ mân zingâbap. ² Zorat gâ a âlip otzingâm a nâmbutñandâ gek nângâbigât lâmun mân vaatpan. A sarâñâ, zen mâpâmâpâse namin sot kamân sombemân a ziñâ sâm âlip kwatzingâbigât yatâ upme. Nâ perâknak dâzângobâ. Zen sângânziñâ mârur mine âkip. ³ Bukugâ nâi kut nâi pindâbam tik pindâm bukugâ nâi mân dukuban. ⁴ Yatâ upan, zo ko orot mâmegâ tik zimbap. Yatâ otna Ibâgandâ kut nâi nâi tik ek nângâmñâ hâuñâ sângânñâ gibap.”

Ninâugât den.
(Lu 11:2-4)

⁵ “Zen ninâu sânam a sarânjâ, zen yatâ mân upi. Zen mâpâmâpâse namin sot a mindumin-duyân ninâu sânam bâbâlanj upme, zo ko anjâ zingitpigât yatâ upme. Nâ perâkñak dâzânjogobâ. Yatâ zingitne ko zorânjak sângânzinjâ opmap. ⁶ Gâ ko ninâu sâbâ sâmirâgan zâi hânji doonjgumñâ Ibâgâ tik ândimap, zâkkâren ninâu sâban. Oi Ibâgâ tigâk kut ñâi ñâi ek nânjgâmapñâ bonjâ muyagem gibap.

⁷ Oi zen ninâu lâuyâk mân sâbi. Ninâu sâmñâ târokwap mân sâmi âine kârep patâ upap. Um kâtik a, zen ninâu yatâ sâme. A zo zinjâ den donjbej sâmirindâ nânjgânjgâbap sâme. ⁸ Gât ko zen a zo zen yatâ mân upi. Zen ninâu mân sâne Ibâzinjâ zâk kut ñâi ñâi um nânjgânjgâzinjâ ziap, zo kek ek nânjgâmap. ⁹ Oi zen itâ sâmi ninâu sâbi, ‘Ibâninjâ sumbemân taat, gâgât kutkâ hâlâlu zimbap. ¹⁰ Gâ gamñâ um dâp hân dâp kembu otninjâban. Sumbemân gâgâren sât lulu ziap, zo yatik hânân neñgâren zimbapkât otninjâp. ¹¹ Gâ sirâm ziren nalemdâpninjâ ninjâban. ¹² Nen a zengât tosa biren zo yatik tosaninjâ birâban. ¹³ Top mâsimâsikâyân mân nâmbanban. Bâlinjâ marinjângât bikñan gâbâ mâkâninjâban.’

¹⁴ Zen a zengât tosa birânetâ Anutuñâ yatik tosazinj birâbap. ¹⁵ Ka zen a zengât tosa mem ândinetâ Anutuñâ zengât tosa yatik mem ândibap.”

Nalem birâm kendon ândiândigât den.

¹⁶ “Zen nalem birâm kendon ândim si sângânzinj kuk sen sen mân upi. A sarânjâ, zen yatâ upme. A

nâmbutņâ, zen nâlem birâm kendon ândiândizîņâ zîņgitpigât yatâ upme. Nâ perâkņak dâzâņgobâ. Zen zorat sâņgânņâ mârûm mine âkap. ¹⁷ Gânâ ko nalem birâm kâukâ kendâm si sâņgângâ too saņgonņâ ândiban. ¹⁸ Yatâ otna a zîņâ nalem birâm ândiândigâ mân ek nâņgâbi. Sumbem Ibâgâ tik ândimap, zâk zikņik nâņgâbap. Oi zâk tik ândim kut ñâi ñâi ek nâņgâmapņâ sâņgânņâ gibap.”

Sikumgât âkņâle mân utnat.

(Lu 11:34-36; 12:33-34)

¹⁹ “Zen hângât sikum kut ñâi ñâi donbep mân mindubi. Hângât kut ñâi ñâi kabâtņâ niniņâ sot alâalâgiņ sot aņâ kâmbu mime, zorat nâņgânetâ mân zâibap. ²⁰ Zen sumbemân kut ñâi ñâi mindum ândibi. Sumbemgât kut ñâi ñâi, zo kabâtņâ mân niniņâ sot mân alâalâgiņ sot aņâ kâmbu mân orotņâ, zorat nâņgâne zâibap. ²¹ Kut ñâi ñâiziņ zemabân, zoren yatik umziņ pane zemap. ²² Siņgâ so sâkkaņgât âsakņâ. Siņgâ âlip tâi sâkkâ âsakņâ ek ândiban. ²³ Ka siņgâ bâliņ oi ko sâkkâ ñâtâtik upap. Zorat sa nâņgânek. Umgangât âsakņâ ñâtâtiksâbap, zo ko opon ñâtâtik patâ muyagei kwakmak op ândiban.

²⁴ A kânokņâ a kutâ zagât, zekât kore âlip mân upap. Zâkņâ ñâi buku okņangâm ñâigât âkon upap. Oi zâk ñâi sot pâlâtân op ñâi kândât kubap. Zen yatik Anutugât nep sot kât sikum âkņâlegât nep, zo dap yatâ mâtâkâziņgâm mem ândibi?”

Sâkkât kut ñâi ñâi, zorat mân nâņgâm kwâkâban.

(Lu 12:22-32)

25 “Zorat torenjâ nâi zi dâzângua nângânek. Zen ândiândiziņangât nângâm itâ mân sâbi, ‘Wan wan mem nem ândinat?’ Mo sâkziņangât nângâm itâ mân sâbi, ‘Wan mo wan lap ândinat?’ Kut nâi nâi zorat mân nângâm kwâkâ upi. Zorat zen sânek. Ândiândiziņandâ bonjâ mo nalemjâ bonjâ? Sâkziņandâ bonjâ mo sâk pâkeņâ bonjâ?

26 Zen nii ziņgitnek. Nii zen nep mân kârâm kâmitme. Zen nalem mân mindune tâpmap. Oi sumbem Ibâziņandâ nalem muyagem ziņgâmap. Oi dap dap? Zen nii zeņgât ombeziņan? Buņâ.

27 Oi zen nângânâņgâziņ kâtikņâ ziap oi ko sânetâ sâkziņ kâtigei narâkņâ pâņkânok târokwap ândibi?

28 Yatâ orotņâ mân ziabân wangât sâk pâkegât doņbep nângâme? Zen pâliņpâliņ neule hibukņan zemap, zorat topņâ nângâbi. Zâk sâk pâke mân tuumap.

29 Zorat sa nângânek. A kuta Salomo mârumņan ândeip, zâk sikum patâ sot neule âlip zemņangip. Ka Salomo zâk sâkņâ neulenootņâ neule âlipņâ yatâ zo mân mem ândeip.

30 Oi hibuk bâloņâ zo irak muyagem mukan âkâm gemap. Anutuņâ sâi neule âlipņâ zo muyagemap. Oi zen dap nâņge? Anutuņâ sâk pâke âlip mân muyagem ziņgâbap? Zen nângâm pâlatânziņ lotņâ.

31 Zorat zen nângâ kwâkâ op itâ mân sâbi, ‘Nen wan wan mem ândinat. Nen wan wan mem lap ândinat?’

32 Um kâtik a, zen um nângânâņgâziņ zoren pane zemap. Zen ko yatâ mân upi. Ibâziņandâ wan wangât kwakse, zo nângâm naņgâmap.

33 Zen sumbem Ibâziņangât um topņan ândiândiņ sot zâkkât mâtâp târârak ândiândiņ, um nângânâņgâziņ zoren pane zim-

bap. Zo yatâ utne sâkkât kut nâi nâi zingâbap. ³⁴ Zen mukangât nângâ kwâkâ mân upi. Nângâ kwâkâ zo mukangât sinji. Sirâm nâigât kâbâ yâmbât, zo sirâm zorat sinji upap.”

7

Den hâuñâ mân sâm sinjan giban.

(Lu 6:37-38, 41-42)

¹ “Zen a hâuñâ den mân sâm sinjan gibi, zo ko Anutugoot zen yatigâk mân sinjan giban. ² Zen a hâuñâ den sâm kwâkâzingâbi, zorat dâp yatigâk Anutuñâ zen sâm kwâkâzingâbap. Zen a kut nâi nâi otzingâbi, zorat dâp yatik Anutuñâ mâburem zingâbap. ³ Gâ wangât bukugangât sinjan gwapgwap zo ekñâ gikâ sinjan nak sâmbañâ zo mân ek nângat? ⁴ Nak sâmbañâ gikâ sinjan zeî dabângen bukugâ itâ dukuna dâp upap? ‘Gâ nângâna sinjan gwapgwap ziap zo, mem pambâ.’ ⁵ Sarâ a gâ. Kândom gikâ sinjan nak sâmbañâ zo mem pamñâ gwapgwap bukugangât sinjan zeî mem pâna dâp upap.

⁶ Gâ a nâmbutñâ Anutu kândâtkume, zen sinji âlipkât kut nâi nâi âlipñâ, zo mân zingâban. Zen wâu bâu yatâ opñâ kut nâi nâi âlipñâ zo birâm âburem gibegât.”

Ninâu sâm ândim kut nâi zo mimbi.

(Lu 11:9-13)

⁷ “Ninâu sâm ândim kut nâi zo mimbi. Kârum ândim bonñâ muyagibi. Hângiyân kom ândine mirâ mâriñandâ mem pâmbap. ⁸ Nâi zâk ninâu sâm ândim kut nâi memap. Nâi zâk kârumapñâ bonñâ muyagemap. Nâi zâk mâtâbân kom ândei

mariñandâ mâtâp mem pâmbap. ⁹ Zengâren gâbâ nâiñâ nanñâ nalemgât sâi kâsaget pindâbap? ¹⁰ Mo zengâren gâbâ nâiñâ nanñâ iñangât sâi guk mo mulum pindâbap? ¹¹ Buñâ. Zen a bâliñandâ murarâpziñâ kut nâi nâi âlipñâ yatâ otziñgâme. Oi Ibâziñ sumbemân walâwalânandâ kut nâi nâi âlipñâ ziñgâbap. Zen zâkkâren ninâu sâne kut nâi nâi âlipñâ walâm ziñgâbap.

¹² Zen a ziñâ kut nâi nâi otziñgâbigât otziñgâmap, zorat dâp otziñgâbi. Zorânâ Mosegât gurumin den sot Propete zengât den zo minduap.”

Mâtâpkât den.

(Lu 13:24)

¹³ “Zen mâtâp pâlâtânjan sumbemân bagibi. Tâmbetagoagonjngât hânji, zo patâ uap. Oi zorat mâtâpñâ zo ñilip patâ. Zoren a ambân donjbeñâ bagim âime. ¹⁴ Ândiândi kamângât mâtâp, zo pâlâtânj. Zoren a ambân bituktânâ âime.”

Propete sarânâ, zengât den.

(Lu 6:43-46; 13:25-27)

¹⁵ “Propete sarânâ, zen holi tobatziñâ râma yatâ ka umziñâ wâu kâtikñâ kâwaliziñoot. Zo nânjgâm galem ândibi. Zen zengât orot mâmeziniñgât sen kwapñâ topziñâ nânjgâbi. ¹⁶ Bolep sângerân bonñâ oi nime? Mo zâlâliyân sam bonñâ oi nime? ¹⁷ Zo buñâ. Nak âlipñan bonñâ âlipñâ âsagemap, ka nak bâliñan bonñâ âlipñâ mân âsagemap. ¹⁸ Nak âlipñan bonñâ bâliñâ mân muyagemap. Nak bâliñan bonñâ âlipñâ mân âsagemap. ¹⁹ Zorat nak nâi zâk bonñâ âlipñâ mân oi kârâm kârâbân

umbi. ²⁰ Nâ zorat op san. A zeŋgât orot mâmeziŋ eknâ topziŋ nâŋgâbi.

²¹ Kembuniŋâ, Kembuniŋâ nonsâme, ka zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ sumbemân mân zâibi. Ibânâ sumbemân, zâkkât den lume, zen ziiŋik sumbemân bagibi. ²² Narâk zoren a doŋbep patâŋâ ziŋâ itâ sâm dâtnobi, ‘Kembunâ, Kembunâ, gâgât kutkâ sâm a ambân siŋgi âlip dâzâŋgowen. Gâgât kutkâ sâm wâke moliziŋgâwen. Gâgât kutkâ sâm nep patâ tuuwen.’ ²³ Yatâ sâne nâ itâ sâm dâzâŋgobat, ‘Nâ zeŋgât kutziŋâ mân nâŋgan. Bâliŋ mâme a, zen birânim âinek.’ ”

Nâŋgânâŋgâ a sot a kwakmak.
(Lu 6:47-49)

²⁴ “A ŋâiŋâ dinnâ zi nâŋgâm lubap, zâk a nâŋgânâŋgâŋoot upap. Zâk a ŋâiŋâ bâkŋan mirâŋâ kâtikŋâ tuugip yatâ. ²⁵ Mirâŋâ tuugi tâi map pibâ patâ gam kom osei mirâ zo kâtigem kirip. Lâm kêrep esâm tandâ pâi giari sârakoip, zorat kâtigem kirip. ²⁶ Oi a ŋâi dinnâ zi nâŋgâm birâbap, zâk a kwakmak zi yatâ. A kwakmak ŋâiŋâ mirâŋâ too sâtnan tuugip. ²⁷ Mirâŋâ tuugi tâi map patâ too uurupŋoot takâm koi giligâlaksâm nanŋip.”

²⁸ Yesuŋâ den zo sâm nanŋi a ambân kâmut patâ zen den sâip, zorat nâŋgâne imbaŋâ oip. ²⁹ Oi itâ sâwe, “Zâk Kembangât gurumin den zorat galem a, zen walâziŋgâm sap.” Yesu zâk imbaŋâŋootŋâ den siŋgi âlip dâzâŋgoip, zorat yatâ sâwe.

8

Yesunâ sâk bâlâ a nâi kubiknangip.

(Mk 1:40-44; Lu 5:12-14)

¹ Yesunâ bâknan gâbâ gem gâi a ambân kâmut patâ molim âiwe. ² Oi a nâi, sâk bâlâ a, zorân um topnan âim gei pindiñsâm itâ sâm dukuip, “Kembu, gâ imbanâgâ ziap, zorat kubiknibâ sâm âlip kubikniban.” ³ Yatâ sâi Yesunâ biknandâ weemnâ sâip, “Nângâgigangât sâkkâ âlip oik.” Sâi zorenâk useñâ sogei sâknâ âlip oip. ⁴ Yesu zâk yatâ oknangâm sâip, “Gâ zirat sinji a ambân mân dâzângoban. Gâ âi tirik namâ galem a sâkkâ tirâpkuna ikpap. Oi Mosenâ den sâip, zo lum nii mo zuu nâi Kembangât sinji sâm pâmban. Sâkkâ âlip uap, zo a ambân ek nângabigât yatâ otnan.”

Yesunâ kore a nâi kubiknangip.

(Lu 7:1-10)

⁵ Oi Yesu zâk Kapenaum kamânân zari kâwali a galem a nâinâ zâkkâren gam itâ sâip, ⁶ “Kembu, kore anâ sâknam yâmbât oknangi kin bik bâlin oi mirin zem taap.” ⁷ Yatâ sâi Yesunâ itâ sâm dukuip, “Nâ gam kubiknangâbat.” ⁸ Yatâ dukui kâwali anâ den itâ mâburem dukuip, “Nâ wandâ yatâ, zorat op mirânan mân gâban. Gâ ziren tapnâ yen denâk sâna ari kore anâ âlip upap. ⁹ Nâ a kutâ zengât kore a ândim sâtziñ luman. Oi nâgât ombenan nâgât kore a ândie. Oi zengâren gâbâ nâi âinan sa âibap. Nâi gânan sa gâbap. Kore anâ nâi nep zo tuu sa tuubap.” ¹⁰ Yatâ sâi Yesunâ den zo nângi imbanâ oip. A molim âiwe, zo itâ dâzângom sâip, “Nâ perâknak dâzângobâ. Isirae a zengâren nângâm pâlâtânziñ itâ mân ekman.

11 Zorat itâ dâzângobâ. Hân toren toren gâbâ a donjebep mindum Anutugât um topņan Abaram sot Isaka sot Yakobo, zen sot tap sii nalem nimbi. 12 Oi Isirae a nâmbutņâ mârum sumbengât sinji sâm zingâzingânâ, zen ko âkņan nâtâtigân âimņâ umbâlâ opņâ isem ândibi.” 13 Yesuņâ yatâ sâmņâ kâwali a patâ itâ sâm dukui, “Gâ âi. Nângâm pâlâtângangât bonņâ muyagegibap.” Yatâ sâi zorenâk kore a âlip oip.

*A ambân nâmbutņâ mâsekziņoot kubikziņip.
(Mk 1:29-34; Lu 4:38-41)*

14 Yesuņâ Peterogât mirin zâim Petero sibunņâ mâsek kârâpņoot op zei egip. 15 Eknâ bikņan weegi mâsekņâ buņ oip. Oi ambân zo zaatņâ nalem om Yesu pindip. 16 Oi mirâ nâtiksâisâi a ambân wâkeziņoot donjebep diizingâm gawe. Diizingâm gane Yesuņâ den sâm wâkeziņâ molizingip. Oi a ambân sisi mâsekziņoot zo kubikziņip. 17 Yatâ oi Propete Yesaianâ den itâ kulengoip, zo bonņâ oip, “Zâk lotņâniņ betniņan mem mâsekniņ âkoip.”

*Yesu molinatkat den.
(Lu 9:57-60)*

18 A ambân donjebepņâ Yesugâren gam haangum kine Yesuņâ zingitņâ arâpņâ saru nâmbutken âibigât dâzângoip. 19 Âinam utne Kembugât gurumin den zorat galem a nâiņâ Yesugâren gam itâ sâm dukui, “Patâ, gâ zoren mo zoren âibâ sâna moligibat.” 20 Sâi ko Yesuņâ itâ mâburem dukui, “Wâu ulin, zen denziņan ândime. Nii zuu, zen hângootziņan ândime. A bonņâ, nâ ko

isen korem zo buñâ ândiman.” ²¹ Yesugât arâpñâ, zengâren gâbâ ñâiñâ itâ sâm dukuip, “Kembu, nângânina âi ibânâ hangum gâbat.” ²² Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ birâm molinina mumuñâ ziinjak hanagonek.”

Pibâñâ Yesu sâtñâ lugip.

(Mk 4:36-41; Lu 8:22-25)

²³ Yatâ sâm wangâyân zari arâp zâine âiwe. ²⁴ Âim tatne saruyân pibâ patâ gâi saru bâlim kirip. Oi saruñâ wangâ umñan giarip. Yesu zâk uman zem tâip. ²⁵ Zem tâi arâpñâ zen âi mângim dukuwe, “Kembu, betniñan me. Saruyân geinamen.” ²⁶ Sâne itâ sâm dâzângoip, “Nângâm pâlâtânziñ lotñâ, zen wangât umziñ kengât uap?” Yatâ sâm oksâm zaat pibâ sot saru den dâzâkoi hirinsâm ziwet. ²⁷ Arâpñâ zen zo ekñâ imbanâziñ buñ oi itâ sâwe, “Sâi pibâ sot saru sot kut ñâi ñâi, zen sâtñâ lume. Zâk a dap yatâ?”

Yesuñâ a zagât wâkezikñâ moliziki âiwet.

(Mk 5:1-17; Lu 8:26-37)

²⁸ Oi saru nâmbutken âim Gadara a zengât hânân âi takip. Taki a zagât, zet wâkezikñoot gam Yesu muyagiwet. Zet a mumuñâ zengât kwagân gâbâ gawet. Zet kwagân ândim kâwali mem ândeitâ a zen zekât kengât op gootzikñan mân âimarawe. ²⁹ Zet den yu kambañ sâm itâ sâwet, “Yesu Anutugât nanñâ, wan ot-ningâbam nengâren gaat? Gâ narâk mân mâte oi sâknam patâ ningâbam gaat?” ³⁰ Oi kârebân bâu kâmut patâ, zen gendâk nem ândiwe. ³¹ Zorat wâke ziñâ Yesu itâ dukuwe, “Moliniñgâbâ sâm

sângonnângona bâu umziņan geinâ.” ³² Sâne ko itâ sâm dâzângoip, “Ba âinek.” Yatâ sâi a umzikņan gâbâ gam bâu umziņan geiwe. Baginetâ bâu zen aksik patâ bâkņan gâbâ tembatņan koņkoņ geim denġânân gei mom naņġâwe.

³³ Oi bâu galem a, ziņâ kamânân zâim bâu zenġât siņgi sot a zagât zekât den siņgi, zo dâzângom naņġâwe. ³⁴ Den siņgi zo dâzângone a ambân aksik patâ, zen Yesu iknam kamânân gâbâ geiwe. Gei ekņâ Yesuņâ birâziņġâm âibapkât dukuwe.

9

Yesuņâ a ņai kubigip.

(Mk 2:1-12; Lu 5:17-26)

¹ Yatâ utne Yesu zâk waņġâyân zâim zikņâ kamânân âbureip. ² Gâi a kiņ bik mumuņâ ņai helâņ aam pam mem gawe. Oi Yesuņâ nâņġâm pâlâtâņziņanġât topņâ ekņâ a zo itâ sâm dukuip, “Nannâ, mân keņġât ot. Tosagâ mârur biran.” ³ Yatâ sâi Kembuġât gurumin dengât galem a nâmbutņâ, zen den zo nâņġâm umziņan itâ nâņġâwe. “Zâk Anutu hutkum sap. Zâk Anutu yatâ op sap.” ⁴ Yatâ nâņġâne Yesuņâ umziņan ekņâ itâ sâm dâzângoip, “Wanġât umziņan nâņġânâņġâ bâliņâ nâņġânige? ⁵ Zen dap nâņġe? Nep ikâ zorâņ bâbâlâņ? Tosa birâbirâņ mo sâk kubikkubik? ⁶ A bonņâ, nâ hânân ândim tosa gulipkubatkât imbaņâ zemniġap. Zorat topņâ ikpigât yatâ sâm dukuan.” Yatâ sâmņâ a kiņ bik bâliņ itâ sâm dukuip, “Gâ zaat isen koremgâ mem kamânġan âi.” ⁷⁻⁸ Sâi a zo

zaatnâ kamânñan arip. Oi a ambân kâmut patâ, zen ekñâ kâwaliziñ buñ oi Anutuñâ imbañâ zo a bikñan pâipkât mâpâsem sâm âlip kwâkñanğâwe.

Yesu zâk bâliñ mâme a zeñğâren arip.

(Mk 2:13-17; Lu 5:27-32)

⁹ Yesu zâk zobâ âim kât mimiñ a nâ muya-genigip, kutnâ Mataio. Nâ kât mimiñ namânan ta nekñâ itâ dâtnogip. “Gâ nâ sot pâlâtân op molini.” Yatâ sâm dâtnogi zaatnâ moliwan. ¹⁰ Oi nâ Yesu mirânan nalem nimbapkât diim zaria kât mimiñ a sot bâliñ mâme a donbep gamñâ Yesu sot arâpñâ nen sot nalem ârândân niwen. ¹¹ Yatâ oindâ Parisaio a nâmbutñâ, zen niñgitñâ Yesugât arâpñâ mâsikâniñğâwe, “Patâziñâ zâk wangât kât mimiñ a sot bâliñ mâme a, zen sot tap nalem niap?” ¹² Sâne Yesuñâ den zo nâñğâmñâ dâzânğoi, “Sisi mâsek kubikkubik a, zâk a sâkziñ âlip, zeñğâren nep mân tuumap. Mâsekziñoot, zeñğârenâk nep tuumap. ¹³ Zen ko Anutugât den ziap, zorat topñâ nâñğâbi. Den zo itâ, ‘Zuu bâu kom om nibigât mân sâwan. Um lâklâk op a buku otziñğâbigât otnimap.’

A ziiñanğât nen âlipñâ sâme, nâ zeñğât buñâ. Nâ bâliñ mâme a diiziñga nâğâren gabigât sâm gem gâwan.”

Nalem birâm kendon ândiândiñanğât sâwe.

(Mk 2:18-22; Lu 5:33-39)

¹⁴ Narâk zoren Yohanegât arâpñâ, zen Yesugâren gam itâ sâm mâsikâwe, “Nen sot Parisaio a narâk nâmbutñan nalem birâm kendon ândimen. Ka gâgât arâpkâ ko wangât nalem

mân birâm ândime?” ¹⁵ Yatâ sâne Yesuñâ itâ sâmbâ dâzângoip, “A kutâ, zâk a ambân gakârâpñoot ândei dabân umbâlâ op nalem birâm ândibi? Gâtâm a kutâ betziñan mine, nârâk zoren umbâlâ op nalem birâm ândibi.

¹⁶ Nen hâmbâ sâñgiñan, zo hâmbâ uñakñâ mân pam gârimen. Hâmbâ uñakñandâ sâñgiñâ diigi oloñbapkat yatâ mân upmen.

¹⁷ Zen waiñ too uñakñâ hâkop sâñgiñan mân gunge geimap. Yatâ upi, zo ko waiñ too uñakñandâ hâkop sâñgiñâ kunziri hâkop sot waiñ ârândân buñ upabot. Waiñ too uñakñandâ hâkop uñakñan gunge giari âlip opmabot.”

*Yesuñâ Yairo bâratñâ mumuñan gâbâ mângeip.
(Mk 5:22-43; Lu 8:41-56)*

¹⁸ Yesuñâ yatâ sâmbâ dâzângom kiri mâtâmbâpâse namâ galem a ñâi gam um topñan pindiñsâm dukui, “Bâratnâ irabot zi muap. Diigiga âi sâkñan weenandâ âlip op zaatpap.” ¹⁹ Yatâ dukum ari Yesu zâk zaat sâi arâpñâ zâk sot Yairo molim âiwen.

²⁰ Mâtâmbân arindâ ambân ñâi gâip. Ambân zo gilâm gem ândei kendon patâ kiin zagât oip. Ambân zorân kândâtñan gamñâ Yesugât hâmbâ murukñan weegip. ²¹ Ambân zo umñandâ itâ nângeip, “Hâmbânik weemñâ âlipnâ upat.”

²² Yesuñâ puriksâm ambân zo ekñâ sâip, “Bâratnâ, gâ mân kenğât ot. Nânğâm pâlâtân kwatnigat, zorat op âlip uat.” Yesuñâ yatâ sâi zorenâk ambân zo âlip oip.

²³ Oi Yesu zâk âimñâ galem agât mirin zâimñâ girâp kwamit nângeip. A ambân donjbep patâ, zen

girâp isem tarâwe. ²⁴ Yesuñâ nânğâm itâ sâmbân dâzânğoi, “Zen zaat geim nanğânek. Ambân zâk mân muap. Zâk yen uman zem taap.” Yatâ sâmbân dâzânğoi girânğanğawe. ²⁵ Sâi a ambân kâmut patâ zo geim nanğâne kâmbârânâ zeibân âim bikñan gâsui mumuñan gâbâ zaarip. ²⁶ Oi zorat den sinği hân zoren denân denân âragum nanğawe.

A sinzik bâpsâsân sot a wâkeñoot kubikziñgip.

²⁷ Oi Yesu zâk kamân zo birâm ari a sinzik bâpsâsân zagât, zet molimñâ den kâtik sâmbân den sâwet, “Gâ Dawidigât kiunñâ, nekât umgâ bâliñ oik.” ²⁸ Oi âimñâ mirin zari a zagât zet zâkkâren zaritâ mâsikâzikâm sâip, “Sinzikñâ kubikpatkât imbanâ zemniğap, zo nânğabot?” Oi zet sâwet, “Oñ, Kembu, net nânğâgiget.” ²⁹ Yatâ sâitâ sinzikñan weemñâ sâip, “Nânğâm pâlâtânziñknanğât bonñâ muyagezikik.” ³⁰ Sâi zorenâk sinzikñâ ânânğârip. Oi Yesuñâ mân sâbobotkât den kâtikñâ itâ sâmbân dâzâkoip, “Zet zirat sinği a ambân mân dâzânğobabot.” ³¹ Oi a zagât, zet den zo nânğâmñâ âim lañ dâzânğom nanğitâ sinği zo hân dâp lañ kârâm arip. ³² Oi zet aritâ zorenâk a ñai wâkeñoot Yesugâren diim gawe. Zâk wâkeñâ okñanği kopa oip. ³³ Yesuñâ wâke zo molei a zo den sâip. A ambân kâmut zoren tarâwe, zen zo ikne imbanâ oi sâwe, “Isirae neñğâren mârum kut ñai itâ zo mân âsagei igâwen.” ³⁴ Parisaio a ziñâ ko Yesugât itâ sâwe, “Wâke zeñğât patâziñandâ imbanâ pindâm mam okñanği wâke moliziñğamap.”

Nep a kâruziŋgâm sâip.

³⁵ Oi Yesu zâk yatâ opnâ kamân patâ sot mâik aksik ândim naŋgip. Oi mâpâmâpâse namâ dâp zâim Kembu um topnân ândiândiŋaŋgât den dâzâŋgom a ambân sisi mâsekziŋoot kubikziŋgâm ândeip. ³⁶ Yesuŋâ a ambân kâmut patâ zo ziŋgitnâ umnâ nâŋgip. Zâknâ ziŋgiri râma galem anâ buŋâ yatâ gulipmalip ândine ziŋgirip. ³⁷ Oi zorat arâpŋâ den sumbuŋâ nâi itâ sâm dâtnâŋgoip, “Kâlamân bonnâ doŋbep ziap, ka nep a ko bituktâ. ³⁸ Zorat nep mariŋâ zâkkâren ninâu sâne nep a muyagem sâŋgonzâŋgoi nebân bagim kâlamân bonnâ mem ândibi.”

10

Yesu arâpŋâ kutziŋâ.

(Mk 3:13-19; Lu 6:12-16)

¹ Yesuŋâ arâpŋâ kiin zagât nâŋgonsâi gâindâ wâke moliziŋgânatkât sot sisi mâsek kubikziŋgânatkât imbaŋâ niŋgip. ² Aposolo kiin zagât, nenŋât kutniŋâ itâ. Kândom Simon kutnâ nâi Petero, munŋâ Andrea, Zebedaioŋât nanzatnâ Yakobo sot munŋâ Yohane. ³ Pilipo sot Batolomaio, Toma sot kât mimiŋ a nâ, kutnâ Mataio, Yakobo Alipaiogât nanŋâ sot Tadaio. ⁴ Simon Zelote sot Yuda, Karioto kamânân gok. Yuda zâk ândim Yesu tirâpzâŋgoi gâsuwe.

Yesuŋâ arâpŋâ nep diŋ sâm ziŋgip.

(Mk 6:7-13; Lu 9:1-5)

⁵ Yesuŋâ arâp kiin zagât, nen sâŋgonnâŋgom sâip, “Zen hân nâin mân âibi. Samaria zengât kamânân mân zâibi. ⁶ Isirae a kâmurân gâbâ

râma yatâ gulipmalip ândiândiņ, zo zengârenâk âibi. ⁷ Âim singi âlip itâ sâm dâzângom ândibi, ‘Anutugât um topņan ândinatkât narâk mâte uap.’ ⁸ Sisi mâsek kubikziņgâbi. Mumuņâ mângiziņgâbi. Sâk bâlâ kubikziņgâne âlip upi. Wâkeziņoot moliziņgâbi. Oi Anutuņâ kut ñai ñai sângân buņ ziņgip, yatigâk zengoot a otziņgâbi.

⁹ Kât patâ mo mâik mân mem âibi. ¹⁰ Mâtâpkât irâ mân mem âibi. Hâmbâ zâgât mân mem âibi. Kipâke buņ, sot tân mân mem âibi. Bet bâsaņâk âibi. Nep a zen nalem mot sângân buņâ ziņgâne dâp upap.

¹¹ Kamân patâ mo mâigân takâm mirin tâtat mâme upi, zorat topziņâ sâm mâsikâziņgâbi. A ñaigât ek nângâne âlip oi zâkkât mirin zâim tâtat mâme op tap ko kamân zo birâm âibi. ¹² Mirâziņan zâim itâ sâm dâzângobi. ‘Um lumbeņâ zengâren zimbap.’ ¹³ Oi mirâ mariņandâ ândei dâp oi dinziņâ zâkkâren bonņâ upap. Ka mirâ mariņandâ ândei mân dâp oi lumbeņâ dinziņaņgât bonņâ âburem ziiņan gâbap. ¹⁴ Oi mirâ kamân ñain birâziņgâm dinziņaņgât âkonziņgi kinziņan gwapgwap lâņne gei birâziņgâm âibi. ¹⁵ Nâ perâkņak dâzângobâ. Den kubikkubik narâkņan Anutuņâ Sodom sot Gomora kamân mâirâp, zen hâuņâ mem gei kwap otziņgâbap. Ka kamân zorat a, zo ko hâuņâ mem zâi kwap otziņgâbap.”

Kâmbamgât den.

¹⁶ “Nângânek. Râma wâu hulin zengât oserân mân sâņgonzâņgozâņgoņ, zo nâņâ ko zen sâņgonzâņguan. Zorat zen a sarâ buņâ,

nângânângâziņoot târârak ândibi. ¹⁷ Zen a ziņ tâmbetzângobegât gasâziņ kârâm ândibi. A zen den sâsâņ namin diizingâm âibi. Mâpâmâpâse namâziņan zâmbamņâ lapitziņgâbi. ¹⁸ Oi zorigâk buņâ. Zen nâgât a ândie, zorat opņâ a kutâ zengâren diizingâm âine den nep tuubi. Oi zen zengât mâteziņan kinņâ a kutâ sot hân nâin gokņâ nâgât topnâ sapsum ziņgâbi. ¹⁹ Zen a kutâgâren zâmbane den dap sâna sâm mân nângâm kwâkâ upi. Narâk zoren den sâbi, zo Kaapumņâ ziņgâbap. ²⁰ Yatâ otziņgi den sâne zo zengât den mân upap. Ibâziņangât Kaapum umziņan pâmbap, zâkkât den upap.

²¹ Narâk zoren âtâņâ nâiņâ munņâ sâi kumbi. Oi ibâ nâiņâ sâi nanņâ kumbi. Oi nan bârât, zen ibâ mam kâsa otziņgâm sâne zângobi. ²² Kutsiņginangât op a donjbepņâ zengât um kâlak nângâziņgâbi. Oi nâi zâk den siņgi âlip mem kâtigem kinbap, zâk narâk âki sumbem kamânân bagibap. ²³ Zen kamân nâin ândinetâ zângom moliziņgânetâ kâmân nâin âibi. Nâ perâkņak dâzângobâ. Isirae kamân dâp tap ariap, zo âine mân âki a bonņâ nâ takâbat.”

Yesu okņangâwe, zo yatik otniņgâbi.

(Lu 12:2-9)

²⁴ “Ekap namin katepņâ a kwâkâm pindâmap, zâk mân walâmap. Kore aņâ a patâņâ mân walâmap. ²⁵ Ekap namin katepņâ patâņangât holi zorik mei dâp upap. Kore âņâ patâņangât holi zorik mei dâp upap. Bâliņ mâme a, ziņ nâgât Bezebulu sâwe. Sâm bâliņ kwatniwe yatik mâte pirik mem zâi kwap otziņgâbi. ²⁶ Zorat

sa nângânek. A zo zengât op mân kengât upi. Kut nâi nâi tik ziap, zo zemņâ mân zimbat. Kut nâi nâi kwârakukun, zo zemņâ mân zimbat. Zo aksik mâtâlaknem nanğabi. ²⁷ Nâ nâtigân den tik dâzângoman, zo a kâmut zengât mâteziņan sapsubi. Den halop dâzângowan, zo sombemân kin dâzângobi. ²⁸ Sâkziņik zângobi, zengât mân kengât upi. Zen um dâpziņ mân tâmbetkubi. Nâigât kengât upi. Sâkkâ sot um dâpkâ ârândân sim kârâbân gâbanbapkât imbanğâ zemņângap, Anutu, zâkkât kengât op ândibi.

²⁹ Nii sâmbâlâle, zâk sângânğâ patâ buğâ. Kât kuriğâ mâik kânok pam zagât mimban. Oi Ibâziņandâ mân nângi ko dap op sâmbâlâle nâi gei kumbap? ³⁰⁻³¹ Anutu zâk a zengât kâukziņ sâmotğâ zorat tenğânğâ nângâm nanğamap. Zorat zen kengâtziņ buğ ândibi. Zen sâmbâlâle yatâ buğâ. Zen a. Anutu zâk zengât umğâ patâ kinmap.”

Ağâ siņgi âlipkât hâuğâ minat.

(Lu 12:51-53; 14:26-27)

³² “Nâi zâk a ambân zengât mâteziņan sâm âlip kwatnibat, zâk yatigâk nânğâ sumbem Ibânangât mâteņan sâm âlip kwâkņangâbat. ³³ Nâi zâk a ambân zengât mâteziņan kwâimbânigi zâk nânğâ yatigâk sumbem Ibânangât mâteņan kwâimbânangâbat.

³⁴ Zen nâgât itâ mân sâbi, ‘Zâk lumbe muyag-ibapkât geip.’ Nâ lumbenğâ buğâ, kâmbam âbânğubapkât gewan. Nâ kâsâpziņgobatkât gem gâwan. Zen dinnangât op kâsâpagom ândibi.

³⁵ Zorat nanğâ sot ibânğâ, zet kâsâpagobabot.

Bâratnâ sot mamnâ, zet kâsâpagobabot. Irannâ sot sibunnâ, zet kâsâpagobabot. ³⁶ A nâi zâkkât kinj topnân gâbâ kâsa oknangâbi. ³⁷ Oi nâi zâk umnâ ibâ mamzik zet sot pâlâtân op nâ sot bituk pâlâtân upap, zâk zo nâgât sinji mân op ândibap. Nâi zâk umnâ murarâp zen sot pâlâtân op nâ sot bituk pâlâtân upap, zâk yatik nâgât sinji mân ândibap. ³⁸ Oi nâi zâk ziknâ poru naknâ mân lum nâgât mâtâp lânjbap, zâk zo yatik nâgât sinji mân upap. ³⁹ Nâi zâk ândiândinâ anġân kâri gulipkunangâbap. Oi nâi zâk nâgât opnâ hânân ândiândinâ birâm ândiândinâ âlipnâ muyagibap.”

Yesugât opnâ buku otzingâbi.

(Mk 9:41)

⁴⁰ “A nâinâ zen galem otzingâbap, zâk zo yatik kore otnibapnâ sânġonnogip yatik oknangâbap. ⁴¹ Nâi zâk Propete a nâi on galem oknangâbap, zâk Propetegât dâp yatik sânġân mimbap. Nâi zâk a târâraknâ galem oknangâbap, zâk a târâraknangât dâp sânġân mimbap. ⁴² Nâ perâkñak dâzângobâ. Nâinâ a giginâ zenġâren gâbâ nâgât sinji ândiap, zo too patenġ aam pindâbap, zo ko sânġânñâ buġ mân zimbap.”

11

Yohane arâpnâ zen Yesugâren âiwe.

(Lu 7:18-35)

¹ Yesunâ arâpnâ kiin zagât den dâtnângom nangâm kamân nâin sinji âlip dâzângobam arip.

² Yohane tâk namin tap Kristonâ nep tu-ugip, zorat sinji nângâm arâp den mâsikâbigât sânġonzânġoi Yesugâren âiwe. ³ Yesugâren âimnâ

itâ sâmbâsikâwe, “Mârumjan Propete a, zinjâ a nâi gâbapkât sâwe, zo gâ mo nâigât mambât ândinat?” ⁴ Sâne Yesujâ itâ sâmbâ dâzângoip, “Zen âburem âimnâ kut nâi nâi ek nânge, zorat sinji Yohane dukubi. ⁵ Sen nâtâtiknâ sinzin ânângâtsap. Kinzin bâlinâ mâtâp lân âim ge. Sâk bâlâ a sâkzin âlip uap. Kindapzin bâpsâsân, zo den nânge. Mumunandâ zaatse. A ambân kanpitâ, zen lâunan gâbâ den sinji âlip nânge. ⁶ Nâi zâk nâgât nânge mân âkon upap, zâkkât nânge sâtârenoot uap.”

⁷ Oi Yohanegât arâp, zen âburem âine Yesujâ a ambân zâk sot ândiwe Yohanegât topnâ itâ sâmbâ dâzângoip, “Zen mirâ kamân âtânjan, a mân ândiândinjan wan iknam âiwe? Gerâ nâi pibânâ koi âim gam kiri iknam âiwe? ⁸ Mo a nâi hâmbâ neulenoot iknam âiwe? Zen nânge. A hâmbâzin neulenoot, zen a kutâ zengât mirin tapme. ⁹ Mo zen Propete nâi iknam âiwe? Zorat nâ dâzângua nângânek. Zen a igâwe, zo Propete nâmbutnâ zengât dâp bunâ. Zâk tobat nâi. Nâmbutnâ zo walâzingap. ¹⁰ A zorat den kulem nâi itâ ziap, ‘Nânge. Nâgât kore a nâi sângongua kândom otgibap.

Zâknâ mâtâpkâ kârâm kubikpap.’

¹¹ Nâ perâknâk dâzângobâ. Ambân zengâren gâbâ âsagiwe, nâmbutnâ zengâren gâbâ nâinâ Yohane mân wâlap. Ka a giginâ nâinâ Anutu um topnan ândibapnâ, zâk walâbap. ¹² Yohane too sanjon nep topkwâip, narâk zoren gâbâ a ambân donbep, zen sumbengât sinji upigât kâtigiwe. Oi a kâwalizinootnâ sumbem kamân zo baginam

kâtigie. ¹³ Propete a sot Mose, zen zorat den kânjan sâm kulemgum gane Yohanegâren âkip. ¹⁴ Den zi umziñâ gâsui nânġânâ sâm, nânġânek. Elia gâbapkât sâwe, zorat bonñâ Yohane gâip. ¹⁵ Nâi zâk kindapņootņâ den zi nânġâbap.

¹⁶ A kâmut zi, waniņ zen sot dâpkwap sâbâ? Zen katep yatâ. Katep ziñâ ek birâ, nânġâm birâ upme. A ambân kâmut zi zo yatâ. Katep, zen kamân sombemân tap bukurâpziņ itâ sâm dâzâņgome, ¹⁷ ‘Kep meindâ wangât mân kue? Nen umbâlâ kep meindâ wangât mân isie?’ ¹⁸ Yohane zâk nepņâ topkwap too kâtik sot nalem birâm ândei ekņâ sâwe, ‘Zâk wâkeņoot ândiap.’ ¹⁹ A bonñâ nânġâ gamņâ nalem sot too nia nekņâ itâ sâme, ‘Iknek. A zi kât mimiņ a sot bâliņ mâme a, zeņġât buku. Waiņ sot nalem nem mân birâmap.’ Ka sa nânġânek. Anutugât nânġânânġâ bon asâgem topņâ mem kâkņan kwâpmap.”

Yesuñâ Galilaia a zeņġât girem sâip.
(Lu 10:13-15)

²⁰ Narâk zoren Yesuñâ kamân nâmbutken nep tuugi ekņâ umziņ mân melânâwegât den topkwap sâm topziņ itâ sâm muyageip, ²¹ “Yei, Koraziņ mâirâp, Yei, Besaida mâirâp, zeņġâren nep patâ kulem top top muyageip. Kulem yatâ zo Tiro sot Sidoņ kamânân muyagei sâi zen mârumņan isem umbâlâ opņâ umziņ melânbe. ²² Zorat dâzâņgua nânġânek. Tiro Sidoņ kamân mâirâp, zen den kubikkubik narâkņan hâuñâ diim gei otziņġâbap. Zen ko hâuñâ mem zâi pam otziņġâbap. ²³ Kapenaum mâirâp, zen dap upi? Sumbemân zâibi? Buñâ. Zen sim kârâbân

kâbakņezingâbap. Zengâren kulem top top muyageip. Kulem zo Sodom sot Gomora kamânân muyagei sâi kamân zo mân buņ op narâk ziren tok tâpap. ²⁴ Zorat dâzâņgua nâņgânek. Den kubikkubik narâkņan Sodom kamân mâirâp, zen hâuņâ mem gei kwap otzingâbap. Zen ko hâuņâ mem zâi kwap otzingâbap.”

Yesuņâ Ibâņâ sâm bâbâlaņ kwâkņangip.

(Lu 10:21-22)

²⁵ Narâk zoren Yesuņâ Kembangâren den itâ sâip, “Ibâ, hân sot sumbem mariņâ, gâ âlip opmat. A ziinâ nâņgânâņgâziņangât nâņgâne zâizâiņ opmap, zo diņgâ tik kwatzingâmat. Ka a umziņan gigiņâ upme, zen ko diņgâ sâm muyageziņgâmat. Oi nâ zorat sâm âlip kwatgigan. ²⁶ Kembu, gâ yatâ muyagem âibapkât nâņgâna âlip oip.” ²⁷ Ninâu yatâ sâmņâ arâpņâ nen itâ sâm dâtnâņgoip, “Ibânâ, zâk kut ñâi ñâi nâgât siņgi sâm bitnan pam naņgip. Umnan den sot nâņgânâņgâ ziap, zo mân nâņge. Ibânâ zâk zikņik nâņgap. Oi Ibânaņgât umņan den sot nâņgânâņgâ ziap, zo mân nâņge. Nâ ninik nâņgan. Oi nâņâ a nâmbutņâ Ibânaņgât topņâ sâm muyageziņga âlip nâņgâm kwâkâbi.”

Yesuņâ diiniņgâbap.

²⁸ “Kut ñâi ñâi yâmbâtņâ tuum kâbâ yâmbât sot sâknam nâņgâm ândime, zen aksik nâgâren gane gâsuziņga um sâkziņâ sânduksâbap. ²⁹ Nâ umnandâ mulun op gigiņâ op ândimangât nâgâren gane nep ârândâņ tuum ândinat. Oi um dâpziņandâ lumbenâ muyagem ândibap. ³⁰ Nâ

sot kin nep tuutuun, zo bâbâlan. Nâgât nep, zo bâbâlan.”

12

Yuda zenğât kendongât den.

(Mk 2:23-28; Lu 6:1-5)

¹ Narâk zoren Yesuñâ kândom otniņgi kendonân kâlamân obândiwen. Âimņâ arâp nen tepniņangât opņâ segoņ keet namuņ niwen. ² Yatâ oindâ Parisaio a, ziņ zo ekņâ Yesu dukum sâwe, “Ek. Arâpkâ ziņ kut zo ue, zo kendonân mân orotņâ.” ³ Sânetâ itâ sâm dâzângoip, “Dawidi sot arâpņâ, zen tepkât opņâ urâwe, zo sâlâpkum nâņgâme mo buņâ? ⁴ Zâk Kembu Anutugât namâ zo zâim nalem hâlâlu sâsâņâ, zo mei niwe. Nalem zo zâk sot arâpņâ niwe. Zo mân orotņâ. Namâ galem ziņjik nimbîgât sâsâņ. ⁵ Anutugât gurumin den ekabân den itâ sâlâpkum nâņgâme? Tirik namâ galem a, zen Yuda zenğât kendonân tirik namin âim nep tuum gurumin den zo kume, zorat tosaņâ mân opmap. ⁶ Zen Kembugât namâ zo hâlâlu sâme, Ka nâņâ ko dâzâņgua nâņgânek. Nâ mâteziņan kinzan, nâ walâwalâņ. Namâ zo gigiņâ. ⁷ Anutugât den kulem ñâi itâ ziap, ‘Bâu zuu kom om nibîgât mân sâwan. Um lâklâk op a buku otziņgâbigât otnigap.’

Zen den zirat topņâ nâņgâm sâi a tosaziņ buņâ den laņ ñâi mân dâzâņgobe. ⁸ A bonņâ, nâ kendongât mariņâ op ândian.”

Yesuñâ kendonân a ñâi kubîgip.

(Mk 3:1-6; Lu 6:6-11)

9 Yatâ sâmnâ zobâ âim mâpâmâpâse namin zarip. 10 Zoren a nâi tâip. Zâk biknâ humutnjik. Oi a zinâ Yesu mâsikâm sâwe, “A kendonân kubikzingâzingân, zo orotnâ mo mân orot?” 11 Sâne Yesunâ lâuzinjan mem itâ sâm mâsikâzingip, “Zengâren gâbâ a nâinâ râmanâ kânok lâmân giari ko kendongât op birâbap? Yatâ mân upap. 12 Râma zâk yennâ. A zen ko bonnâ, zorat kendonân âlip orotnâ.” 13 Yatâ sâmnâ a zo itâ sâm dukuip, “Bikâ tântân pa.” Sâi biknâ tântân pâi âlip op toren yatâ oip. 14 Yatâ oi Parisaio a, zen zo eknâ âimnâ zâk dap yatâ kunat sâm den âraguwe.

Yesugât den sâsân, zo bonnâ oip.

15 Yesunâ den zo nângâm kamân zo birâm nâin arip. A donbep patânâ molinetâ kubikzingâm nanjip. 16 Zen zâkkât topnâ zo a ambân mân dâzângobigât den sâm kâtigeip. 17 Yatâ oi Propete Yesaianâ mâruman Anutugât den kulemgop, zo bonnâ oip. Den zo itâ,

18 “Zen nannâ iknek. Nâ zâk gâsum sâlâpkuan. Zâk nannâ âlipnâ. Zâkkât umnâ kinmap. Nâ Kaapumnâ pinda beknjan mei hân toren toren a zengâren den kubikkubiknâ sâm hanpâmbap. 19 Zâk den sârek mân sâbap. Kamân sombemân mân kwamitagoi nângâbi. 20 Gerâ âbâbângum, zo mân kârâm mânângât pâmbap. Oi kârâp tirâp mân biri bâpsâbap. Yatâ op nep tuum ândim den târârak sâm kubikmubik oi târârak op kâtigem zimbap. 21 Yatâ oi a ambân

hân toren toren, zen zâkkât kutsiŋŋan târokwapî.”

Yesuŋâ wâke ñâi moleip.

(Mk 3:20-30; Lu 11:14-23; 12:10)

²² Nârâk zoren wâkeŋâ a ñâi okŋaŋgi kopa op siŋ bâpsâsâŋ op ândei Yesugâren diim âiwe. Âine Yesuŋâ a zo kubigi siŋâ ânâŋgâri ekŋâ den sâip. ²³ A ambân kâmut kirâwe, zen zo ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi itâ sâwe, “Dawidigât kiun gâbapkât sâsâŋâ, zo zi mot ñâi.” ²⁴ Sâne Parisaio a, ziŋâ den zo nâŋgâm itâ sâwe, “Zo sarâ. Wâke zeŋgât a kutâ kutŋâ Bezebulu, zâkŋâ mam okŋaŋgi wâke moliziŋgâmap.”

²⁵ Zen yatâ sâne Yesuŋâ umziŋan ekŋâ itâ dâzâŋgom sâip, “Hân ñâigât a, zen kâsa utnetâ hânziŋ zo kwamen zimbap. Oi kamân ñâigât a mo mirâ ñâigât a, zen kâsa utne mirâ kamânziŋ buŋ upap. ²⁶ Satâŋ sot arâpŋâ, zen kâsa utnetâ nepziŋâ dap yatâ kâtigem zimbap? ²⁷ Zen nâgât itâ sâme, ‘Bezebuluŋâ mam okŋaŋgi wâke moliziŋgâmap.’ Oi zeŋgât narâpziŋâ ñâiŋâ mam otziŋgi wâke moliziŋgâme? Sarâziŋaŋgât topŋâ zo narâpziŋandâ muyagibi. ²⁸ Nâ ko Anutugât Kaapumŋâ mam otnigi wâke moliziŋgâman. Anutugât um topŋan ândiândigât narâkŋâ mâte otziŋgi mân nânge.

²⁹ A ñâi, zâk mirâŋan kâwali op tâi dap yatâ a ñâiŋâ zâim sikum beŋan mimbap? Yatâ buŋâ. Kâwali a zo komŋâ kiŋ bik saam pamŋâ sikumŋâ âlip beŋan mimbap.” (Yesuŋâ den zo Satangaŋgât op sâip.) ³⁰ Yatâ sâmŋâ itâ sâip. “Ñâi zâk buku

mân otnibapnâ, zâk kâsa otnibap. Njâi zâk nepnâ mân galem upapnâ, kândanbap.

³¹ Zorat dâzângua nângânek. Bâliņâ top top sot den sumunņâ top top, zorat tosa birâbirâņ ziap. Ka njâi zâk Tirik Kaapum sâm bâlîņ kwâpap, zâkkât tosa birâbirâņ mân ziap. ³² Njâi zâk a bonņâ nâ sâm bâlîņ kwatnibap, zâkkât tosa âlip gulipkubap. Ka njâi zâk Tirik Kaapum sâm bâlîņ kwâpap, zo ko tosanâ hânân sot Sumbemân mân gulipkubap.

³³ Zen nak njâigât âlipņâ sâm bonņangât yatik âlipņâ sâbi. Mo nak njâigât bâlîņâ sâm bonņangât yatigâk bâlîņâ sâbi. Nak zo bonņandâ nak topņâ sâm muyagemap. ³⁴ Zen mulumgât kiurâp. Bâlîņandâ wan den âlipņâ sâbi. Umziņan kut njâi njâi zemap, zo yatik lâuziņan kopgâmap. ³⁵ A târârakņândâ umņan gâbâ den âlipņâ kopgâmap. A njâi nângânângâ bâlîņâ, zâkkât umņan gâbâ den bâlîņâ kopgâmap. ³⁶ Nâ dâzângua nângânek, Den kubikkubik narâkņan den sarâ top top, zorat hâuņâ Anutuņâ ziņgâbap. ³⁷ Den sâmât, zorâņ topkâ sâm muyagei gâsu gobap. Mo den sâmât, zorâņ topkâ muyagei birâgibap.”

Yesu kulem top topkât dukuwe.

(Mk 8:12; Lu 11:29-32)

³⁸ Yatâ sâm dâzângoi Kembangât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a nâmbutņâ, zen itâ mâburem dukuwe, “Patâ, top lâkulâku kulem njâi tuuna âsagei iknâ.” ³⁹ Sânetâ itâ sâm dâzângoip, “A kâmut zi orot mâmeziņâ bâlîņâ sot Kembangât den birâbirâņ. A yatâ zorâņ top lâkulâku kulemgât sâme. Zen kulem njâi mârâtņâ buņâ.

Propete Yonagâren muyageip, zo yatâ muyagei ikpi. ⁴⁰ Yona zâk sirâm karâmbut saru zuu patâgât umņan gei zeip. Zo yatigâk a bonņâ, nâ sirâm karâmbut hân umņan zibat. ⁴¹ Zorat ko den kubikkubik narâkņan Niniwe kamân mâirâp, zen gam a kâmut zi zeņgât topziņ sâne hâuņâ yâmbâtņâ patâ mimbi. Wangât, Niniwe kamân mâirâp, zen Yonaņâ den girem dâzâņgoi nâņgâm umziņâ melâņawe, zorat. Na sa nâņgânek. Nâ zi kinzan, nâ Yona wâlan. ⁴² Oi ambân kutâ hân torengen gâbâ Salomogâren gâip, zâk yatik den kubikkubik narâkņan kâmut zi zeņgât tosaziņ sapsubap. Wangât, ambân zorâņâ hân kârebân gâbâ gam Salomogâren den nâņgânâņgâ bonņâ mimbam gâip, zorat. Oi nâ zi kinzan, nâ Salomo wâlan. Zen wangât op nâgât den birâme?”

*Wâke, zâk gebâkņan puriksâm a tâmbetkubap.
(Lu 11:24-26)*

⁴³ “Wâkeņâ a umân gâbâ takâm gam hân a mân ândiândiņan âi ândim tâtat mâmeņâ kârubap. ⁴⁴ Kârumņâ sâbap, ‘Nâ mirânâ birâm gâwan, zoren âibâ.’ Sâmņâ âburem âi ikpap. Egi mar- inĵâ buņâ, saņgon kubikkubikņâ. ⁴⁵ Yatâ ekņâ âim wâke bukurâpņâ nâmburân zagât, zikņâ dâp buņâ, bâliņ kâtikņâ, zo sâi ga mirâ zorenâk tâtat mâme upi. Oi a zo mârur bâliņâ ândeipņâ bet bâliņ op kwâtâtibap. Bâliņ mâme a kâmut zi, zeņgâren yatik muyagibap.”

*Yesugât mam murâpņâ.
(Mk 3:31-35; Lu 8:19-21)*

⁴⁶ Yesu zâk den yatâ sâm dâzâņgom kiri kândâtziņan Yesugât mam murâpņâ, zen gam

den dukunam mambât kirâwe. ⁴⁷ Mambât kinetâ a nâinâ Yesu itâ sâm dukuip, “Nângâ. Mamgâ murâpkâ, zen den dâgonam kândâtņinjan ga kinze.” ⁴⁸ Sâi Yesuņâ itâ sâm dukuip, “Mam murâpnâ waniņ ziņâ?” ⁴⁹ Yatâ sâmņâ arâp kirâwe, zenġâren bikņâ pamņâ itâ sâm dâzângoip, “Ziņgitnek. Mamnâ murâpnâ zi te. ⁵⁰ Sumbem Ibânanġât sâtņâ nânġâm lume, zen ko nâġât mamârâpnâ mun garâpnâ ue.”

13

Keet maamaandinġât den.

(Mk 4:1-9; Lu 8:4-8)

¹ Sirâm zoren Yesuņâ mirin ġâbâ gem saru sâtņan âi tâip. ² Âi tâi a ambân kâmut patâ zâkkâren mindune ziņgit waņġâ nâin zarip. Oi zâk waņġâyân tâi a ambân donġbep patâ, zen sagân kirâwe. ³ Zen sagân kinetâ den sumbuņâ top top sâm dâzângoip. Nâi ko itâ sâip, “Nânġânek. A nâinâ keet maandinġbam nebân arip. ⁴ Âi maandinġi keet nâmbutņâ mâtâbân gei zeï nii ziņâ ga niwe. ⁵ Oi keet nâmbutņâ hân siņitņan gei zeip. Zoren hân mâiktârâ kwâkņanâk, zorat kek takip. ⁶ Ândânâ kârep mân ġiari maanâ egi hâlâlânġâm moip. ⁷ Keetņâ nâmbutņâ hibuk osetņan gei zeip. Gei zemņâ kâmņâ taki hibukņâ kwârakoipkât moip. ⁸ Keet nâmbutņâ ko hân âlipņan gei zem bonġâ donġbep âsageip. Topņâ nâigât keetņâ 1 handeret. Topņâ nâigât keetņâ 60. Topņâ nâigât 30. Bonziņâ yatâ âsageip. ⁹ Zorat nâi zâk kindapņootņâ den zi nânġâbap.”

*Yesuñâ den sumbuñangât sâm dâzângoip.
(Mk 4:10-12; Lu 8:9-10)*

¹⁰ Den yatâ sâm dâzângoi arâpñâ nen um topñan gam mâsikâm sâwen, “Gâ wangât den sumbuñâ dâzângomat?” ¹¹ Sâindâ zâkñâ itâ dâtnângoip, “Anutu um topñan bagibaginâ, zorat den sumbuñâ ziiñâ nângâm kwâtâtibigât sâsâñ. A nâmbutñâ, zen buñâ. ¹² Nñai zâk den nângânângânâ, zo mem ândei Anutuñâ târokwap pindâbap. Oi nângânângâ patâ upap. Ka nñai zâk den nângânângâ pindip, zo mân mem ândei beknan mimbap. Oi yen ândibap. ¹³ A nâmbutñâ, zen sinziñâ ekñâ mân ek kwâtâtibi. Oi kindapziñandâ den nângâm mân nângâm kwâtâtibi. Zorat op den sumbuñâ dâzângoman. ¹⁴ Oi mârurnan Propete Yesaianâ kânñan den sâip, den zo bonñâ uap. Den zo itâ,

‘Kindapziñandâ den nângânângâ, zo nângâbi. Ka umziñandâ ko mân nângâm kwâtâtibi. Sinziñandâ igikñâ, zo ikpi. Ka zorat topñâ, zo mân ek kwâtâtibi. ¹⁵ A ambân kâmut zi, zen um kâtik. Kindapziñ bâpsâsâñ. Sinziñandâ mân ek kwâtâtibi. Umziñandâ mân nângâm kwâtâtibi. Umziñ mân melânje ko nâ dap yatâ kubikziñgâbat?’

¹⁶ Zen ko sinziñâ âlip ikme. Kindapziñ âlip nângâme. ¹⁷ Zorat zeñgât nânga âlip uap. Nâ perâkñak dâzângobâ. Mârurnan Propete sot a târârakñâ donbep, zen kut nñai nñai zen ek nângâme, zo ek nângânâ osimñâ mân ek nângâme.”

*Keet maamaandij, zorat topñâ sâm dâzângoip.
(Mk 4:13-20; Lu 8:11-15)*

¹⁸ “Oi zi keet maamaandij den, zorat topñâ dâzângua nângânek. ¹⁹ Keetñâ mâtâbân gei zeip, zorat dâp a nâmbutñâ ândime. Zen sinji âlip nanğâne umziñan mân giari bâliñâ mariñandâ gamñâ zo beknjan memap. ²⁰ Keetñâ hân sinjitñan gei zeip, zorat dâp a nâmbutñandâ ândime. Zen sinji âlip nângâm âkñâlem ândime. ²¹ Umziñan ko ândânâ mân gâsuipkât narâk pânkânok mem ândine sâknam mo zângom tâk namin pâpan, zo âsagei kektâ lorem birâme. ²² Keetñâ hibuk kwâknjan gei zeip, a nâmbutñâ zen yatâ ândime. Zen sinji âlip zo nângâmñâ sâkkât kut nâi sot kât sikumgât âkñâle op ândine umziñan bon mân âsagei bonñâ buñ op gukupitñâ upap. ²³ Keetñâ hân âlipñân gei zeip, zo a nâmbutñâ zo yatâ ândime. Zen den sinji âlip nângâm umziñan gei mem ândime. Oi nâigâren bonñâ 1 handeret, nâigâren 60, nâigâren 30. Bonñâ yatâ âsagemap.”

Nebân hibuk takip, zorat den.

²⁴ Yesuñâ den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzângoip, “Sumbemgât den sinji âlip, zorat mâtâp zi itâ. A nâiñâ nepñan âi keet maandenip, zoren dâpkwap sâbâ. ²⁵ Keetñâ maandijâ ari a uman zine narâk zoren kâsanâ gam hibuk keetñâ maandijâ arip. ²⁶ Oi keet zo takâm bon upâ sâi hibuk ârândân takâwe. ²⁷ Oi kore a, zen zo eknâ nep mariñâ dukum sâwe, ‘Patâniñâ, gâ nepkan keet âlipñâ maandenjin. Oi Hibuk zo waniñ gâbâ tâkap?’ ²⁸ Mâsikâne sâip, ‘Kâsa nâiñâ maandeni âsageip.’ Yatâ sâi mâsikâwe, ‘Nen âi sâmbum

panâ?’ ²⁹ Sâne itâ dâzânġoip, ‘Buñâ. Zen hibuk sâmbum kâmnâ zo sâmbubegât birâbi. ³⁰ Zo yenâk zimbabot. Oi bonñâ mimiñ narâk oi nep a itâ sâm dâzânġobat, “Kândom zen hibuk zo sâmbum burañ saam kârâbân umbi. Bet ko bonñâ âlipñâ mine mirânan zâibap.” ’ ’ ”

Wakum sot sii danġât, zekât den.

(Mk 4:30-32; Lu 13:18-21)

³¹ Den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzânġoip, “Sumbemġât den siñġi âlip, zorat mâtâp, zo wakum keetñâ yatâ. A nâiñâ keetñâ zo nepñan pâip. ³² Keetñâ zo mâiktârâ. Keetñâ nâmbutñâ zengât ombeziñan. Zo kâmnâ takâm zâim walâziñġâm nak patâ opmap. Oi nüi zen gam bâranñan pam tapme.”

³³ Oi den sumbuñâ nâi itâ sâm dâzânġoip, “Sumbemġât den siñġi âlip, zorat mâtâp, zo sii danġât naamñâ yatâ. Ambân nâiñâ nalemân sii danġât zâtki ġiari nalem aksik naam op nanġip.”

Nebân hibuk takip, zorat topñâ.

³⁴ Yesuñâ den dâzânġoip, zo sumbuñġik dâzânġoip. Den muyap mân sâm muyagem dâzânġoip. ³⁵ Yatâ oi Propete a nâiñâ den sâip, zo bonñâ oip. Den zo itâ, “Lâunan den sumbuñâ top top muyagei sâbat. Hân muyageibân ġâbâ den tik zeip, zo sâm muyagibat.”

³⁶ Yesuñâ a ambân zâmbari âine mirin zariip. Zâi tâi arâpñâ nen zâimñâ dukum sâwen, “Kâlamân hibuk muyageip, den sumbuñâ zorat topñâ sâna nânġânâ.” ³⁷ Dukoindâ itâ sâm dâtnânġoip, “A

keet âlipnâ pâip, zo a bonnâ nânâ pârâwan. ³⁸ Nep, zo han patâ zi. Keet âlipnâ, zo sumbe-mgât sinji a ambân kâmut. ³⁹ Hibuk, zo bâlinâ marijâ, zâkkât kâmut. Kâsa zâk nebân hibuk keetnâ maandinjip, zâk Sataj. Bon mimiņ narâknâ, zo hâuņâ mimiņ narâknâ. Nep tuutuun a, zen sumbem a. ⁴⁰ Hibuk sâmbum kârâbân uwe, zo yatigâk hâuņâ mimiņ narâknan âsagibap. ⁴¹⁻⁴² A bonnâ, nânâ kâwali arâpnâ sângonzângua a ambân zenġâren gâbâ bâlij mâme a ambân sot gurumin den kukunâ a ambân, zo gâbâreziņġâm kârâp tâmbânjan zâmbane geibi. Zen zoren umbâlâ op isem ândibi. ⁴³ A târârak zen ko Ibâziņanġât um topņan âsakņoot maa yatâ âsagem ândibi. Nâi zâk kindapņootnâ den zi nânġâbap.”

Kune kinsagât den.

⁴⁴ “Sumbemgât den sinji âlip mâtâp, zo itâ. Kune kinsa nâi hibukņan tik zeï a nâi zoren âi muyageip. Muyagemnâ umâlep patâ nânġâm kwârakum âi kut nâi nâi tâkņanġip, zo pam kât mem nanġâm hân zo kwâlíp.”

Kunegât den sumbuņâ.

⁴⁵ “Sumbemgât sinji âlip mâtâp, zo itâ. A nâi kunegât kârum ândeip. ⁴⁶ Kârum ândim kune nâi tipņan kurum, zo muyageip. Muyagemnâ kut nâi nâi gakânâ, zo a zo pindi kune zo zâkkât oip.”

Saru zuu irâ, zorat den sumbuņâ.

⁴⁷ “Sumbemgât sinji âlip, zorat mâtâp, zo inġanġât irâ yatâ. A zen irâ zo saruyân pane giari zuu topņâ topņâ piksâwe. ⁴⁸ Piksâne sâmbune

âkņan zariþ. Oi iņan niniņâ, zo waņġâþân parâwe. Mân niniņâ ko birâm pane saruyân giarip. ⁴⁹⁻⁵⁰ Narâk patâ mâte oi ko zo yatâ muyagibap. Narâk zoren sumbem a, ziņâ a hânņâ hânņâ kâsâþzâņgomņâ bâliņ mâme a minziņġâm kârâþ patin zâmbane geibi. Zoren umbâlâ op isem ândibi.”

⁵¹ Yatâ sâmņâ mâsikâniņġip, “Zen zo aksik nâņġâm naņge mo buņâ?” Sâi niņâ sâwen, “Nen nâņġâm naņgen.” ⁵² Sâindâ dâtnâņgoip, “Zen dinnâ nâņġâm kwâtâtemņâ siņġi âlipņanġât mâtâþ nâņġâm kwâkâbi. Zen mirâġât mariņâ yatâ opņâ kabâņan ġâbâ kut ñâi ñâi âlip sâņġiņâ sot uņakņâ lândim pambi.”

*Nasarete kamânân Yesu kândâtkuwe.
(Mk 6:1-6; Lu 4:16-30)*

⁵³ Yesu zâk den sumbuņâ top topņâ zo sâm naņġâm mirâ kamân zo birâm arip. ⁵⁴ Âi kamânņan Nasarete, zoren âi takâm mâþâmâþâse namin zâim den siņġi âlip sâm dâzâņgoi a zen nâņġâm imbaņâziņ buņ oi sâwe, “Zâk nâņġânâņġâ zot imbaņâ zo waniņ ġâbâ muyageip. ⁵⁵ Nen topņâ nâņgen. Zâk mirâ tuutuunġ a nanņâ. Mamņâ Maria. Murâþņâ kutziņâ Yakobo, Yose, Simoņ sot Yuda. ⁵⁶ Ģarâþņâ nen sot ârândâņ ândien. Zâk kut ñâi ñâi zi ikâ zoren muyageip?” ⁵⁷ Zen yatâ nâņġâm kwakņâ zâkkât nâņġâne ġeip. Oi Yesuņâ sâm dâzâņgoip, “Propete a ñâi zâk kutsiņġiņâ hân torengen laņ kârâm ari kamârâþņâ sot torerâþņâ, zen zâkkât nâņġâne ġei birâņanġâme.” ⁵⁸ A zen umziņ anġân kârâwegât

Yesuñâ kamân zoren kulem top top donbep mân tuugip.

14

Herodeñâ sâi Yohane kuwe.

(Mk 6:14-29; Lu 3:19-20; 9:7-9)

¹ Nârâk zoren a kutâ Herode, zâk Yesugât sinji nânġip. ² Sinji zo nânġâmñâ a sâtnâ gakârâpñâ itâ sâm dâzânġoip, “Nâ itâ nânġan. Yohane too sanġonziñġip, zâk mumuñan ġâbâ zaat kâwaliñoot ândiap.”

³ Den zo yen mân sâip. Mârumñan Herode zâk munñâ Pilipogât ambân beknan meip, kutñâ Herodia. Ambân zâkkât opñâ sâi Yohane kin bik saam tâk namin pane zeip. ⁴ Wangât, Yohaneñâ den itâ dukuip, zorat, “Ġâ ambân zo mein, zo mân orotñâ.” ⁵ Oi Herodeñâ Yohane kumbam nânġip. Ka a ambân ziñâ Yohanegât nânġâne Propete op ândeip, zorat keñġât op birip. ⁶ Oi Herode âsaâsagiñ narâk oi omo nâne patâ utnam utne Herodiagât bâratñâ, zâk Herode sot a sâtnâ tarâwe, zengât mâteyân kep ândei Herode ek âkñâlem itâ sâm dukuip, ⁷ “Nâ den zi sâm kâtigian. Ġâ wan mo wangât sâna ġibat.” ⁸ Oi ambân zâk mamñandâ den dukui itâ sâip, “Yohane too sanġon nep tuugip, zâkkât ġânduñ kom mânânġâtñâ kâukñâ hâkobân pam mem ġa ni.”

⁹⁻¹¹ Yatâ sâi a kutâ zâk nânġâm pârâkpâip. Nânġi mân dâp oip. Ka zâk a sâtnâ zengât mâteziñan sâm kâtigeip, zorat op zo bon upapkât nep a sâñgonzânġoi Yohane tâk namin tâi ġânduñâ

kârâm mânânġât kâukġâ hâkobân pam mem ga Herodia bâratġâ pindâwe. Ambân zo memġâ mamġâ pindip. ¹² Yohane kune moi arâpġâ zen gamġâ kâambarâġâ mem hangumġâ âi Yesu den siġi dukuwe.

Yesuġâ a 5 tausen nalem ziġip.

(Mk 6:31-44; Lu 9:10-17; Yo 6:1-13)

¹³ Yesuġâ den siġi zo nânġâm waġġâyân zâim hân a mân ândiândiġan, zoren ândibam arip. Ari a ambân doġbep patâ kamân ñâin ñâin ġâbâ, zen siġiġâ nânġâm saru sâtġan âim muyagiwe. ¹⁴ Yesuġâ waġġâyân ġâbâ gemġâ a ambân kâmut zo ziġitġâ umġâ nânġâmġâ a ambân sisi mâsekziġoot, zo kubikziġip.

¹⁵ Yatâ op ândei mirâ oi Yesuġât arâpġâ niġâ dukum sâwen, “Zi a mân ândiândiġan ândeindâ mirâ ñâtiksâbâmap. ġât ko a ambân zâmbana kamânân âim nalem muyagibi.” ¹⁶ Sâindâ Yesuġâ itâ sâm dâtnânġoip, “Wangât âibigât se? Ziġâ nalem ziġġânek.” ¹⁷ Yatâ sâm dâtnânġoi sâwen, “Nen zi nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât mem ândien. Nen nalem nâmbutġâ buġâ.” ¹⁸ Sâindâ Yesuġâ itâ sâm dâtnânġoip, “Nalem zo nâġâren mem ganek.”

¹⁹ Yatâ sâmġâ a dâzânġoi hibuk luatġâ tap âiwe. Yesuġâ nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât, zo mem sumbemân eġi zari sâiwap sâmġâ namuġ arâpġâ niġi niġâ kâsâpkum a ziġġâwen. ²⁰ A pisuk nem âkon urâwe. Oi buputġâ zeip, zo meindâ irâ kiin zagât piksâip. ²¹ A nalem niwe, zo tenġâziġâ 5 tausen yatâ. Ambâ murarâpziġâ mân sâlâpzânġowen.

*Yesu saru kwâkñan lân lân arip.
(Mk 6:45-52; Yo 6:15-21)*

²² Yatâ opñâ Yesuñâ arâpñâ sâi wangâyân zâi saru nâmbutken âinam âiwen. Yesu zâk a ambân zâmbari âibigât zoren tâip. ²³ Oi a ambân zâmbari âinetâ zâk zikñik ninâu sâbam bâkñan zarip. Yatâ op ândei nâtiksâi zâk zikñik zoren ândeip. ²⁴ Wangânâ âim saru tânâmñan takip. Oi pibâ patâ zâk âiwenân gâbâ gam saru kunziri wangâ mem kâbakñei âinam osiwen. ²⁵ Mirâ hanjsâsâgât Yesuñâ saru kwâkñan lân lân ga muyageningip. ²⁶ Zâk zo yatâ gâi arâp niñâ ekñâ kenğâtñiñâ op wâke gaap sâm den kâtik kambânâwen. ²⁷ Yatâ oindâ den itâ sâm dâtnânğoip, “Umziñ diim geik. Zi ninak gaan. Mân kenğât utnek.” ²⁸ Sâi Peteronâ sâtñan mem itâ sâip, “Kembu, ninak gaan sâna too kwakñik lân gabâ.” ²⁹ Sâi Yesuñâ sâip, “Ga.” Sâi Peteronâ wangâyân gâbâ geim saru kwâkñan Yesugâren arip. ³⁰ Peteronâ âim tâi pibâ patâ nâi gâi kenğât op geibam op Yesu konsâm sâip, “Kembu, gâ gâsuni.” ³¹ Sâi zorenâk Yesuñâ gâsum sâip, “Gâ wangât nânğâm pâlâtânğâ lotñâ oi um zagât uat?” ³² Yatâ sâm gâsui wangâ kâligen kopgâtâ pibâ hirinsâip. ³³ Oi a wangâyân tarâwen, nen Yesu um topñan âi pindiñsâm sâwen, “Gâ perâkñak Anutugât nanñâ.” ³⁴ Oi saru nâmbutken âimñâ Genesarete hânân takâwen. ³⁵ Zoren a zen Yesu ekñâ den pane kamân nâin nâin ari a ambân sisi mâsekziñoot diizingâm zâkkâren gawe. ³⁶ Oi zen Yesu itâ dukuwe, “Nânğâna hâmbâgâ murukñan gâsum mâsekziñ buñ upap.” Yatâ urâwe, zorânâ sâkziñâ âlip op

nanɣip.

15

*Kut n̄ai n̄ai ninin̄andâ a um mân sumunkomap.
(Mk 7:1-23)*

¹ Narâk zoren Yerusalem kamânân gâbâ Parisaio a sot Kembugât gurumin den galem a, zen Yesugâren gam mâsikâm sâwe, ² “Arâpkâ, zen wangât sâkurâpniɣ zeɣgât den kom bitziɣâ mân too sanɣon nalem mem nime?”

³ Yatâ sâm mâsikâne Yesuɣâ itâ sâip, “Zen ko wangât ziiɣâ sâkurâpziɣaɣgât den lum Anutugât den kume? ⁴ Anutugât den itâ ziap, ‘Gâ ibâ mam sâtzik lum hurat kwatzikâban. Oi n̄ai zâk ibâ mam den bâliɣâ dâzâkobap, zâk mân ândibap. Zâk kune mumbap.’ ⁵ Zen ko itâ sâme, ‘N̄ai zâk ibâ mam itâ dâzâkobap, “Kut n̄ai zikâbam, zo Anutugât siɣi sâm paan.” Zâk zo yatâ opɣâ on galem mân otzikâbap.’ ⁶ Zen yatâ opɣâ Anutugât den birâne giari sâkurâpziɣaɣgât den zorik lum ândime. ⁷ Sarâ a, zen. Zeɣgât op Propete Yesaianâ Anutugât den itâ sâm kulengoip,

⁸ ‘A kâmut zi lâuziɣandik m̄apâsenime. Umziɣandâ ko birânime. ⁹ Oi den bonɣagât hâuɣâ a ziiɣ den sâm kwâkâyaɣgâme. Zen lâuziɣandik m̄apâsenime. Nâ zorat n̄aɣa yen opmap.’ ”

¹⁰ Yesu zâk zo yatâ sâm dâzâɣgom a ambân sâi gane itâ dâzâɣgom sâip, “Nâ den dâzâɣgua n̄aɣâm kwâtâtinek. ¹¹ Kut n̄ai n̄ai nine geimap, zo mân sumunkomap. Ka lâuziɣan gâbâ kopgâmap, zorâɣâ sumunkomap.”

12 Yatâ sâi arâpñâ niñâ zâkkâren âim mâsikâm sâwen, “Den yatâ zo sâna Parisaio a zen nângâm bâliñ kwatgige, zo nângat?” 13 Sâindâ sâip, “Nebân kut ñâi zo sumbem Ibânandâ mân kâmerip, zo sâmbum nanğâbap. 14 Zen yen birâziñgânek. Parisaio zen siñziñ ñâtâtikñâ. Zenğât mâtâp kândom a sen bâpsâsâñ zagât di-ianğâm âibabot, zo ko mâtâp tâpâkum ârândân lâmân geibabot.”

15 Sâi Peteronâ itâ sâm dukuip, “Den sumbuñâ dâzânğuat, zorat topñâ sâna nângânâ.” 16 Sâi Yesuñâ dâtnânğoip, “Zen tok um nângânânğâziñ mân pâronşâi ândie, mo dap? 17 Topñâ itâ mân nânge? Anâ kut ñâi ñâi nine tep kâmbозиñan giari mem kubigi mâtâpñan geimap. 18 Ka umziñan gâbâ den bâliñ top top lâuziñan takâmap, zorânâ ko umziñ sumunkomap. 19 A umân gâbâ kut ñâi ñâi kop gâmap, zo itâ. Nângânânğâ bâliñâ, âkñâle nep, kâmbam ku, kâmbu konda, den sarâ, ambân mem birâbirân sot den sumunñâ. 20 Kut ñâi ñâi yatâ, zorân sumunkomap. Oi bet mân sanğon kut ñâi ñâi nine, zorânâ mân sumunkomap.

*Kanaan ambân ñâiñâ Yesu konsâm mâpâseip
(Mk 7:24-30)*

21 Oi Yesu zâk kamân zo birâm Tiro sot Sidon kamân zagât, zo zenğâren arip. 22 Zenğâren ândei Kanaan hânân gokñâ ambân ñâi gam Yesu konsâm sâip, “Kembu gâ Dawidigât kiunñâ, nâgât umgâ bâliñ oik. Bâratnâ, zâk wâkeñâ mâte pirik okñanğâmap.” 23 Yatâ sâi Yesuñâ nângâm den hâuñâ mân dukuip. Yatâ oi arâpñâ nen zâkkâren gam dukum sâwen, “Ambân zo molina

arik. Zâk kândâtniņan den sâm gaap.” ²⁴ Sâindâ dâtnânngoip, “Nâ Isirae kâmut râma yatâ gulip op ândime, zo zeņgârâk sâņgonnogi gem gâwan.” ²⁵ Sâi ambân zorâņ um topņan âi siminņâ liim pindiņsâm sâip, “Kembu, gâ laņ betnan me.” ²⁶ Yatâ sâi ko itâ sâm dukuip, “Katep zeņgât nalem betziņan mem wâu ziņgâziņgâņ, zo mân dâp upap. Nâ Isirae a kâmut, zeņgât gem gâwan.” ²⁷ Sâi ambân zo itâ sâip, “Kembu zo âlip sat. Oi marirâpziņandâ nalem nem tatne gwapgwap gei wau zen laņ nime.” ²⁸ Yatâ sâi Yesuņâ dukum sâip, “O ambân nâņgâm pâlâtâņgâ patâ, sat zorat dâp muyagegik.” Sâi zorenâk bâratņâ âlip oip.

Yesuņâ a doņbep kubikziņgip.
(Mk 7:31-37)

²⁹ Yesu zâk hân zobâ âburem gam Galilaia saru sâtņan âim bâkņâ ñain zâi tâip. ³⁰ Zâi tâi a ambân kâmut patâ zâkkâren mindum gawe. Zen sâkziņâ gigiņâ, sinziņ bâpsâsâņ, kin bitziņ bâliņâ, kopa sot sisi mâsekziņoot diiziņgâm Yesugât um topņan zâmbane kubikziņgip. ³¹ Yatâ oi kopa, zen dinziņâ sâwe. Kin bitziņ bâliņ, zen mâtâbân âim gawe. Sâkziņ gigiņandâ âlip urâwe. Sinziņ bâpsâsâņandâ sinziņ igâwe. Oi a ambân kâmut, ziņâ zo eknâ nâņgâne imbaņâ oi itâ sâwe, “Nen Isirae a kâmut neņgât Anutu mâpâsinâ.”

Yesuņâ a 4 tausen nalem gumuziņgip.
(Mk 8:1-10)

³² Yesuņâ arâpņâ sâi gâindâ itâ sâm dâtnânngoip, “Nâ a zeņgât umnâ nâņgan. Zen nâ sot ândine sirâm karâmbut oi tepkât mue. Oi nalem buņâ

sângonzângoindâ âi mâtâbân tâmbetagobegât umnâ girem uap.” ³³ Sâi arâpñâ niñ itâ sâwen, “Nen hân a mân ândiândiñan ândim nalem ikâ gâbâ mem a kâmut zi zingindâ nine dâp upap?” ³⁴ Yatâ sâindâ Yesuñâ mâsikâningâm sâip, “Zengâren nalem dabutâ ziap?” Sâi niñâ sâwen, “Nalem nâmburân zagât sot saru zuu zagât mo karâmbut ziap.” ³⁵ Oi Yesuñâ nângâm sâi a ambân zen mindum hânân ge tarâwe. ³⁶ Yatâ utnetâ Yesu zâk nalem nâmburân zagât sot saru zuu, zo mem sâiwap sâm namuñ arâp niñgi kâsâpkum a ambân zingâwen. ³⁷ Nen zingindâ a ambân aksik nem âkon urâwe. Oi buputñâ tap arip, zo sânduindâ irâ nâmburân zagât piksâip. ³⁸ Nalem niwe, a zo 4 tausen yatâ. Ambâ murarâpziñ mân sâlâpzingowen. ³⁹ Yesuñâ a ambân zâmbari âine zikñâ wanğâyân zâim Magadañ hânân âi takip.

16

*Yesuñâ kulem ñâi tuubapkât sâne kwâkâzingip.
(Mk 8:11-13; Lu 12:54-56)*

¹ Parisaio a sot Sadukaio a, zen Yesugâren gam mâsikâm sâwe, “Gâ sâna top lâkulâku kulem ñâi âsagei iknâ.” ² Sâne dâzângom sâip, “Mirâ ñâtiksâbâ sâi sumbem kuriñkoi sâme, ‘Muka maa upap.’ ³ Mo hañsâi sasa mem doongubap, zo ko map gâbap sâme. Sarâ a, zen. Sumbemgât tobatñâ ekñâ nângâme. Ka nâgât topnâ ko mân nângâm kwâtâtime. ⁴ A ambân ândi mâmanziñ bâliñâ, zen kulem tobat ñâi iknat sâme. Zen kulem ñâi uñakñâ buñâ. Yonañâ Niniwe a umziñ

ninâ dukum sâwen, “Nâmbutjandâ Yohane too sanjon nep tuugip sâme. Nâmbutjandâ Elia sâme. Nâmbutjandâ Yeremia mo Propete a nâi sâme. Gâgât yatâ sâme.” ¹⁵ Yatâ sâmb dukoindâ mâsikâningip, “Ka ziiñâ ko nâgât nâi sâme?” ¹⁶ Mâsikâningi Simon Peteronâ sâip, “Gâ Anutu ândiândiñ mariñangât nanñâ. Bâliñan gâbâ mâkâningâban. Gâ Kristo.” ¹⁷ Sâi Yesunâ itâ sâmb dukui, “Simon, Yonagât nanñâ, gâgât nânga sâtârenoot uap. Nângânângâ zo agâren gâbâ mân muyagegigap. Zo sumbem Ibânandâ sâmb muyagem gigip. ¹⁸ Zorat dâgoga nângâ. Gâgât kutkâ Petero (niin denân ko Kât). Oi nâñâ kât zorat kwâkñan a ambân kâmut gakârâpnâ zâmbansa simgât imbanñandâ mân walâziñgâbap. ¹⁹ Oi nâ sumbem mâtâp konkonñâ gibat. Oi hânân saasaanâ nep tuuna sumbemân bonñoot upap. Oi hânân olañolaññâ nep tuuna sumbemân bonñoot upap.” ²⁰ Yatâ sâmbñâ arâpñâ den kâtikñâ dâtnângom sâip, “Nâ Kristo ândian, zorat den a ambân mân dâzângobi.”

Yesu momñâ zaatpap, zorat den kânñan sâmb muyagem ziñgip.

(Mk 8:31–9:1; Lu 9:22–27)

²¹ Narâk zoren Yesunâ topkwap kut nâi nâi gâtâm âsagibap, zorat arâp sâmb muyagem niñgip. Oi Yesunâ Yerusalem kamânân zari galem a sot tirik namâ galem a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, ziñâ kut nâi nâi sumunñâ okñangâm kune mom sirâm karâmbut zem zaatpap, zorat diñâ dâtnângom nanñgip. ²² Dâtnângoi Petero zikñik diim âimñâ kwâkâñangâm sâip,

“Kembu, Anutuñâ galem otgigi kut ñâi yatâ zo mân âsageibap.”²³ Sâi puriksâm Petero itâ sâm dukuip, “Satañ, gâ siriksâm âi. Gâ mâtâp doonjubâmat. Den sat, zo Anutugâren gâbâ buñâ. Zo a den.”

Yesu molimoliñangât den.

²⁴ Narâk zorenâk Yesuñâ târokwapñâ arâp itâ sâm dâtnângoip, “Zen nâ molininâ sâm um sâkziñangât den birâm poru nakziñ lum nâgât mâtâp, zo lânbi.”²⁵ Zen ândiândiziñ angân kârane zo ko gulipzânogobap. Ka zen nâgât op ândiândiziñ birâne muyageziñgâbap.²⁶ Zen hângât kut ñâi ñâi, zorik mem ândine ândiândiziñâ buñ oi wan âlipñâ muyageziñgâbap? Zen dap yatâ ândiândiziñ suup mei târokwap ziñgâbap?²⁷ Nânğânek. A bonñâ, nâ Ibânañgât neule âsakñoot âsagem sumbem arâpnâ diiziñgâm gem gam a aksik patâ ândi mâmanziñangât dâp hâuñâ ziñgâbat.²⁸ Nâ perâkñak dâzânogobâ. A zi kinzeyân gâbâ nâmbutñandâ mân munetâ a bonñâ nâ gem kembu patâ op tâka nikpi.”

17

Yesuñâ holi tobat ñâi oip.

(Mk 9:2-13; Lu 9:28-36)

¹ Yesu zâk sirâm nâmburân kânok ândim Petero sot Yakobo sot munñâ Yohane, zen ziinik diiziñgi bâkñan zâiwe. ² Oi zoren Yesu zâk mâteziñan kinñâ tobat ñâi oip. Oi si sângânñâ maa yatâ âsageip. Hâmbânñâ kâukom âsakñâ yatâ âsagem nañgip. ³ Oi Mose sot Elia, zet zorenâk âsagem kin Yesu sot den den urâwe. ⁴ Yatâ utnetâ

Peteronâ Yesu itâ sâm dukui, “Kembu, mat nâi ziren ândien. Zorat nângâna ziren silep karâmbut tuuga, gâgât nâi, Mosegât nâi, Eliagât nâi.”

⁵ Yatâ sâm kiri sasanâ âsaknoot gem kwâtepzângoip. Oi sasa kâligen gâbâ den nâi itâ gâip, “Zi nannâ âlipnâ. Umnandâ gâsumap. Zen dinâ nângâm biranbi.” ⁶ Oi arâpnâ zen den zo nângâm sângânziņ hânân gei tutukum kenġât op sânam sânsân urâwe. ⁷ Yatâ utne Yesunâ zengâren âim weeziņgâm sâip, “Zen zaatnâ kenġât buņ ândinek.” ⁸ Yatâ sâi sinziņâ lum za ikne Yesu zikņik kiri igâwe.

⁹ Oi bâkņan gâbâ gem tap Yesunâ den itâ sâm dâzânġoip, “Kut nâi sen mârât ikse, zorat den siņġi a ambân mân dâzânġom ândine a bonņâ nâ mumuņan gâbâ zaatpat.” ¹⁰ Yatâ sâm dâzânġoi arâpnâ zen mâsikâm sâwe, “Elia zâk Kristo kândom okņanġâm gâbap. Kembugât gurumin den galem a zen wangât yatâ sâme?”

¹¹ Sâm mâsikâne itâ sâm dâzânġoip, “Elia zâk kândom gam kut nâi nâi kubikpapkât sâwe, zo bonņâ. ¹² Oi zorat dâzânġua nângâne. Elia zâk mârur gam ândei mân ek nângâm kut nâi laņ okņanġawe. Oi a bonņâ, nâ yatigâk nom sâknam nibi.” ¹³ Yatâ sâi arâpnâ ziņâ itâ nângawe. Eliagât sap, zo Yohane too saņġon nep tuugip, zâkkât op sap.

Arâpnâ a nâi kubiknam osiwe.

(Mk 9:14-29; Lu 9:37-42)

¹⁴ Oi bâkņan gâbâ gem gam a kâmut zengâren ganetâ a nâi Yesugâren gam pindiņsâm sâip,

¹⁵ “Kembu, gâ nannanġât umġâ bâliņ oik. Zâk

mom gwâlâ op kârâbân sot toin geimap. ¹⁶ Oi arâpkâ zenġâren mem ga kubiknam osie.” ¹⁷ Sâi Yesuġâ itâ sâip, “O a kâmut, zen nâġġâm pâlâtânziġ buġ. Den kwâkâ a. Nâ zen sot âsâbân ândim âkom diiziġġâmâmbat?” Yatâ sâmġâ katep mem ganek sâip. ¹⁸ Oi yatâ ut-netâ Yesuġâ wâke den dukui pam ari zorenâk katep âlip oip. ¹⁹ Bet arâp nen Yesuġâren gam tik sâm mâsikâwen, “Nen wangât wâke moli-nam osien?” ²⁰ Sâindâ dâtnâġgoip, “Nâġġâm pâlâtânziġâ lolotġâ, zorat yatâ ue. Nâ perâkġak dâzâġgua nâġġânek. Nâġġâm pâlâtân bonġâ, mâiktârâ ġâi, mundo keetġâ yatâ zemziġġi bakġâ ândiren zi dukunetâ âbâġgum ândirengen âibap. Zen wan mo wangât mân kwakpi. ²¹ Wâke zo yatâ, zo wan wannâ buġâ, nalem birâm ninâu sot ândimġâ âlip moliziġġâbi.”

Mom zaatpakât sâm dâzâġgoip.

(Mk 9:30-32; Lu 9:43-45)

²² Yesuġât arâp, nen Galilaia hânân Yesuġâren minuindâ itâ sâm dâtnâġgoip, “A bonġâ, nâ a bitziġan zâibat. ²³ Zaria none momġâ sirâm karâmbut zem zaatpat.” Den yatâ sâi arâpġâ nen den zo nâġġindâ makġâ oip.

Peteroġâ iġan lâuġan ġâbâ kât meip.

²⁴ Oi Kapenaum kamânân takindâ tirik namâġât kât memarâwe, a zo ziġâ Peteroġâren gam mâsikâm sâwe, “Patâziġandâ tirik namâġât kât kânok pâmap mo buġâ?” ²⁵ Sâne Peteroġâ sâip, “Ee, pâmap.” Yatâ sâmġâ mirin zâim den mân dukui Yesu zikġak mâsikâm sâip, “Simonġ, ġâ

dap nângat? Hângât a kutâ, zen waniņ zengâren kât mime? Narâpziņâ zengâren mo a nâmbutņâ zengâren?” ²⁶ Mâsiki a nâmbutņâ zengâren mime sâi Yesuņâ itâ sâm dukuip, “Âlip sat. Zorat a kutâ narâpziņ, zen yen ândibi. Niinâ yatik Anutu kutâgât narâp ândien. ²⁷ Oi niinangât nângâne bâliņ opapkât saruyân geim kela tâgân saam pânandâ giari saru zuu kândom zibap, zo sâmbuna kopgâi lâuņâ kwâsatņâ kât ñâi muyagiban. Zo niikņâ sinġi kom zingâban.”

18

Katep zengât holi yatâ ândibi.

(Mk 9:33-37; Lu 9:46-48)

¹ Narâk zoren arâpņâ nen Yesugâren âim itâ sâm mâsikâwen, “Anutu um topņan, zo ñâinâ patâ op ândibap?” ² Yatâ sâindâ Yesuņâ katep mâik ñâi sâi gâi osetniņan pam itâ sâm dâtnângoip, ³ “Nâ perâkņak dâzângobâ. Zen umziņ diim gem katep zengât holi yatâ mân ândibi, zo ko sumbem kamânân mân zâibi. ⁴ Nâi zâk katep zi yatâ op ândibap, zâk zo ko sumbemân patâ op ândibap. ⁵ Oi ñâi zâk nâgât op katep zi itâ galem okņangâbap, zâk nâ kore otnibap.”

Bâliņangât den.

(Mk 9:42-48; Lu 17:1-2)

⁶ “Nâi zâk katep gakârâpnâ zengâren gâbâ kânoktâ sâi bâliņ upap, zâk mârumņan kât patâ ñâi gânduņan saam saruyân pane giari sâi zo bâbâlaņ opap. ⁷ Yei, bâliņangât nep tuutuun, zo yâmbâtņâ. Bâliņangât nep tuutuun muyagibap.

Zo dap op yen zimbap. Ka a nâi bâliņangât nep tuubap, Yei, Anutuņâ dap dap okņangâbap?

⁸ Zorat bikandâ mo kiņgandâ bâliņ upâ sâi mânângât pâmban. Ândiândi kâtikņan zâibâ sâm zâibam kwakņâ birâm ândiban. Kiņgâ bikâ hâlâluyâk ândim kârâp kâtikņan geibatkât yatâ upan. ⁹ Mo siņgandâ bâliņâ nâi ek nâņgâbâ sâi ketârapkum pâmban. Ândiândi kâtikņan âiban, zorat op siņgâ bâpsâi ândiban. Sen hâlâlu ândim kârâbân geibatkât yatâ upan.”

Yesugât katep gakârâp, zeņgât den.

(Lu 15:3-7)

¹⁰ “Umziņ girem oi mulun ândim katep gakârâpnâ, zeņgât nâņgâne giginâ mân upap. Nâ zorat dâzâņgua nâņgânek. Sumbemân katep zeņgât galem a ândie. Zen sumbem Ibânaņgât mâteņan ândime. ¹¹ A bonņâ, nâ a ambân tâmbetagoagoņan gâbâ kubikziņgâbam gem gâwan.

¹² Zen dap dap nâņge? A nâi râma gakârâp 1 handeret ândibi, oi zeņgât osetziņan gâbâ kânok buņ oi birâbap? Mo 99 zo zâmbamņâ kânok barin buņ upap, zo âi kârum muyagibap? ¹³ Nâ perâkņak dâzâņgobâ. Zâk âi kârumņâ muyagemņâ 99 zeņgât buņâ, buņ upap, zorat op umâlep patâ nâņgâbap. ¹⁴ Zo yatâ zeņgâren gâbâ katep nâi tâmbetagoi sumbem Ibâziņandâ nâņgi mân dâp upap.”

Kubikkubik sot ninâugât den.

(Lu 17:3)

¹⁵ “Bukugâ nâinâ gâgât tosa muyagei gâ tik âi dukuban. Zâkñâ diñgâ nânji âlip oi buku upabot. ¹⁶ Ka diñgâ biri ko a kânok mo zagât sâna gâ sot âinetâ a zâk sot dinziñ kubikne âlip upap. ¹⁷ Oi a zorânâ dinziñâ zo biri Kembugât a kâmut zengât bitziñan pane dinziñâ kwâki nânġânġânġâne a um kâtik mo orot mâme bâliñ a yatâ upap.

¹⁸ Nâ perâkñak dâzânġobâ. Zen hânân saasaa nep tuune sumbemân zo yatik bonñâ upap. Mo zen hânân olañolañ nep tuune sumbemân yatik bonñâ upap.

¹⁹ Oi dum dâzânġua nânġâneġ. Zengâren gâbâ a bituktâ, zagât mo karâmbut yatâ, ziñ umziñ mâtakâm wan mo wangât ninâu sânetâ sumbem Ibâziñandâ muyagem ziñġâbap. ²⁰ A bituktâ, zagât mo karâmbut yatâ, zen nâgât op mindune nâ osetziñan tâpat.”

Kore a bâliñġât den.

(Lu 17:4)

²¹ Yesuñâ den yatâ sâi Peteroñâ zâkkâren âim mâsikâm sâip, “Kembu, bukunâ nâinâ bâliñ otnigi tosanâ sâp dabutâ birâbat? Nâmburân zagât oi bira dâp upap?” ²² Sâm mâsiki Yesuñâ sâip, “Nâmburân zagât oi birâbangât sat. Nâ yatâ buñâ, 70 oi birâbangât san. Oi yatigâk buñâ, walâm donbep patâ oi birâban.

²³ Zorat siñgi âlipkât mâtâp, zo a kutâ nâinâ oip, zoren dâpkwap sâbâ. A kutâ zo arâpñâ tosanâ namuñ pindâbigât sâi gawe. ²⁴ Oi nâi diim gawe, zâkkâren tosa patâ nâi zeip. Kât 10 tausen yatâ. ²⁵ Oi a zo kât buñ oi a kutâ zâk a zo zikñâ sot ambin murarâpñâ sot kut nâi nâi a ziñ sâñġân

mine zâkkât upapkât sâip. ²⁶ A kutânâ yatâ sâi kore anâ um topņan gei itâ sâm dukuip, ‘A kembunâ, gâ birânina kât zo mulunâk muyagem gibat.’ ²⁷ Yatâ sâi a kutânâ umņâ nâņgâm tosaņâ birip.

²⁸ Yatâ oi kore a zo mirin gâbâ gem bukuņâ ñâi muyageip. Zâkkâren tosa mâik ñâi kât 1 han-deret yatâ tâip. Zâk muyagem gânduņan gâsum kârâpņoot sâip, ‘Tosa zo kek melâņ ni.’ ²⁹ Oi a zo bukuņanğât um topņan geim itâ sâip, ‘Gâ birânandâ mulunâk tap kât zo muyagem gibat.’ ³⁰ Yatâ sâi diņâ mân nâņgâm itâ sâm bukuņâ zo tâk namin pâip, ‘Tosa zo kwâkâm naņgâna âki birâgibat.’

³¹ Oi kore a bukurâpņâ, zen zo ekņâ umziņ bâliņ oi âi a kutâziņâ siņgi dukuwe. ³² Oi a kutâ, zâkņâ nâņgâm kore a zo sâi gâi itâ sâm dukuip, ‘Kore a bâliņ kâtik kâtikņâ, gâ. ³³ Nâ gâgât umnâ nâņgâm tosağâ biran. Oi nâņâ tosağâ biran, zo yatik bukuganğât tosaņâ birâbat?’ ³⁴ Yatâ sâmņâ kuk op kâwali a bitziņan pam sâip, ‘Tâk namin pane ândim zâim nâgât tosa patâ, zo kwâkâm naņgi birâne gibap.’ ³⁵ Zen zo yatik um bâbâlaņâk a bukuziņâ, zâkkât tosa mân birâne sumbem Ibânandâ zo yatâ yâmbâtņâ otziņgâbap.”

19

*Ambân mem birâbirâgât den.
(Mk 10:1-12; Lu 16:18)*

¹ Yesu zâk den top top zo sâm naņgâm Galilaia hân birâm Yudaia hân Yodaņ too nâmbutken arip.

² Ari a ambân kâmut patâ molim âiwe. Oi hân zoren ândim sisi mâsek a kubikziŋgip.

³ Oi Parisaio a, zen mâsikânam ga itâ sâm mâsikâwe, “Kembugât den kâtik, zo dap ziap? A ñâi, zâk ambinñâ wan mo wangât op biri dâp upap?” ⁴ Mâsikâne sâip, “Kembugât ekabân den ziap, zo sâlâpkume mo buñâ? Zâkñâ mârurñan a sot ambân muyagezikip. ⁵ Muyagezikâmñâ itâ sâip, ‘Zorat ko a ñâiñâ ibâ mam birâzikâm ambinñanğâren pâlâtân oi zet um sâk kânok op ândibabot.’ ⁶ Oi zet zagât buñâ, kânok op ândibabot. Zorat sa nânğânek. Anutuñâ mâpotzikipkât a zen mân kâsâpçâkobi.”

⁷ Yatâ sâm dâzânğoi zen itâ sâwe, “Mose zâk den itâ sâip, ‘A ñâi ambân birâbam ekap kulemgum pindâm birâbap.’ Zo wangât yatâ sâip?” ⁸ Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzânğoi, “Mose zâk um kâtikziñanğât op yatâ sâip. Mârur top-kwâkkwatñan yatâ mân zeip. ⁹ Zorat nâ dâzânğua nânğânek. A ñâi, zâk ambân birâm ñâi mimbap, zâk târotârozik mânânğât tosa patâ mimbap. Ka mârur ambânñâ a ñâi sot ândeip oi ko tosa zo agât mân upap.”

¹⁰ Yatâ sâi arâpñâ nen dukum sâwen, “Ap ambin, zekât topzikñâ yatâ oi anâ ambân mân mem yen ândibâ sâm âlip ândibap.” ¹¹ Sâindâ ko Yesuñâ itâ sâm dâtnânğoi, “Den zi a aksik zenğât buñâ. Zorat imbañâ zemziñgap, zen mem umziñan gibi. ¹² A nâmbutñâ, zen mam kâambo kâligen gâbâ ambân buñâ ândibigât gukupitnjik âsagiwe. A nâmbutñâ, zen anâ katep mân mim-bigât otziñğawe. Oi a nâmbutñâ, zen siñgi âlip

nepkât op ambân mân mime. Nâi zâk zorat imbanjâ zemñangap oi den zi nângâm umñan gibap.”

Yesuñâ bikñandâ katep kâukziñan pâip.

(Mk 10:13-16; Lu 18:15-17)

¹³ Oi a ambân zen murarâpziñ Yesugâren di-izingâm âim Yesuñâ bikñandâ kâukziñan gâsum ninâu sâbapkât dukuwe. Oi arâpñâ nen kenğât minziñgâwen. ¹⁴ Yatâ oindâ Yesuñâ itâ sâip, “Birânetâ katep zen nâgâren ganek. Mân pâke panek. ¹⁵ Katep yatâ zo, zen sumbemgât sinji sâsâñ.” Yatâ sâmñâ bikñandâ kâukziñan pamñâ hân zo birâm ñâin arip.

A sikum patâ, zâk Yesu kândâtkuip.

(Mk 10:17-31; Lu 18:18-30)

¹⁶ Oi a ñâinñâ Yesugâren gam mâsikâm sâip, “Nâ wan nep âlipñâ tuumñâ ândiândi kâतिक्णंगât sinji upat?” ¹⁷ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Gâ wangât nâgâren gam âlip orotñangât mâsikânigat? Âlipñâ mariñâ Anutu kânok. Gâ ândiândi kâतिक्णंगât sinji upâ sâm Kembangât gurumin den zo lum ândiban.” ¹⁸ Sâi a zorâñâ wan gurumin dengât sat sâm mâsikip. Sâi Yesuñâ itâ sâip, “Gâ kâmbamñâ a mân kumban. Ap ambin, zet mân birâyangâbabot. Gâ kâmbu mân upan. ¹⁹ Gâ bukugangât sarân sâsâñ mân sâban. Gâ ibâ mamgâ sâtzik lum hurat kwatzikâban. Oi gikangât otgimap, zo yatik a torenñâ zengât otgibap.” ²⁰ Sâi a sigan zorâñâ itâ sâm dukuip, “Den sat, zo âlip op gâwan. Oi ñâi dap dap târokwap upat?” ²¹ Yatâ sâi Yesuñâ

itâ sâm dukui, “Gâ tosanâ buņ upap sâm kut ñâi ñâi tatgigap, zo pam kât memñâ a kanpitâ zingâban. Zingâmñâ ga moliniban. Gâ yatâ opñâ sumbemân sikumgoot upan.” ²² Yatâ sâi a zo nâņgâm umñandâ bâliņ oi arip. Zâk sikum a op ândeip, zorat op umbâlâ op arip.

²³ Ari Yesuñâ arâpñâ itâ sâm dâtnânngoip, “Nâ perâkñak dâzâņgobâ. A sikum patâņootñâ sumbem kamânân baginam kwakpi. ²⁴ Nâ zorarâk dâzâņgobâ. Bâu patâ kameleñâ kuup mâtâpñan bagibagiņ, zo yâmbâtñâ yatâ. Ka a kât sikum patâñâ sumbem kamânân bagibagiņ, zo yâmbâtñâ walâwalânâ.” ²⁵ Arâpñâ nen den zo nâņgâmñâ kwakmak op sâwen, “Zo yatâ zorâņ dap yatâ sumbemân baginat?” ²⁶ Sâindâ Yesuñâ niņgitñâ sâip, “Añâ kut ñâi ñâi utnam kwakme, zo Anutuñâ mâtâpñâ âlip muyagemap. Zâk mân kwakmap.”

Yesugât op kut ñâi ñâi birâm hâuñâ minat.

²⁷ Yatâ sâm dâtnânngoip Peteroñâ itâ sâm mâsikip, “Nâņgat. Nen kut ñâi ñâiniñâ aksik birâm gâ moligigen. Oi zorat hâuñâ wan muyageniņgâbap?” ²⁸ Yatâ sâm mâsiki Yesuñâ sâip, “Nâ perâkñak dâzâņgobâ. Gâtâm den kubikkubik narâkñan a bonñâ, nâ kembu tâtatnan ta nâ moliniwe, zen yatik a kembu tâtat kiin zagât, zoren tapñâ Isirae a kâmut kiin zagât, zengât den sâm kwâkâbi. ²⁹ Oi ñâi zâk nâgât opñâ âtâ mun, mam ponâ, ibâ mam, nan bârat, mirâ kamân mo hân birâbap, zâk hâuñâ donbep mimbap sot ândiândi kâtik ândibap. ³⁰ Oi a kândom, zengâren

gâbâ donḡbepḡâ bet upi. A bet, zenḡâren gâbâ donḡbepḡâ kândom upi.”

20

Waiḡ nep tuutuun a, zenḡât den siḡgi.

¹ “Sumbemḡât mâtâp, zorat siḡgi, zo waiḡ nep mariḡâ ḡâiḡâ nep a ḡâsuziḡḡâbam arip, zoren dâpḡwapâ. Mirâ haḡsâi nep mariḡâ zâk nep a muyageziḡḡâbat sâm arip. ² Oi a nâmbutḡâ ḡâsuziḡḡâm sirâm kânokkât bâtnâmbut sâi nâḡḡâne dâp oi nepḡan sâḡgonzâḡgoi âiwe. ³ Mirâsiḡ takâm tânâmḡan zari dum âi a nâmbutḡâ kamân sombemân muyageziḡḡip. ⁴ Ziḡgitḡâ itâ sâm dâzâḡgoip, ‘Waiḡ nep ziap. Âi tuune sâḡḡânḡâ ziḡḡâbat.’ Yatâ sâi nâḡḡâm waiḡ nepḡan âiwe. ⁵ Oi mirâ bâkḡan opḡâ, mirâ torenḡen oi âim dum ḡâsuziḡḡip. ⁶ Oi ḡâtiksâisâi dum âim a nâmbutḡâ muyageziḡḡâm itâ sâm mâsikâziḡḡip. ‘Zen wangât sirâm patâ yen ândinetâ mirâ ḡâtiksâbam uap?’ ⁷ Mâsikâziḡḡi zen itâ sâwe, ‘Nen nep ḡâi mân sâm niḡḡe.’ Sâne dâzâḡgom sâḡgonzâḡgom sâip, ‘Waiḡ nepḡâ ziap. Zo âi tuunek.’

⁸ Nep mariḡandâ yatâ oi ḡâtiksâi nep galem a dukum sâip, ‘Gâ nep a diiziḡḡâna gane kât ziḡḡâban. Oi bet ge, zenḡâren topḡwap ziḡḡâm âim ziḡḡâm naḡḡâban.’ ⁹ Oi bet gawe, zo sâi gawe. Gane bâtnâmbut bâtnâmbut ziḡḡâm naḡḡip. ¹⁰ Ziḡḡi kândom gawe, zo ekḡâ sâḡḡân mem zâi pam niḡḡâbâmap sâne galem a bâtnâmburâk ziḡḡip. ¹¹ Kât yatâ memḡâ nep mariḡâ den bâliḡ dukum kuk okḡḡḡâwe. ¹² Oi

itâ sâwe, ‘Bet ge, zen nep bituk tuuge. Nen ko sirâm patâ nebân sâknâm patâ nângâm kirindâ nâtiksap. Oi wangât bet a zengât dâp yatik niŋgat?’ ¹³ Yatâ sâne nep mariŋandâ zengâren gâbâ nâi itâ dukuip, ‘Buku, nâ mân mem bâliŋ otgigan. Kât bâtnâmbut sa nângâna âlip uap, zo ka. ¹⁴ Zorat kâtkâ mem âi. Nâ bet ge, zen sot kât dâbâk ziŋgâbatkât nânga âlip uap. ¹⁵ Ninâ kut nâi nâi, zorâŋ yatâ upâ sâm âlip upat. Nâ âlip uan, zorat umgâ bâliap?’ ¹⁶ Zo yatik a betŋâ kâdom upi. A kâdomŋâ bet upi.”

Mom zaatzaat, zorat den dâzângoip.

(Mk 10:32-34; Lu 18:31-33)

¹⁷ Oi Yesuŋâ Yerusalem kamânân zâibam arâpŋâ kiin zagât diiniŋgi niŋjik âiwen. Mâtâbân âim itâ sâm dâtnângoip, ¹⁸ “Zen den nângânek. Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Zoren a bonŋâ, nâ tirik namâ galem a sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zengât bitziŋan zariandâ mumbatkât sâbi. ¹⁹ Zen um kâtik zengât bitziŋan nâbane ziŋâ nom sinnan gemŋâ poru nagân none mumbat. Mom sirâm karâmbut zem zaatpat.”

Yohane sot Yakobo, zet patâ utat sâwet.

(Mk 10:35-45)

²⁰ Narâk zoren Zebedαιο ambinŋandâ nanzatŋâ diizikâm Yesugât um topŋan âi simin liim pindiŋsâm dukuip. ²¹ Oi Yesuŋâ mâsikâm sâip, “Gâ wangât otgigap?” Sâi ambân zorâŋâ sâip, “Gâ a kutâ tâtarân tâtna nanzatnâ, zikŋâ gâgât âsangâ toren toren tâpabot.” ²² Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Zen den topŋâ mân nângâm itâ

se. Nâ too kâlakñâ nimbat, zo zet âlip nimbabot?” Sâi zikñâ itâ sâwet, “Net âlip nindat.”
 23 Sâitâ dâzâkom sâip, “Too kâlakñâ nimbat, zo âlip nimbabot. Ka âsannan tâtatñâ, zorat den nâgâren mân ziap. Ibânandâ sâm ziņgip, a zorâñâ tâtat zoren tapi.” 24 Oi arâp bâzagât, nen den zo nâņgâm kuk otzikâwen. 25 Oi Yesuñâ sâi gâindâ itâ sâm dâtnâņgoip, “Hân a kutâ, zen kembu otziņgâm kore aziņ gâsuziņgâme. Oi a zâizâiņ, zen a gigiņ walâziņgâm a kutâ upme. Zo nâņgâme. 26 Zen ko yatâ mân upi. Zengâren gâbâ a ñâiñâ a kutâ upâ sâm a gigiñâ yatâ op ândibap. 27 Ñâi zâk a sâtñâ upâ sâm kore otziņgâm ândibap. 28 A bonñâ, nâ zo yatik ziñâ kore otnibigât buñâ. Ninak a doņbep zengât kore opñâ suupziņ mimbatkât gewan.”

*Yesu zâk a zagât sinzikiñâ kubikzikip.
 (Mk 10:46-52; Lu 18:35-43)*

29 Yesu sot arâpñâ, nen Yeriko kamân birâm arindâ a doņbepñâ moliniņgâm âiwe. 30 Oi a zagât sinzikiñâ bâpsâsâņ mâtâbân tapñâ Yesu gam ariap sâne nâņgâm den kâtikiñâ den sâm sâwet, “Kembu, gâ Dawidigât kiunñâ, nekât umgâ bâliņ oik.” 31 Den doņbep sâitâ a ziñâ kwerâzikiñâ sâwe. Hirisâm tâpabotkât sâwe. Oi zet nâņgâm tâtâlim sâwet, “Kembu, Dawidigât kiunñâ, nekât umgâ bâliņ oik.” 32 Yesu zâk mâtâbân kin sâi gâtâ mâsikâzikip, “Dap otzikâbatkât sabot?” 33 Sâi itâ sâwet, “Kembu, sinnikiñâ mânâņgâtna iktâ.”
 34 Sâitâ Yesuñâ umñâ nâņgâmñâ sinzikiñan weegi zet sinzikiñâ igâwet. Oi Yesu molim ba âiwet.

21

Yesu zâk dongji kwâkņan tap Yerusalem kamânân zarip.

(Mk 11:1-11; Lu 19:28-40; Yo 12:12-19)

¹ Oi nen Yerusalem kamânân takânam urâwen. Oi Betepage kamân Oliwa bakņâ topņan tâip, zoren takâmņâ Yesuņâ arâpņâ nenġâren ġâbâ a zagât sâņgonzâkoip. ² Zâk itâ sâip, “Zet kamân ândiren âimņâ dongji mamņâ sot sigan tâġân saane kinzabot, zo zikitņâ olaņ diizikâm ġâbabot. ³ Zet yatâ oitâ nâiņâ zikitsâi sâbabot, ‘Kembuniņanġâren nep nâi muyagei zirat sap.’ Yatâ sâitâ ziki diim ġâbabot.”

⁴ Zo yen buņâ. Propete nâiņâ den sâip, zo bonņâ oip. Zâk den itâ sâip,

⁵ “Zen Yerusalem kamân, Sioņ mâirâp dâzâņgonek, ‘Iknek. A kutâziņâ ġiġiņâ op zeņġâren gaap. Zâk dongji sigan kwâkņan tap gaap. Sikum lamap, zorat kwâkņan tâi gabot.’”

⁶⁻⁷ Oi a zagât zo Yesuġât den lum âiwet. Âimņâ dongji mam murarâ diizikâm ġâitâ hâmbâniņ kwâkņan pâindâ Yesuņâ zâi tâip. ⁸ Oi a kâmut patâ, zeņġâren ġâbâ donġbepņâ hâmbâziņ kwâkâm mâtâbân parâwe. Oi a nâmbutņandâ ġâlâņġât sot lâkom ilumņâ mânâņġât pam diim âiwe. ⁹ Oi a kâmut patâ, zen mem oset kwâkņanġâm itâ sâm pam diim âiwe,

“Oe, Dawidigât kiunņâ gam niņġap. Kembuġât sâtkât gaatkât sâm âlip kwatġinâ. Oe, sumbem mâriņâ.”

¹⁰ Yerusalem kamânân zari kamân mâirâpziñâ umziñâ zari sâwe, “A zi nâiñâ gâi ue?” ¹¹ Sâne a ambân kâmut gâwe, zorânj itâ sâm dâzângowe, “Propete Yesu, zâk Galilaia gokñâ, Nasarete kamânân gâbâ gaap.”

Yesu zâk tirik namâ hâlâlu sâip.

(Mk 11:15-19; Lu 19:45-48; Yo 2:13-22)

¹² Yesuñâ tirik namin zari kut nâi nâi anğâgwanğâ op ziwe, zo moliziñgi âiwe. A nâmbutñâ, zen Roma zengât kât sot Yuda zengât kât, zo hâukwap anğâgwanğâ op kirâwe. Kât tâtatñâ sot kembâ mâirap zengât tâtat, zo kom kâbakñem dâzângom sâip, ¹³ “Kembugât den kulem nâi itâ ziap,

‘Namânâ zi ninâu namâ upap.’

Zen ko utnetâ kâmbu a zengât kât ki silep yatâ uap.” ¹⁴ Oi zoren ândei a sinziñ bâpsâsân sot kinziñ bâliñâ, zen zâkkâren âine kubikziñgip. ¹⁵ Yatâ oi tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den galem a, zen kulem zo igâwe. Oi katep zen tirik namin zâi den kâtikñâ sâm sâwe, “Oe, Dawidigât kiunnâ, gâ gam niñgat.” Yatâ sâne Parisaio sot gurumin den galem a, zen nângâm bâliñ kwâkñanğâwe. ¹⁶ Oi Yesu itâ dukum sâwe, “Den sâm te, zo nângat?” Sâne sâip, “Ee, nângan. Oi Kembugât ekabân den nâi ziap, zo sâlâpkume mo buñâ? Den zo itâ,

‘Katep sot namân gokñâ, zengât um mem bâbâlân kwatna lâuziñan gâbâ gâgât sâtâre muya-giap.’ ”

17 Yatâ dâzângom birâzingâm Yerusalem kamânân gâbâ geim Betania kamânân zari nâtiksâi zeip.

Yesunâ wakum nak dukui moip.

(Mk 11:12-14, 20-24)

18 Hanğârâk Yesunâ kamân patin puriksâm tepnangât oip. 19 Oi mâtâbân âim wakum nak nâi eknâ topnân âi keetnâ kârui buñ oi ilumjik kiri egip. Eknâ nak itâ sâim dukuip, “Gâgâren bongâ mânâk âsagibap.” Yatâ sâi zorenâk ilumjâ mom hâlâlânsâm kirip. 20 Oi arâpnâ nen zo eknâ imbanâniñ buñ oi sâlâpniñan zim kirâwen. Oi itâ sâwen, “Nak zi dap opnâ kek hâlâlânsap?”

21 Yatâ sâindâ Yesunâ sâip, “Nâ perâknak dâzângobâ. Zen um zagât mân opnâ nângâm pâlâtânziñâ bonnâ op ândibi. Yatâ op ândine sâi nagân kulem âsagiap, zorik buñâ. Zen baknâ ândi dukubi, ‘Baknâ, gâ pâuksâm saruin gei.’ Yatâ sâne dinziñâ lubap. 22 Oi nângâm pâlâtânziñ bonņoot ândim wan mo wangât ninâu sâne muyageziñgâbap.”

Yesu sot a kâuknâ mâsikâyangâwe.

(Mk 11:27-33; Lu 20:1-8)

23 Oi Yesunâ âimjâ tirik namin zâim den sinji âlip dâzângom tâi tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen zâkkâren gam itâ sâim mâsikâwe, “Gâ ziren kut nâi nâi opmat, zo nâigât sâtkât opmat? Nâiñâ dâgogi opmat?” 24 Sâne Yesunâ itâ mâburem dâzângom sâip, “Nâ den kânok mâsikâzinga dâtnone nângoot yatik nâigât sâtkât kut nâi nâi opman, zorat dâzângobat. 25 Yohane

too sanjon nep tuugip, zo n̄aigât sâtkât nep tuugip? Anutugât sâtkât mo agât sâtkât?” Yatâ sâm mâsikâziŋgi zen ziŋik den dap sâna sâm um zagât op itâ âraguwe, “Nen Anutugât sâtkât sâindâ sâbap, ‘Wangât diŋâ mân luwe?’ ” ²⁶ Agât sâtkât tuugip yatâ sânam a zenġât kenġât urâwe. Wangât, a zen aksik patâ Yohanegât Propete sâme, zorat. ²⁷ Zen yatâ sâm Yesu itâ sâm dukuwe, “Nen mân n̄anġen.” Sâne Yesuŋâ itâ mâburem dâzâŋgom sâip, “Den zo dâtnoge sâi ko n̄anġoot n̄aigât sâtkât opman, zo dâzâŋgobam. Ka zen mân dâtnoge, zorat n̄anġoot mân dâzâŋgobat.”

Katep zagât, zet walâgilâ urâwet.

²⁸ “Den n̄ai dâzâŋgua n̄anġânek. A n̄aigât nan-zatŋâ zagât ândiwet. Oi ibânandâ nanŋâ n̄ai itâ sâm dukui, ‘Nannâ, gâ irak âi waiŋ nep tuuban.’ ²⁹ Dukui sâip, ‘Âlip âi tuubat.’ Yatâ sâmŋâ âi gulip op ândeip. ³⁰ Oi ibânandâ nanŋâ n̄ai yatik dukum sâŋgonguip. Sâi, n̄aiŋâ âi tuubap, yatâ sâmŋâ bet umŋâ n̄anġâm laŋ âi tuugip.” ³¹ Yatâ sâmŋâ Yesuŋâ mâsikâziŋgip, “Zen sânek. N̄ai katepŋâ ibânanġât den lugip?” Sâi ziŋâ dukum sâwe, “Den bet dukui, zorânâ.” Yatâ sâne Yesuŋâ sâip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Kât mimiŋ a sot laŋ mâme ambân, zen Anutugât um topŋan bagine zen ko kândâtŋâ upi. ³² Yohane takâmŋâ târârak ândiândigât mâtâp tirâpzânġoi zen birânanġâne bâliŋ mâme a sot laŋ mâme ambân, zen zâkkât den n̄anġâm kwâtâtiwe. Yatâ utne zen ziŋgitŋâ umziŋ mân âbureip.”

*Waij nep galem a bâliñâ, zengât den.
(Mk 12:1-12; Lu 20:9-19)*

³³ “Nâ den sumbuñâ ñâi sa nângânek. A kutâ ñâiñâ hân ñâin waij nep kârâm kâmit dâmân paset tuugip. Tuumñâ tâk keetñâ mândâlibapkât âmañ patâ tuum galem a zengât mirâ tuugip. Tuum nañgâm galem a bitziñan pam hân ñâin âi ândeip. ³⁴ Zoren ândei bonñâ mimiñ narâk oi kore arâpñâ bonñâ nâmbutñâ mimbigât sâñgonzâñgoi galem a zengâren gawe. ³⁵ Gane galem a ziñâ a zo gâsuziñgâm ñâi kom kâbakñiwe. Oi ñâi gâsum kune moip. Oi ñâi kâtñâ kuwe. ³⁶ Yatâ utne nep mariñandâ nângâm a donbep sâñgonzâñgoi âine yatik otziñgâwe. ³⁷ Oi bet zikñâ nanñâ, zo itâ sâm sâñgongoip, ‘Nannâ ari ekñâ hurat kwâkñangâbi.’ ³⁸ Oi galem a, zen nanñâ zo ekñâ itâ sâm âraguwe, ‘Zâkñâ gâtâm nep zi mariñâ upap, zorat nen komñâ nep zi mâriñâ oindâ neñgât upap.’ ³⁹ Yatâ sâmñâ nebân gâbâ kom geim kune moip. ⁴⁰ Nep mariñandâ gamñâ galem a dap otziñgâbap?” ⁴¹ Yesuñâ yatâ sâi a ziñâ itâ dukuwe, “Kut ñâi ñâi sumunñâ okñangâwegât zâkoot yatik otziñgâbap. Oi nepñan galem a âlipñâ zâmbari zen narâk dâp nalem bonñâ pindâm ândibi.” ⁴² Yatâ sâne Yesuñâ itâ târokwap dâzâñgoip, “Kembugât ekabân den itâ ziap, zo sâlâpkum nângâme?”

‘Mirâ tuutuun a, zen kunkun ñâi ekñâ âkon op birâwe. Kembuñâ kunkun zo mem namin kwânâñgi kinzap. Kembuñâ sâi yatâ âsageip. Niñâ egindâ mârâtñâ ñâi uap.’

⁴³ Nâ zorat dâzâñgua nângânek. Anutu um topñan ândiândiñâ, zo zen betziñan mem a kâmut

unqaknâ zingâbap. Oi zinjâ bonnâ muyagibi.

⁴⁴ ('A nâi zâk kunkun zorân kom sâknâ tâmbetkubap. Oi kunkun zorânâ a nâi kwâknan kumbap, zo ko kom kwândâlibap.' ”)

⁴⁵ Den sumbuñâ yatâ sâi tirik namâ galem a sot Parisaio a, zen nângâm sâwe, “Zo nenğât op sap.”

⁴⁶ Yatâ nângâm gâsum kunat sâm nângâm, a zen Yesugât Propete sâmarâwe, zo nângâm kenğât op birâwe.

22

A hâmbânâ buñâ, zâkkât sinji.

(Lu 14:16-24)

¹ Yesu zâk den sumbuñâ nâi târokwap itâ sâip,

² “Sinji âlipkât mâtâp, zo itâ. A kutâ nâinâ sii naleme oip, zoren dâpkwap sâbâ. A kutâ, zâk nannâ ambân pindâbam sii naleme mei gâip.

³ Yatâ opnâ kore arâpnâ sângonzânğoi zen zop kânñan sâsânâ, zo diizingânâme âiwe. ⁴ Âi sâne mân nângâne kore a dum sângonzânğom sâip, ‘Zen âimnâ a zop sâsânâ, zo dâzânğonek, “Zen nângâne. Patâniñâ itâ sap, ‘Nâ sii naleme mia gaap sot bâu makau sa gaame ue. Oi kut nâi nâi mem târâkbârâk uen, zorat zen ganetâ a ambân mâpotzikâm nem sâtâre utnat.’ ”’

⁵ A zen âim yatâ dâzânğone den zo nângâne yenñâ oi a nâi zâk nepñan arip. Nâi zâk hibukñan arip. ⁶ A nâmbutñandâ ko kore a kâsa otzingâm zânğone muwe. ⁷ Yatâ utne a kutânâ nânği bâlei kuk yâmbâtñâ op kâwali a gakânâ sâi âimnâ a zânğomnâ kamânziñâ kârâp une seip. ⁸ Oi a kutâ, zâk kore a itâ sâm dâzânğoi, ‘Sii naleme

zo mârûm kubiksen. Oi a zenġât zop sâsânġ, zo âkonziġgi bire. ⁹ Zorat zen mâtâp kâukġan âim a muyageziġġâm zen aksik diiziġġâm gabi.’ ¹⁰ Sâi arâpġâ zen mâtâp kâukġan âi tap a âlipġâ sot a bâliġâ, zo aksik diiziġġâne gam mirâ piksâm tarâwe.

¹¹ Tatnetâ a kutânâ ziġgitpam zâimġâ a ñâi kendongât hâmbâ âlipġâ mân pam tâi egip. ¹² Ekġâ itâ sâm dukuip, ‘Arâ, gâ dap op hâmbâ buġ ga taat?’ Sâi a zo suluk mem tâip. ¹³ Oi a kutânâ arâpġâ dâzânġom sâip, Zen kiġ bikġâ saam âkġan ñâtâtigân kâbakġine giarik. Zoren gemġâ umbâlâ op isem zimbap.’ ¹⁴ Kembuġâ a ambân zop dâzânġomap, zo doġbep. Ka mem sâlâpziġġomap, zo bituktâ.”

*Yesu kâtkât topġâ mâsikâwe.
(Mk 12:13-17; Lu 20:20-26)*

¹⁵ Yesuġâ yatâ sâm dâzânġoi Parisaio a, zen denġâ dap sâm saanat sâm den sâm kubigâwe. ¹⁶ Yatâ opġâ arâpziġâ sot Herodeġât a nâmbutġâ sânġonzânġone zen Yesuġâren âim itâ sâwe, “Patâ, nen gâġât topkâ nânġâmen. Den sarâ mân sâm, den bonġik sâmat. Oi Anutugât mâtâp, zorat a zâizâiġ gigiġ pisuk târârak dâtnânġomat. A patâ mân walâziġġâm den mân sâmat. ¹⁷ Zorat mâsikâġindâ dâtnânġo. Roma a kutâ patâ Sisa kât pindânat, zo orotġâ mo mân orotġâ?”

¹⁸ Yatâ sâne Yesuġâ sarâziġânġât topġâ nânġâm itâ sâm dâzânġoip, “Sarâ a zen. Zen wangât denġâ saanige? ¹⁹ Zen kât pame, zo tirâpnone ikpâ.” Sâi kât ñâi mem tirâpkuwe. ²⁰ Yesuġâ mâsikâziġġâm sâip, “Zo ñâigât holi tobat sot

kutnâ ziap?” ²¹ Sâi zinjâ sâwe, “Zi a kutâ Sisagât.” Sâne itâ sâip, “Sisagât sinji, zo Sisa pindâbi. Ka Anutugât sinji, zo Anutu pindâbi.” ²² Yatâ sâm dâzânġoi zen nânġâne imbanġa oi birâm âiwe.

*Mom zaatzaat, zorat Yesu mâsikâwe.
(Mk 12:18-27; Lu 20:27-40)*

²³ Sirâm zoren Sadukaio a, zen Yesugâren gawe. A zo momnġa zaatzaat, zo mân ziap sâmarâwe. Zen Yesu den mâsikâm itâ sâwe, ²⁴ “Patâ, Mose zâk den itâ sâm kulengoip, ‘A nġinġa ambân mem kiun buġ ândim moi munġandâ malâ zo mimbap. Oi âtânġangât sinji katap muyagibap.’” ²⁵ Oi nenġâren âtâ mun nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâziġ kunġa ambân memnġa kiun buġ ândim moi munġandâ malâ zorik meip. ²⁶ Zâk yatigâk kiun buġ ândim moi munġandâ malâ zorik meip. Yatâ opnġa âtâ mun nâmburân zagât, zo ambân kânok zorik mem mom nanġâwe. ²⁷ Bet ambân malâziġnġa, zo moip. ²⁸ Oi zen aksik patâ ambân zorigâk miwe, zorat mumuġan ġâbâ zaatzaat narâkġan ambân zo nġigât upap?”

²⁹ Sâne Yesunġa itâ sâm dâzânġoip, “Zen Kembugât den sot Kembugât imbanġa kârum den sâm gulipkume. ³⁰ Zaatzaat narâkġan a ambân, zen mân miangâm ândibi. Sumbem a yatâ op ândibi. ³¹ Oi zen zaatzaatġangât sâme, zorat dâzânġobâ. Anutuġa den itâ sâm dâzânġoip, zo zen sâlâpkum nânġâme mo buġnġa? Den zo itâ, ³² ‘Nâ Abaram sot Isaka sot Yakobo, zenġât Anutu.’ Nâ zorât sa nânġânek. Zâk mom buġ urâwe, zenġât Anutu buġnġa. Gwâlâ ândie, zenġât Anutu. Zorat Abaram sot Isaka sot Yakobo, zen mân buġ urâwe. Anutu

sot gwâlâ ândie.” ³³ Yesuñâ den yatâ sâi a ambân kâmut patâ, zen sinji âlip sâip, zorat nângâne imbanâ oip.

*Yesu Kembugât gurumin dengât mâsikâwe.
(Mk 12:28-31; Lu 10:25-28)*

³⁴ Yesugât dennâ Sadukaio a walâzingip, zo Parisaio a zen nângâmñâ mindue. ³⁵ Zengâren gâbâ bukuzinâ ñâi Kembugât gurumin den nângânângâ a, zâk dukune zâk Yesu mâsikâmñâ sâip, ³⁶ “Patâ, Kembugât den gurumin ikâ zorân kâukñâ patâ uap?” ³⁷ Sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “ ‘Gâ um dâpkâ sot nângânângâgâ, zo hâlâluyâk Kembu Anutugâ pindâna zimhap.’ ³⁸ Gurumin den zorân patâ uap. ³⁹ Oi torenñâ ñâi itâ ziap. Zo itâ, ‘Gâ gikângât otgimap, zo yatik a toren zengât otgibap.’ ⁴⁰ Gurumin den zo, zet Mose sot Propete zengât den topñâ uabot.”

*Yesu zikñak Kristogât mâsikâzingip.
(Mk 12:35-37; Lu 20:41-44)*

⁴¹ Parisaio a, zen mindum tatne Yesuñâ itâ sâm mâsikâzingip, ⁴² “Zen Kristogât dap dap nângâme? Zâk ñâigât kiun?” Sâi zinâ sâwe. “Zâk Dawidigât kiunñâ.”

⁴³ Sâne Yesuñâ itâ sâm dâzângoip, “Dap op Kaapumñâ Dawidi nângânângâ mâtâp pindi Kristogât kembunâ sâip? ⁴⁴ Zo itâ sâip, ‘Kembunâ nâgât kembu itâ sâm dukuip, “Gâ âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduzinga kinğangât kombân upi.” ’

⁴⁵ Dawidi zâk Kristogât kembunâ sâip, zorân dap op kiunñâ uap?”

46 Yatâ sârn mâsikâziŋgi den hâuŋâ sânam kwagâwe. Narâk zoren gâbâ a zen dum mâsikânam kenġat op birâwe.

23

*Den siŋgi âlip lum sâk mâme mân upi.
(Mk 12:38-39; Lu 11:43, 46; 20:45-46)*

1 Narâk zoren Yesuŋâ arâpŋâ sot a nâmbutŋâ itâ sârn dâtnânġoip. 2 “Kembuġat gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen Moseġat ġebâkŋan tapme. 3 Zorat den dâzânġome, zo lum ândibi. Ka zeŋġat ândiândiziŋan mân ândibi. Wangât, zen den sâme, zo mân lum ândime, zorat. 4 Zen kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ, zo saam a ambân kwâkziŋan pam ziiŋâ bet bâsaŋ ândime. 5 Kut ŋâi ŋâi upme, zo aŋâ ziŋgit nânġâbigât upme. Zen ninâu kêrep sâme. Zen Moseġat den lum Kembuġat den ek-abân kulemgum mâteziŋan sot bâranziŋan saam ninâu sâme. Oi hâmbâziŋan neule top topŋâ mem ândime. 6 Oi mâpâmâpâse namin sot sii nalem minduminduyân a sâtŋâ tâtarân tâtnat sâme. 7 Oi sombemân a ambân sârn âlip kwâtŋiŋġâbigât ândime. Oi kutniŋâ patâ nânġonsâbigât kindap kwap ândime.

8 Zeŋġat ko a ambân ziŋâ patâ sâne mân dâp upap. Patâziŋâ, zâk kânok. Zen patâ buŋâ. Zen aksik ombenŋan. 9 Oi hânân zi a ŋâiġat Ibâniŋâ mân sâbi. Ibâziŋâ sumbemân ândiap, zâk kânok. 10 Oi zen a ŋâiġat a kembu patâ mân sâbi. A kembuziŋâ Kristo, nâ kânok. 11 Zeŋġâren gâbâ a ŋâi patâ upapŋâ, zâk a nâmbutŋâ zeŋġat kore op ândibap. 12 Ŋâi zâk zikŋanġat nânġi zari diim

gibap. Ka n̄ai zâk zikṅaṅgât n̄aṅgi gibap, zo diim zâibap.”

*Yesuṅâ Parisaio a girem den sâm dâzâṅgoip.
(Mk 12:40; Lu 11:39-42, 44, 52; 20:47)*

¹³ “Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen sarâ a. A ambân, zen sumbemân zâinam utne zen mâtâp laṅ dooṅgume. Ziiṅâ mân zâim zâk ziṅâ baginâ sâne keṅgât minziṅgâme.

¹⁴ Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen sarâ a. Zen malâ mandu zeṅgâren ninâu kêrep sâm mirâ motziṅâ laṅ mime. Zorat Anutuṅâ hâuṅâ yâmbâṅṅâ otziṅgâbap.

¹⁵ Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisio, zen sarâ a. Zen a kânok zeṅgât a upapkât saru sot hân walâm âime. Oi a yatâ zorâṅ zeṅgâren târokwap ândim simgât siṅgi upap. A zorat bâliṅandâ wâlâziṅgâbap.

¹⁶ Yei, a sâṅṅâ sinziṅ bâpsâsâṅ. Zen itâ sâme, ‘Tirik namin kwap den sâm kâtigime, zo tabâṅṅâ. Tirik namin neule mot taap, zoren kwap den sâm kâtigime, zorâṅ kâtigem bon upap.’ ¹⁷ Zen a sinziṅ bâpâsâṅ sot n̄aṅgân̄aṅgâziṅ buṅâ. Tirik namâ, zo tirik taap. Neuleṅâ, zo yatik tirigâk uap. Zorat ko ikâ zorâṅṅâ bonṅâ uap? Namâ mo neuleṅâ? ¹⁸ Oi n̄ai itâ sâme, ‘Kembugât siṅgi nalem pâpanṅâ, zoren kwap den sâm kâtigime, zo tabâṅṅâ. Nalem mot pame, zoren kwap den sâm kâtigime, zo bonṅâ.’ ¹⁹ A sinziṅ ṅâtâtik, zen. Nalem pâpanṅâ, zo hâlâlû taapkât nalem kwâkṅaṅ pame, zo tirik uap. Zorat ikâ zorâṅṅâ bonṅâ uap? Nalem pâpanṅâ mo nalemṅâ? ²⁰ Zorat n̄ai zâk nalem

pâpanņan mândâm sâm kâtigei nalem pâpanņâ sot kut ñâi ñâi kwâkņan taap, zo ârândâņ dâbâk upabot. ²¹ Oi ñâi zâk tirik namin kwap sâm kâtigei namâ zikņâ sot umņan ândiap, zet ârândâņ dâbâk upabot. ²² Ñâi zâk sumbemân kwap sâm kâtigei Anutugât tâtatņâ sot tâtat zorat mariņoot dâbâk upabot.

²³ Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, sarâ a, zen. Zen danğât sot kâņgan sot zomap, kut ñâi ñâi zo bâzagârân gâbâ kânok Kembugât siņgi sâm pame. Oi zorat toren bonņâ, gurumin den luluņ sot a buku otziņgâziņgâņ sot nâņgâm pâlâtâņ sot târârak ândiândiņ, zo birâne gei komap. Zo toren toren luzikâne dâp upap. ²⁴ A sâtņâ sinziņâ ñâtâtik sâsâņâ, zen kabât mâik mâik, zo ikme. Ka bâu mo kut ñâi ñâi patâ, zo mân ikme.

²⁵ Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen sarâ a. Hâkop sâkņik too sanjon kubik tuume. Oi umņan ko kâmbu sot sâkziņanğât âkņâle bâliņâ, zo piksâm ziap. ²⁶ O Parisaio a, zen sinziņ ñâtâtik. Hâkop umņan bâliņâ ziap, zo sanjonne âlip oi sâkņan âlip upap.

²⁷ Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, sarâ a, zen. Zen a mumuņâ zenğât kwagân ziap yatâ. Kwakņâ zo kwâkņan kâsâget pane neulenoot zemap. Umņan ko a siņit sot guk maņguleņ ziap. ²⁸ Zen yatik sâkziņandâ a mâteziņan târârak ândime. Umziņan ko sarâ sot gurumin den kukuņâ piksâm ziap.

²⁹ Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, sarâ a zen. Zen Propete a

kwagân pitâme. Zen a târâraknâ zengât kwagân neule pam ândime. ³⁰ Zen itâ sâme, ‘Sâkurâpniñâ ândiwe, narâk zoren ândim sâi ko betziñan mem Propete mân zângobem.’ ³¹ Zen yatâ sâm Propete zângowe, zengât kiun ândime. Zengât topziñâ sâm muyagime. ³² Sâkurâpziñ zen tosa kwâkñan kwâkñan pam gawe. Zen yatik târokwapkwap utnetâ tosaziñ dâbâk upap. ³³ Mulumgât kiurâp zen. Tosagât hâuñâ kârâbân geigeiñ narâk oi waniñ âi tik pambi?

³⁴ Zorat sa nângânek. Nâ ninak zengâren Propete sot nângânângâ a sot Kembangât gurumin den zorat galem a nâmbutñâ sângonzângua zengâren gane nâmbutñâ zen zângom sâknam ziñgâbi. Oi nâmbutñâ poru nagân zângobi. Oi nâmbutñâ mâtâmâtâpâse namâziñan lapitziñgâne kamân nâin nâin âine moliziñgâm âim zângobi. ³⁵ Yatâ utnetâ a târârak gilâmziñ hânân geip, zorat hâuñâ zengâren muyageziñgâbap. Mârumñan Abegâren gâbâ kâmbam topkwap târokwâi târokwâi kom gam Berekia nanñâ Sakaria, zâk tirik namin komñâ kâmbam zo kune âkip. ³⁶ Nâ perâkñak dâzângobâ. Kâmbam zorat tosa a kâmut zi ziinñâ hâuñâ mimbi.”

Yesuñâ Yerusalem zengât umñâ nângip.

(Lu 13:34-35)

³⁷ “O Yerusalem mâirâp, wangât Propete a kâmbamñâ zângome? A sângonzângua zengâren âine kâtñâ zângone mume. Kurukñâ gwarâpñâ gâbâzeziñgâm lâmbamzângomap, zo yatik nâñâ umnâ topñan a ambân minduziñgâbat sa kwâkâme. ³⁸ Dâzângua nângânek. Nâ birâziñga

mandu yatâ op ândibi. ³⁹ Zen dum zagât mân nek ândimnâ itâ sâm nikpi, 'Kembugât sâtkât gaap, zâk sâm âlip kwâkñanğânâ.' ”

24

*Yesu takâbapkât den sâip.
(Mk 13:1-21; Lu 21:5-6)*

¹ Yesu zâk tirik namîn gâbâ gem ari arâpnâ nen zâkkâren âimnâ namâ tuutuunâ ek nângâbapkât dukuwen. ² Oi den itâ mâburem dâtnânğoip, “Namâ zi tâi ek mâpâsime, zorat nâ perâkñak dâzânğobâ. Kâsaziñâ gam kândañne giligâlaksâm buñ op nanğâbap.”

³ Oi Oliwia bâkñan zâi tâi arâpnâ niinik um topñan âimnâ mâsikâm sâwen, “Sat, zo wan narâkñan âsagibap? Oi gikâ gâban narâkñâ sot hân âkâbapkât narâkñâ oi wan wesâk nâi âsagibap?”

⁴ Yatâ sâindâ Yesu itâ sâm dâtnânğoip, “Um gulip kwatziñgâbegât gasâziñ kârâm ândibi. ⁵ A donjbepnâ gam itâ sabi, ‘Nâ Kristo. Bâlinan gâbâ mâkâziñgâbapkât sâsân, zo nâ.’ Yatâ sâmñâ a ambân donjbeppatâ um gulip kwatziñgâbi. ⁶ Zen kâmbam goorân mo kârebân âsagei nânğâmñâ mân kenğât upi. Kâmbam zo yatâ muyagibapkât sâsân. Oi yatâ muyagem zeî narâk kek mân âkâbap. ⁷ Hânñâ hânñâ a kâmut mâik sot patâ, zen kâsa op agom âibi. Oi hânñâ hânñâ pu patâ sot wârîñ mem zimhap. ⁸ Kut nâi nâi zo sâknam patâ zorat topkwâkwatñâ. Zo yatâ nânğâm ândibi.”

Kâsa otziñgâbi, zorât den.

9 “Narâk zoren sâknam kwatziŋgâm zângone mumbi. Zen nagât opŋâ hânŋâ hânŋâ a, zen um kâlak otziŋgâbi. 10 Kut ŋâi ŋâi yatâ zo âsagei a donbepŋâ siŋgi âlip birâm kâsa oraŋgâbi. 11 Oi propete a sarâŋâ asâgemŋâ a donbep um gulip kwatziŋgâbi. 12 Gurumin den kukuŋâ, zorâŋ laŋ kâri a donbepŋâ buku orotŋâ, zo birâbi. 13 Nâi zâk den siŋgi âlip mem kâtigem ândei narâkŋâ âki sumbem kamânân bagibap. 14 Oi Anutu um topŋan ândiândigât siŋgi âlip, zorâŋ laŋ kârâm hânŋâ hânŋâ âim a topziŋâ sâm muyagei hângât narâkŋâ âkâbap.”

Kut ŋâi sumunŋâ muyagibap.

(Mk 13:14-23; Lu 21:20-24)

15 “Gâtâm tâmbet tâmbet kâukŋâ tirik nâmin kwânâŋgâne kinbap. (Den zo mulunâk sâlâpkum nâŋgâbi.) Zo yatâ âsagibapkât Propete Danieŋâ mârum kânŋan sâm kulemgui. 16 Zo yatâ âsagei ekŋâ Yudaia hânân ândibiŋâ barâ kâtikŋan sârârâk kârâm âibi. 17 Nâi zâk mirâ sombemân ândibapŋâ sikumŋâ mimbam mirin mân zâibap. 18 Oi a ŋâi nebân tâpapŋâ âburem hâmbâŋâ mim-bapkât kamânân mân gâbap.

19 Yei, ambân kâmborâ sot katep namân gok, zen dap upi? 20 Zen Kembugâren ninâu sâne nâŋgi âiâiziŋâ, zo map narâkŋan mo kendonân mân muyagibap. 21 Narâk zoren sâknam patâ muyageziŋgâbap. Zorat dâp hân muyageibân gâbâ mân muyageip. Oi dum mân muyagibap. 22 Kembuŋâ sâknam narâkŋâ zo mân mânâŋgâri sâi a aksik buŋ upe. Kâmut gakârâpŋaŋgât opŋâ Kembuŋâ narâk zo mânâŋgâtpap.”

Propete a sarânâ muyagibi.

²³ “A ziñâ Kristo ziren âsagiap mo ândiren âsagiap sâne mân nângâbi. ²⁴ A sarânâ âsagem nâ Kristo sâbi. Propete a sarânâ, zen âsâgem kut nâi nâi sen mârât tuunetâ a um gulip kwatziñgâbi. Oi Anutuñâ gâsum sâlâpzângoip, zo um gulip kwatziñgânam osibi. ²⁵ Nâ kânñan dâzânquan, zorat ko muyageziñgi mân kwakpi.

²⁶ Kristo barâ kâtikñan âsagei iksen sânetâ mân âibi. Oi Kristo mirâ zoren mo zoren âsagiap sâne mân nângâbi. ²⁷ Hânpânñâ âsagem hân toren torenñan aksik âsagem kwâkâmap, zo yatâ a bonñâ, nâ âsagibat. ²⁸ Bâu mo zuu kârokñâ nâi ze zoren nii keñ, ziñâ ninam mindume.”

Wesâk âsagibap.

(Mk 13:24-27; Lu 21:25-28)

²⁹ “Sâknam narâkñâ âki mirâsiñ sumunkoi kâin âsakñâ buñ upap. Oi sângelak, zen sumbemân gâbâ âkâm gibi. Oi Anutuñâ sumbem mângei olayañgâm imbanñâ buñâ upap. ³⁰ Narâk zoren a bonñâ, nâgât kulem sumbemân âsagei a hânñâ hânñâ umbâlâ op isem zine a bonñâ, nâ sumbem unumunum kwâkñan kâwali mem âsakñânoot tâka nikpi. ³¹ Oi lâmun kwamit patâ âsagei sumbem a gakânâ sâñgonzânqua hân toren toren gâbâ kâmut gakârâpnâ minduziñgâbi.”

Narâk patâgât den.

(Mk 13:28-31; Lu 21:29-33)

³² “Dâgap nak ziap, zorat topñâ nângâbi. Iinnâ burutuksâi maa narâk upâmap sâme. ³³ Zen yatigâk kut nâi nâi zo âsagei itâ nângâbi. ‘Zâk

mâte otniᅅgâbâmap. Zâk mâtâbân ga kinzap.’
³⁴ Nâ perâkᅅjak dâzâᅅgobâ. A kâmut zi mân mune
 kut ᅅâi ᅅâi âsagibap. ³⁵ Sumbem sot hân buᅅ
 upabot. Ka nâgât den ko mân buᅅ upap.

³⁶ Kut ᅅâi ᅅâi muyagibap, zorat sirâm narâkᅅᅅâ
 a ᅅâiᅅâ mân nâᅅgap. Sumbem a, zen mân
 nâᅅge. Oi nanᅅâ, nâ mân nâᅅgan. Ibânâ, zâk
 zikᅅik nâᅅgap. ³⁷ Noa ândeip, narâk zoren kut
 ᅅâi urâwe, zo yatik a bonᅅâ, nâgât takâtakâᅅ
 narâkᅅnan yatik upi. ³⁸ Uurupᅅâ mân gâi sii
 nalem nem ândiwe. A ambân aᅅgâgwangâ op
 miangâwe. Gulip op ândine Noaᅅâ wangâyân
 zarip ³⁹ Oi zen gulip op ândine too uurupᅅâ
 gwâkâziᅅip. A bonᅅâ, nâgât takâtakâᅅ narâkᅅnan
 zo yatâ upi. ⁴⁰ Narâk zoren a zagât nebân
 kiritâ, ᅅâi gâsum, ᅅâi birâbat. ⁴¹ Ambân zagât
 zet nalem sobem tâitâ, ᅅâi gâsum, ᅅâi birâbat.
⁴² Kembuziᅅâ, nâ narâk zoren mo zoren takâbat,
 zorat mân nâᅅgegât umziᅅandâ galem oraᅅgâm
 ândibi. ⁴³ Zen topᅅâ itâ nâᅅgânek. Kamân
 ᅅâiᅅât a, zen kâsa ᅅâtik zoren takâbi, narâk
 yatâ nâᅅgâm um wâgân ândim kamânziᅅ galem
 upi. ⁴⁴ Oi a bonᅅâ nâgât narâkᅅnâ mân nâᅅgâne
 gâbat, zorat zen um wâgân ândibi.” Yatâ sâmᅅâ
 zorat den sumbuᅅâ ᅅâi itâ sâm dâtnâᅅgoip, ⁴⁵ “A
 patâ ᅅâiᅅâ kore a gakârâᅅᅅâ zeᅅgât galem a
 ᅅâi pam itâ sâm dukubap, ‘Nâ âi ândia galem
 otziᅅgâm ândim narâkᅅᅅan nalem dâpziᅅanâk
 ziᅅgâm ândiban.’ A zo ândiândiᅅâ dap yatâ ândei
 galem a nâᅅgânâᅅgâᅅoot sot sât luluᅅoot sâsâᅅâ?
⁴⁶ Galem a, zâk patâᅅâ nep diᅅ sâm pindip, zo
 dâᅅâk lum ândei patâᅅâ gâbabân galem a yatâ

zorat nângi âlip upap. ⁴⁷ A kutânâ galem a zo patâ pam zâkkât kut nâi nâi aksik galem op ândibapkât sâbap. ⁴⁸ Ka a nâinâ galem a bâliņ ândim umņandâ itâ nângâbap, ‘Patânâ, zâk kârebân âimņâ kek mân gâbap.’ ⁴⁹ Yatâ nângâm kore a ambân zângom mem nâi nâi otziņgâm too tewarân âi laņ ândim um gulip op ândibap. ⁵⁰ Oi a kutânâ gâbap, zorât narâkņâ mân nângâm ândei zâk gâbap. ⁵¹ Gâmņâ tâkņâ imbanâ lapitņâ sarâ a zengât oserân pâi ândibap. Zoren umbâlâ op isem ândibi.”

25

Ambân sigân âsakņâ toonangât kârue.

¹ “Siņgi âlipkât mâtâp, zo ambân sigan bâzâgât zengâren dâpkwap sâbâ. Zen a kutâ mâtâbân âi muyaginam kârâpziņ mem âiwe. ² Ambân sigân bâtnâmbut, zen nângânângâziņ buņ. Bâtnâmbut, zen nângânângâziņoot. ³ Ambân nângânângâziņ buņ, zen kârâp siņitņik mem âiwe. ⁴ Ambân nângânângâziņoot, zen kârâp sot âsakņangât toonâ ârândâņ mem âiwe. ⁵ Oi a kutâ, zâk mulun ândei zen mambât tap uman ziwe.

⁶ Zinetâ nâtik tânâmņâ oi den nâi itâ âsageip, ‘Hai, a kutâ gaap. Zen zaat zâkkâren âinek.’ ⁷ Oi ambân sigan, zen nângâm zaat âsakņâziņâ kubigâwe. ⁸ Oi ambân nângânângâziņ buņâ, zen nângânângâziņoot itâ sâm dâzângowe, ‘Nen kârâpniņâ bâpsâbâmap, zorat zen too nâi gum niņgânek.’ ⁹ Sânetâ ambân nângânângâziņoot, zen itâ sâm dâzângowe, ‘Buņâ. Zengât dâp buņâ. Nen dâpniņan mem gen. Zen âi anğâgwanğâ namin kwâlânek.’ ¹⁰ Oi zen

âsakɲaŋgât too kwâlânâmbân âinetâ a kutâ gam ambân nâŋgânâŋgâziŋoot, zorik diiziŋgi âiwe. Oi kamânân âim mirin zâimɲâ hâŋgi dooŋgum sii nalembân nem tarâwe.

¹¹ Tatnetâ ambân nâŋgânâŋgâziŋ buŋ, zen gamɲâ den sâm sâwe, ‘Patâniŋâ, mâtâp mem pa.’

¹² Sâne dâzâŋgoip, ‘Nâ perâkɲak dâzâŋgobâ. Nâ zengât topziŋ mân nâŋgâman.’ ” Den sumbuŋâ zo sâmɲâ itâ sâm dâzâŋgoip. ¹³ “Zen narâk mân nâŋgegât umziŋ galem oraŋgâm ândibi.”

A kât ekap ziŋgip, zengât den.

(Lu 19:11-27)

¹⁴ “A kutâ ñâi oip, zo yatâ gâtâm âsagibap. A kutâ ñâiŋâ kamân kârebân âibamɲâ kore aŋâ minduziŋgâm kâtɲâ galem upigât kâsâpkum ziŋgip.

¹⁵ A ñâi kât ekap bâtnâmbut pindip. Ñâi zagât. Ñâi kânok. Zo nepkât imbaŋâ zem ziŋgip, zorat dâp ziŋgip. Kât ziŋgâmɲâ kamân kârebân âi ândeip. ¹⁶ Ari a kât ekap bâtnâmbut meip, zorâŋ nep pindi târokwap ekap bâtnâmbut âsageip. ¹⁷ Oi bukuŋâ ekap zagât meip, zâkɲâ yatik oi târokwap zagât âsageip. ¹⁸ Ka a ekap kânok meip, zo ko hân umɲan esâm kwârakui zeip.

¹⁹ Oi a kutâziŋâ narâk kârep ândim puriksâm gâip. Puriksâmɲâ kore a kât ziŋgip, zorat op minduziŋgip. ²⁰ Oi a kât ekap bâtnâmbut pindip, zâkɲâ nepɲâ tuugi târokwap ekap bâtnâmbut âsageip, zo tirâpkumɲâ sâip, ‘Patanâ, gâ ekap bâtnâmbut nigin, zo nep pindandâ ekap bâtnâmbut târokwap âsagiap.’ ²¹ Sâi patâŋandâ itâ sâm dukui, ‘Gâ kore a âlipɲâ, sât lulugoot. Kut ñâi yenɲaŋgât galem âlip oingât nâŋâ kut

ņai bonņanġât galem ġâbanbat. Zorat ko patâġâ, nâġât umnâ topņan bagim sâtâre op ândiban.’

²² Yatâ sâi a kât ekap zagât pindip, zo gam sâip, ‘Patânâ, ġâ kât ekap zagât nigin. Zorat nepņâ tuugandâ ekap zagât târokwap muyageip.’ ²³ Sâi patânandâ itâ sâm dukuip, ‘Ġâ kore a âlipņâ, sât lulugoot. Ġâ kut ņai yenņanġât galem âlip oingât nânâ kut ņai bonņanġât galem ġâbanbat. Zorat ġâ patâġâ, nâġât umnâ topņan bagim sâtâre op ândiban.’

²⁴ Sâi bet a ekap kânok pindip, zâk gamņâ sâip, ‘Patâ, nâ topkâ itâ nânġâman. Ġâ a bâliņâ. Ġâ nep mân kârâm kâmitmat. Nalem muyagem nibi sâmat. A nâmbutņâ zenġât kâlamân nalem nibigât sâmat.’ ²⁵ Nâ zorat kenġâtņanġât op kâtkâ hân kendâm hangua ziap. Oi zi mâburem gibâman.’

²⁶ Yatâ sâi patânâ den itâ sâm dukuip, ‘Ġâ kore a bâliņâ, konam. Lâuġan ġâbâ den mâburem dâġobâ. Nâġât itâ nânġâmat. Nâ nep mân kârâm kâmit yen tap nalem muyagenibi sâman. A zenġât nebân nalem meman.’ ²⁷ Nâġât yatâ nânġâm kâtnâ anġâġwanġâ zenġâren pâna kâtnâ nep tuugi âsagei ga membam.’ ²⁸ Zorat zen kât ekap beknjan mem bâzagât mem ândiap, zo pindânek.’ ²⁹ ņai zâk kut ņai pindâpindân, zo mem galem op ândei târokwap pindâpindân. Oi gom sambe muyagenanġâbap. Ka ņai zâk kut ņai pindâpindân, zo mân mem ândei beknjan mei yen ândibap.’ ³⁰ Kore a konam, zo ko ġâsum ņâtâtigân zo pane geibap. Zoren umbâlâ op isem zimbap.’ ”

Yesuņâ ġâtâm kâsâpnânġobap.

³¹ “Gâtâm a bonnâ, nâ sumbem âsaknânoot sot sumbem a zengât oserân gamnâ tâtatnâ âlipnâ, zoren zâi tâpat. ³² Oi a ambân hânñâ hânñâ, zo minduziŋga nâgât mâtenan mindubi. Mindunetâ râma galem a râma noniŋ kâsâpzânŋomap, zo yatik upat. ³³ Oi râma noniŋ kâsâpzânŋom râma bongen zâmbam noniŋ yanŋâgen zâmbanbat. ³⁴ Yatâ op a kutâziŋâ, nâ bongen zo itâ sâm dâzânŋobat, ‘Zen Ibânandâ mâsop minziŋgip. Zen gam Kembugât um topnân bagim ândibi. Zo mârumnân hân muyageibân gâbâ zengât siŋgi sâip. ³⁵ Zen itâ otniwe, zorat. Tepnanŋât ua nalem niwe. Toogât mua too niwe. Nâ lomba yatâ ândiandâ zen galem otniwe. ³⁶ Nâ sâk bârak ândia zen hâmbâ mot mem niwe. Nâ mâsek zia zen galem otniwe. Nâ tâk namin ta zen ga nigâwe.’ ³⁷ Yatâ sa a târârak ziŋâ den itâ mâburem dâtnobi, ‘Kembu, gâ wan narâknan nalemgât otgigi nalem nâi giwen? Wan narâknan toogât otgigi nen too giwen? ³⁸ Gâ wan narâknan lombâ yatâ ândina nen galem otgiwen? Gâ wan narâknan hâmbâgât kwakna hâmbâ nâi giwen? ³⁹ Gâ wan narâknan mâsek mo tâk namin tâtna ga gigâwen?’ ⁴⁰ Yatâ sânetâ a kutâziŋâ, nâ itâ sâm dâzânŋobat, ‘Kâmurâpnâ zengâren gâbâ a gigiŋâ nâi galem oknânŋâwe, zo nâ otniwe uap.’ ⁴¹ Yatâ sâm a yanŋâgen, zo itâ sâm dâzânŋobat, ‘Sâit miangâwe, zen kârâp kâtiknan gei ândibi. Kârâp zo Satân sot sumbem arâpnâ zengât siŋgi oip. Zoren gei ândibi. ⁴² Zen itâ otniwe, zorat. Nâ tepnanŋât ua nalem mân niwe. Nâ toogât nânŋa too mân niwe. ⁴³ Nâ lomba ândia mân galem otniwe. Hâmbâgât

kâruandâ mân niwe. Mâsegân sot tâk namin ta mân ga nigâwe.’ ⁴⁴ Yatâ sâm dâzângua ko yangâgen zinj itâ sâbi, ‘Kembu, gâ wan narâknan nalem too bujâ sot hâmbâ mirâ kamân bujâ ândina gek mân nângânângâ urâwen? Mo ikâ zoren mâsek mo tâk namin tâtna gekjâ mân galem otgiwen?’ ⁴⁵ Yatâ sâne itâ dâzângobat, ‘Nâ perâkñak dâzângobâ. Arâpnâ zengâren gâbâ giginâ ñâi ek mân galem okñangâwe, zo nâ otniwe uap.’ ⁴⁶ Oi a yangâgen zen âi sâknam tâmbânâ nângâm ândibi. A ambân târârakñâ, zen ko ândiândi kâtikñan bagim ândibi.”

26

Yesujâ mumbapkât sinji dâzângoip.

(Mk 14:1-2; Lu 22:1-2; Yo 11:45-53)

¹ Yesu zâk den so aksik sâm nanngâm arâpnâ itâ sâm dâtnângoip, ² “Nânge. Sirâm zagât tap Pasowa kendon upap. Oi narâk zoren a bonñâ, nâ kâsa zengât bitziñan zaria poru nagân none mumbat.” Yesujâ den yatâ sâip

³ Narâk zoren tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen tirik namâ galem a patâ Kaipa, zâkkât namin zâim minuwe. ⁴ Zen Yesu tik gâsum kunam den sâm kâtânj urâwe. ⁵ Oi itâ sâwe, “Kendonân kâmbam lanj âsagebapkât kegâk gâsunat.”

Ambân ñâinjâ Yesu too wârân âlip mem sanjonñangip.

(Mk 14:3-9; Yo 12:1-8)

⁶ Yesu zâk Betania kamânân âim Simonj, sâk bâlâ a, zâkkât mirin zâim nalem neip. ⁷ Nalem

nem tâi ambân nâinâ too wârân âlip beloņoot, sângân patâ, zo mem gam too wârânņoot zo kâukņan lokei giari saņgorip. ⁸ Yatâ oi arâpņâ nen ekņâ sâwen, “Too sângân zâizâin zi wangât tâmbetkuap? ⁹ Too zo pam kât patâ mem a kanpitâ ziņgip sâi ko dâp opap.”

¹⁰ Yatâ sâindâ Yesuņâ nâņgâmņâ itâ sâm dâtnâņgoip, “Zen wangât ambân den okņange? Zâkņâ otnigi âlip uap. ¹¹ A ambân kanpitâ, zen narâk dâp zen sot ândibi. Nâ ko zen sot narâk kêrep mân ândibat. ¹² Nâ mua hanobi, zorat dâp sâknâ saņgori âlip uap. ¹³ Nâ perâkņak dâzâņgobâ. Kembugât den siņgi âlip zi hânņâ hânņâ sâm âim ambân zirâņâ uap, zorat siņgi ârândâņ sâne lan kârâbap.”

Yudaņâ Yesu tirâpžâņgobapkât kât meip.

(Mk 14:10-11; Lu 22:3-6)

¹⁴ Oi arâpņâ kiin zagât neņgâren gâbâ a nâi kutņâ Yuda, Karioto kamânân gokņâ, zâkņâ tirik namâ galem a patâ, zengâren arip. ¹⁵ Âimņâ itâ sâm dâzâņgoip, “Nâ tirâpžâņgobat, zorat kât dabutâ nibi?” Mâsikâziņgi ziņâ kât ekap 30 yatâ sâlâpkum pindâwe. ¹⁶ Yudaņâ zo memņâ Yesu tirâpžâņgoi gâsubigât ek kârum ek molim ândeip.

Yesu zâk arâpņoot nalem niwe.

(Mk 14:12-21; Lu 22:7-14, 21-23; Yo 13:21-30)

¹⁷ Pasowa kendon narâk topkwâtnam arâpņâ nen Yesu mâsikâm sâwen, “Nen itârâņ mirâ ikâ zoren Pasowa nalem unat?” ¹⁸ Sâindâ itâ sâip, “Zen kamânân âimņâ a nâi muyagem itâ sâm dukunek, ‘Patâniņâ gâgât sap, “Narâkņâ mâte

uap, zorat nâ sot arâpnâ, nen gâgât mirin gam Pasowa nalem ninat.” ’ ’ ” ¹⁹ Oi arâpnâ nen Yesunâ den sâip, zo lumnâ Pasowa kendongât nalem uwen.

²⁰ Mirâ nâtiksâi Yesu sot arâpnâ kiin zagât, nen mirâ zoren zâimnâ Pasowa nalem niwen. ²¹ Nem tapnâ Yesunâ itâ sârn dâtnânngoip, “Zengâren gâbâ nâinâ nâ kâsa a tirâpzânngoi gâsânobi.”

²² Yatâ sâi arâpnâ nen umniņ bâlei nâigoot zikņik zikņik mâsikâyanngâm sâwen, “Kembu, nâgât sat?”

²³ Sâindâ zâknâ sâip, “A zo nâ sot ârândân niet, zâknâ yatâ otnibap. ²⁴ A bonnâ, nâ Kembangât ekabân den kulem ziap, zo yatik upat. Ka a bonnâ, nâ tirâpzânngoi gâsunibi, yei, zâk hâuņâ yâmbâtnâ mimbap. A zo mam kâmbonj kâligen gâbâ mân âsageip sâi bâbâlanj opap.” ²⁵ Yatâ sâi Yudanâ mâsikâm sâip, “Patâ, nâgât sat?” Sâi dukui, “Gâ sat, zo.”

Yesunâ nalem sot too zingip.

(Mk 14:22-26; Lu 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

²⁶ Nalem nem tâindâ Yesunâ nalem nâi mem sâiwap sârn namuņ arâp itâ sârn niņgip, “Mem ninek. Zi sunumnâ.” ²⁷ Yatâ sârnņâ wainj hâkop mem sâiwap sârnņâ itâ sârn niņgip, “Zen aksik ninek. ²⁸ Zi târotâroniņngât gilâmnâ. Zo a ambân donj bep patâ, zengât tosaziņ buņ upapkât hânân gibap. ²⁹ Oi dâzânngua nânngânek. Wainj too itârânj nia âkap. Oi dum zagâtņan mân nemņâ Ibânngât um topņan zâim zen sot ârândânj wainj mârâtnâ nâi ninat.”

Gezemanê kâlamân âiwe.

(Mk 14:27-31; Lu 22:31-34; Yo 13:36-38)

³⁰ Oi Kembugât mâpâmâpâse kep nâi mem kamânân gâbâ âimnâ Oliwa bâkņan zâiwen. ³¹ Mâtâbân âimnâ Yesuņâ itâ sâm dâtnângoip, “Nâtik ziren a ziņ gâsuninetâ zen nâņgâm pâlâtânziņ lolot, zorat op âksik birânim âibi. Kembugât den kulem nâi ziap, zo bon upap. Den zo itâ, ‘Nâ râma galem a kua râma zen siņsururuņ op âim nanġâbi.’

³² Nâ sa nâņġânek. Nâ mumuņan gâbâ zaatņâ Gâlilaia âi kândom otziņġâbat.” ³³ Sâi Peteroņâ itâ sâm dukuip, “A nâmbutņâ, ziņ birâgibi. Nâ ko mân birâgibat. Buņ kâtikņâ.” ³⁴ Yatâ sâi Yesuņâ itâ sâm dukuip, “Nâ perâkņak dâġobâ. Gâ nâtik ziren kwâimbâninandâ sâp karâmbut oi kurukņâ diņ sâbap.” ³⁵ Yatâ sâi Peteroņâ itâ sâip, “Gâ gomņâ nâ nonâ sâne mân kwâimbâgibat.” Sâi arâpņâ nâmbutņâ, nen den yatik sâwen.

³⁶ Nen âimnâ nak kalâm nâi kutņâ Gezemane, zoren takâm Yesuņâ arâpņâ itâ sâm dâtnângoip, “Zen ziren tatne nâ ândi âi ninâu sâbâ.” ³⁷ Yatâ sâmņâ Petero sot Zebedaiogât nanzatņâ diiziņġi âiwe. Âimnâ Yesuņâ umņâ yâmbârei ken bet kakit oip. ³⁸ Yatâ op dâzâņgom sâip, “Umnâ yâmbârei mumuņâ otnigap. Zen nâ sot tap um wâġân ândinek.” ³⁹ Yatâ sâmņâ mâik nâi âim si sâņġân hânân ge tutukum itâ sâm ninâu sâip, “Ibânâ, nâņġânim sâknam kâmut zi betnan mena buņ oik. Oi nâġât den buņâ, ġâġât den, zo kâtigibat.”

⁴⁰ Yatâ ninâu sâmņâ puriksâm arâp karâmbut ziņġiri uman zem tatne Petero itâ sâm dukuip, “Zen nâ sot gwâlâ mâik nâi ândibigât dâp buņâ?

41 Zen mâsimâsikâyân loribegât um gwâlâ ândim ninâu sânek. Umņâ bâbâlan opmap. Sâkņâ ko yâmbâremap.”

42 Dum âimņâ den itâ sâm ninâu sâip, “Ibânâ, sâknam zi betnan mimbangât nângâna mân dâp oi lan gâgât den, zo kâtigibap.” 43 Yatâ ninâu sâmņâ âburem arâp karâmbut, zen sinziņâ uman oi zinetâ ga muyageziņgip. 44 Zâmbamņâ âi ninâu sâi sâp karâmbut oip. Den mârum sâip zo yatik ninâu sâip.

45 Ninâu sâm nanğâm arâp zenğâren puriksâm itâ sâm dâzânğoip, “Zen uman tok zem te? Zi mârum narâk uap. A bonņâ, nâ bâliņ mâme a zenğât bitziņan zâibâman. 46 Zaatne âinâ. Iknek. A sâi gâsunim nobi, zo mâte otningap.”

Kâsa ziņâ Yesu gâsuwe.

(Mk 14:43-50; Lu 22:47-53; Yo 18:3-12)

47 Den yatâ sâm kiri arâp kiin zagât, nenğâren gâbâ a nâi, kutņâ Yuda, zâkņâ a kâmut kândom otziņgi gawe. A kâmut zo tirik namâ galem a patâ sot a sâtņâ, ziņâ sângonzângone kâmbam sot sâu patâziņâ mem gawe. 48 Oi Yudaņâ den kânņan itâ sâm dâzânğoip, “Nâ lum mângansa zi sâm gâsubi.” 49 Oi gamņâ zorenâk Yesugâren âim O patânâ sâm lum mângarip. 50 Yatâ oi Yesuņâ den nâi itâ sâm dukuip, “Buku, nep tuubam gaat, zo tuum nanğânan.” Yatâ sâi a kâmut, zen Yesugâren ga gâsum saawe.

51 Oi Yesu sot ândiwen, nenğâren gâbâ nâiņâ sâuņâ sâmbum tirik namâ galem a patâgât kore a nâi kindapņâ kârâm kwâkip. 52 Yatâ oi Yesuņâ itâ sâm dukuip, “Sâugâ mirâņan hanguna giarik.

Nâi zâk sâunâ zângoi hâuñâ kumbi. ⁵³ Nâgât dap nânġat? Nâ Ibânangâren ninâu sa sâi ko sumbem kâwali a kâmut kiin zagât, zo kegâk sâi gem galem otnibe. ⁵⁴ Oi zen gem ga galem otnine Kembugât ekabân den ziap, zo dabân bon opap?”

⁵⁵ Yatâ sâmñâ a kâmut gâsunam gawe, zo itâ sâm mâsikâziñgip, “Nâgât dap nânġe? Zen nâgât nânġâne kâmbam ku oi kâmbam sot sâuziñâ mem ga gâsânoge? Zorat sa nânġânek. Nâ sirâmñâ sirâmñâ tirik namin zen Kembugât den siñgi dâzânġoman. Oi zen zoren mân gâsânowe. ⁵⁶ Oi zi Propete zenġât den kâtigibapkât âsagiap.” Oi Yesugât arâpñâ, nen aksik Yesu birânangâm siñsururuñ âiwen.

Yesu a sâtnangât namin diim âiwe.

(Mk 14:53-65; Lu 22:54-55, 63-71; Yo 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Kâwali a zen Yesu gâsum tirik namâ galem a patâ Kaipa, zâkkâren diim âiwe. Zâkkât namin Kembugât gurumin den zorat galem a sot a sâtnâ mindum tarâwe. ⁵⁸ Zen Yesu diim âinetâ Petero zâk kândâtziñan bet moliziñgâm arip, Âi takâmñâ tirik namâ galem a patâgât dâmân kâligen bagimñâ kore a zenġât oserân itâ nânġâm kwâkâm getâip, “Yesugât den dap sâbi? Zorat ziren tap nânġâbat.”

⁵⁹ Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zen aksik tapñâ Yesugât den sâkñanâk sâm kunatkât den sâm kâruwe. ⁶⁰ Oi a donġep den sarâ donġep sâm bonñâ mân muyagiwe. Oi bet a zâgât gawet. ⁶¹ Zet gamñâ itâ sâwet, “A zirânâ itâ sâip, ‘Nâ

Kembugât tirik namâ kândañâ sirâm karâmbut umñanâk dum tuubat.’ ”

⁶² Yatâ sâitâ tirik namâ galem a patâ, zâk zaatñâ Yesu itâ sâm mâsikip, “Gâgât den se, zorat den hâuñâ sâban mo mân sâban?” ⁶³ Sâi Yesuñâ den mân sâm kirip. Yatâ kiri tirik namâ galem a patâ, zâkñâ itâ sâm dukuip, “Anutu, ândiândi mariñâ, zâkkât mâteñan mâsikâgiga sâm kâtigenan. Gâ Kristo, Anutugât nanñâ mo a ñâi?”

⁶⁴ Yatâ sâi Yesuñâ itâ sâm dukuip, “Zo sat, zo. Oi ñâi dâzâñgua nâñgânek. Gâtâm a bonñâ, nâ imbañâ mariñâ, zâkkât âsanñâ bongen tap sumbem unumunum kwâkñan gem ga nikpi.”

⁶⁵ Yatâ sâi tirik namâ galem a patâ den zo nâñgi bâliñ oi hâmbâñâ mem moloñ arâpñâ itâ sâm dâzâñgoip, “Zâk Anutu yatâ op sap. Wangât den zagât sâm kârunat. Den sap, zo aksik nâñge. ⁶⁶ Den zo nâñgâm dap dap nâñge?” Mâsikâziñgi zinjâ itâ sâwe, “Zâk mumuñgât siñgi uap.”

⁶⁷ Yatâ sâmñâ tâpziñandâ Yesu si sâñgânñan tâpkumñâ bitziñandâ kom kâbakñiwe. Oi a nâmbutñandâ bitziñ tipñandâ pâlomñan kunzirâwe. ⁶⁸ Oi itâ sâm dukuwe, “Kristo, gâ Propete ândiat oi ko sânan. A gogap, zo kutñâ ñâi?”

Peteroñâ Yesu kwâimbip.

(Mk 14:66-72; Lu 22:56-62; Yo 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Yatâ op tatne Petero zâk namâ sombêmân tâip. Tâi kore ambân ñâiñâ zâkkâren âim sâip, “Gâ ko Galilaia a, zâk sot ândimat.” ⁷⁰ Yatâ sâi Peteroñâ a tarâwe, zengât mâteziñan kwâimbâm sâip, “Gâ den sat, zo nâ nâñgâm kwaksan.” ⁷¹ Yatâ sâmñâ geibâ sâi kore ambân ñâiñâ ekñâ a itâ

sâm dâzânçoip, “A zi Yesu Nasarete goknâ, zâk sot ândimap.” ⁷² Yatâ sâi Peteronâ kwâimbâm den sâm kâtigeip. Oi sâip, “Nâ a zo mân ekman.” ⁷³ Yatâ sâm mâik nâi kinnâ a zinjâ Peterogâren âim sâwe, “Gâ perâknak zengât kâmurân goknâ. Nen diŋgâ holiŋâ nânŋen.” ⁷⁴ Sânetâ dum Anutu mâteŋan sâm kâtigem den laŋ sâm itâ sâm dâzânçoip, “Nâ a zo mânâk ekman.” Sâi zorenâk kuruknâ diŋ sâip. ⁷⁵ Oi Yesuŋâ den mârûm sâip, zo Peteronâ nânŋip, “Gâ sâp karâmbut kwâimbânina kuruknâ diŋ sâbap.” Den zo nânŋâm umbâlâ op âkŋan âim girâp patâ iseip.

27

Yesu zâk Pilatogâren diim âiwe.

(Mk 15:1; Lu 23:1-2; Yo 18:28-32; Apo 1:18-19)

¹ Haŋsâi tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, zen mindum Yesu koindâ mumbapkât den sâwe. ² Oi sâne Yesu biknâ saamŋâ diim âim Roma a kutâ Pilato, zâkkâren parâwe. ³ Mumbapkât sâm kâtigine Yuda, zâk zo eknâ wangât yatâ uan sâm umŋâ bâlei kât pindâwe, zo mem âim tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ mâburem zinjip. ⁴ Oi itâ sâm dâzânçoip, “Nâ laŋ opŋâ a târâraknâ zi bitziŋan paan.” Yatâ sâi zinjâ sâwe, “Wangât nenŋâren ga sat? Zo gikak.” ⁵ Yatâ sâm kât zo birânetâ mem tirik namin lum pam âi sip miangip.

⁶ Tirik namâ galem a patâ, zen kât zo memŋâ sâwe, “Kât zi kâmbamgât sâŋgân, zorat tirik namin pâindâ mân dâp upap.” ⁷ Oi kât zo mem

dap utnat sâm âragum hân nâi kwâlâwe. Hân zo âman tuutuun agât hân sâmarâwe. Hân zo kamân nâin gâbâ ga ândiândin, zo mune zoren hanzângobigât sângân miwe. ⁸ Oi narâk zoren hân zorat kutnâ nâi kâmbam hân sâne kâtigeip. ⁹ Oi Propete Yeremia zâkkât den kânñan sâip, zo bon oip. Den zo itâ,

“Isirae a zen a sângânñangât kât sâwe. ¹⁰ A sângânñangât kât ekap 30, zorân âman tuutuun agât hân, zo sângân miwe. Kembunâ dâtnogip, yatik urâwe.”

*A kutâ zâk Yesu poru nagân mumbapkât sâip.
(Mk 15:2-5; Lu 23:3-5; Yo 18:33-38)*

¹¹ Zen Yesu diim âine a kutâ Pilato, zâkkât mâteñan kiri itâ sâm mâsikip, “Topkangât dâtno. Gâ Yuda zeñgât a kutâ?” Sâi Yesunâ sâip, “Sat, zo.” ¹² Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtnâ, zinjâ den sâkñanâk sâm kine den hâuñâ mân sâip. ¹³ Yatâ oi Pilatonâ dukum sâip, “Gâgât den donbep sânetâ wangât den hâuñâ mân sat?” ¹⁴ Oi Yesunâ den hâuñâ nâi mân dukui a kutânâ nâñgi imbânâ oip.

¹⁵ Pasowa kendon narâk dâp a kutâ zâk Yuda a tâk namin tâpmarâwe, zeñgâren gâbâ nâi olan zingâmâip. ¹⁶ Oi narâk zoren kâmbam ku a bâliñâ nâi tâk namin zeip, kutnâ Baraba. ¹⁷ Oi a mindumñâ kinetâ Pilatonâ mâsikâzingâm sâip, “Nâi olanbatkât nâñge? Baraba mo Yesu kutnâ nâi Kristo sâme?” ¹⁸ Yuda a sâtnâ, zen Yesugât um kâlak nâñgânñangâm zâkkâren parâwe, zorat nâñgâmñâ sâip.

19 A kutâ, zâk den sâm kubikkubik tâtarân tâi ambinᅇandâ zâkkâren den itâ pâi gâip, “Gâ a târârak zo, zâkkât den mân mäsâsuatpan. Nâ itârânᅇ umanân nânᅇgâm zâkkât op sâknam doᅇbep nânᅇan.”

20 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâᅇᅇâ, zen a umziᅇan gem sâwe, “Zen sâne Baraba olaᅇᅇâ ko Yesu ko koi mumbap.” 21 Oi a kutâ zorânᅇ dum mâsikâziᅇᅇâm sâip, “Nâi mo ᅇâi olaᅇbatkât se?” Sâi ziᅇâ sâwe, “Baraba.” 22 Sânetâ itâ sâm mâsikâziᅇᅇip, “Yesu, kutᅇâ ᅇâi Kristo sâme, zâk dap okᅇaᅇᅇâbat?” Sâi zen lâu mâtâkâm aksik sâwe, “Zâk poru nagân moik.” 23 Sâne a kutânᅇ dum mâsikâm sâip, “Wan tosaᅇâᅇ?” Yatâ sâi den kâtik sâm sâwe, “Zâk poru nagân moik.”

24 Yatâ utnetâ Pilatoᅇâ sâi den mânâk nânᅇᅇâm den doᅇbep sâne sâi too pindânetâ mâteziᅇan bikᅇâ too saᅇᅇoᅇᅇâ sâip, “A târârak zirat tosa nâᅇâren zimzap, zo zeᅇᅇâᅇ siᅇᅇi uap.” 25 Sâi a ambân kâmut, zen itâ sâwe, “Tosa zo nen sot ki-urâpniᅇ neᅇᅇâren zimzap.” 26 Yatâ sâne a kutânᅇ Baraba olaᅇ ziᅇᅇip. Yesu ko sâi inzut kuupᅇoot, zorânᅇ lapitne poruyân kumbiᅇâᅇ kâwali a bitziᅇan pâip.

*Kâwali a, zen Yesu kom eksâwe.
(Mk 15:16-20; Yo 19:2-3)*

27 Oi a kutâᅇâᅇ kâwali a, zen Yesu namin ᅇâbâ diim gem kâwali a zeᅇᅇâᅇ namâ sombemân âim sânetâ kâwali a ziᅇâ aksik minduwe. 28 Mindumᅇâ Yesuᅇâᅇ hâmbâ mâkâm kâwali a zeᅇᅇâᅇ hâmbâ kuriᅇâ ᅇiᅇaᅇᅇâne ᅇiarip. 29 Oi tâk sâtmam ᅇoᅇkom kâukᅇan pane ᅇiarip. Oi bikᅇan

tân nâi pindâne biknâ bongen mem kirip. Yatâ opnâ kâwali a zen zâkkâren gam simin liim itâ sâwe, “Oe, Yuda zenğât a kutâ.” ³⁰ Oi tâpziñâ tâpkum tân beknan mem kâuknan kuwe. ³¹ Yatâ kom eksâmñâ kâwali a zenğât hâmbâ, zo mâkâm ziknâ hâmbâ du giñanğâne giari poru nagân kunam diim âiwe.

Yesu poru nagân kune moip.

(Mk 15:21-32; Lu 23:26-43; Yo 19:17-27)

³² Diim âim mâtâbân a nâi muyagiwe, kutnâ Simon, Kirene kamânân goknâ. Zâk oknanğâne Yesugât poru nak beknan mem lugi âiwe. ³³ Âimñâ hân nâi kutnâ Goligata (niin denân ko kâuk sinit), zoren takâwe. ³⁴ Zoren takâmñâ wainj too sot um gulip too mâpot pindânâ sâne nem eknâ birip. ³⁵ Yatâ oi poru nagân kuwe. Kune kiri hâmbanğânğât wenzu pam igâwe. Ikne muyageip dâp miwe. ³⁶ Yatâ opnâ galem tarâwe. ³⁷ Oi kâuknâ kwâknan poru nagân topnâ itâ kulemgune zeip, “Zi Yesu, Yuda zenğât a kutâ.”

³⁸ Oi kâmbam ku a zâgât poru nagân zâkom, nâi toren, nâi toren kwânânğâzikâwe. ³⁹ Oi a ambân zoren âim gawe, zen sâm sinan gem den top topnâ dukum kâuk birâm sâwe, ⁴⁰ “Bâi, gâ tirik namâ kândan sirâm karâmbut tuum nanğâbat sâin. Bâi, gikâ sâkkâ sâna poru nagân gâbâ âkâm geik. Oi gâ Anutu nanñâ ândiat oi poru nagân gâbâ pâtan ge.” ⁴¹ Oi tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a sot a sâtnâ, zen yatik dukum sâwe, ⁴² “A nâmbutnâ tâmbetagonam utnetâ tânzânğomap. Ziknanğât ko kwaksap. Zâk Isirae a nenğât a kutâ ândiap oi ko poru nagân

gâbâ âkâm gâi zâkkât diŋâ nâŋgânat. ⁴³ Zâk nâ Anutugât nannâ sâŋm, nâŋgâm pâlatânâ Anutugâren pâi zeip, zorat Anutunâ zâkkât nâŋgap oi ko poru nagân gâbâ kwâki geik.” ⁴⁴ Oi kâmbam ku a zâkowe, zet yatik den mot dukuwet.

Yesunâ moip.

(Mk 15:33-41; Lu 23:44-49; Yo 19:28-30)

⁴⁵ Yatâ okŋaŋgâne mirâ bâkŋan zoren ŋâtâtik muyagem zei mirâ oi âkip. ⁴⁶ Mirâ oi Yesunâ den kâtikŋâ den sâŋm sâip, “Eli, Eli lama saba-tini (niŋ denân ko, Anutunâ, Anutunâ, wangât birânigat)?” ⁴⁷ Oi kirâwe, zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ ziŋâ sâwe, “Zâk Elia konsap.” ⁴⁸ A ŋâiŋâ nâŋgâm sârârâk kârâm âim sarugât kâmon mem ga winiga too kâlakŋoot sum kapiŋkum pindip. ⁴⁹ Oi a nâmbutŋâ itâ sâŋm dukuwe, “Nen tap iknâ. Elia perâkŋak ga mâkâbap mo buŋâ?” ⁵⁰ Oi Yesu zâk dum den kâtikŋâ den sâi Kaapumŋâ takâm arip. ⁵¹ Moi tirik namin sâŋgum patâ, zo uren gâbâ oloŋ gei kwâkip. Oi wâriŋ mei kât âbâŋgum naŋgip. ⁵² Oi a zeŋgât kwak, zo pâronŋsâi Kembugât siŋgi a ândim muwe, zo zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ zaarawe. ⁵³ Oi Yesu zâk kândom op zaari zen kwagân gâbâ zaatŋâ kamân kâukŋan zo âim a doŋbep muyageziŋgâwe. ⁵⁴ Oi kâwali a galem sot arâpŋâ kirâwe, zen wâriŋ sot kut ŋâi ŋâi zo ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi sâwe, “Perâkŋak a zirâŋ Anutugât nannâ ândeip.”

⁵⁵ Yesu kuwe, narâk zoren ambân doŋbep kârebân kin kut ŋâi ŋâi zo ek naŋgâwe. Ambân zo, zen Yesu molim kore okŋaŋgâm Galilaia hânân gâbâ gawe. ⁵⁶ Maria, Madala kamânân gokŋâ

sot Maria, Yakobo sot Yose zekât mamziknâ. Oi ambân nâi Zebedαιο nanzatnâ, zekât mamziknâ. Zen ârândân tarâwe.

Yesu hanguwe.

(Mk 15:42-47; Lu 23:50-55; Yo 19:38-42)

⁵⁷ Mirâ nâtiksâisâi Arimataia kâmânân goknâ sikum a nâi Yesugât a op ândeip, kutnâ Yosepe, zâk gâip. ⁵⁸ Gamnâ Pilatogâren âim Yesugât kâmbarânâ zorat dukum sâi Pilatonâ kâwali a sâmbân dâzângoip pindâwe. ⁵⁹ Yosepenâ kâmbarânâ zo memnâ sângum kâu unaknandâ kâpim lum arip. ⁶⁰ Lum âim kât mâtâpnâ zik sinji nâi tuugip, zoren pamnâ kât patâ nâi kâbaknei âi mâtâp doongoip arip. ⁶¹ Oi kwak nangâmnan Maria, Madala kamânân gok sot Maria nâi, zet zo tap igâwet.

⁶² Kendongât kut nâi nâi kubikkubik narâk, zo âki ko hanjsâi tirik namâ galem a patâ sot Parisaio a, zen Pilatogâren âiwe. ⁶³ Âimnâ sâwe, “Patâniâ, nen den nâi nângen, zo dâgonâ. Sarâ a zâk wâgân ândeibân itâ sâip, ‘Momnâ sirâm karâmbut zem tap zaatpat.’ ⁶⁴ Zorat arâpnâ zinâ âi kâmbarânâ mem âimnâ mumunân gâbâ zaatsap sarâ sâbegât kâwali a sângonzângona kwagân âi galem kinetâ sirâm karâmbut âkâbap. Mârum den sarâ zeip, zorat den sarâ kwâknân zari lâmbatpapkât girem op dâgogen.” ⁶⁵ Sâne Pilatonâ itâ sâmbân dâzângoip, “Kâwali a zinân. Diizingâm kwagân âim ziinâk dap mo dap nânge, zo yatâ doongune tâpap. Yatâ sâi kâwali a zen sot âimnâ kwagân zo winzip pam galem tarâwe. ⁶⁶ (-)

28

Yesu mumujan gâbâ zaarip.

(Mk 16:1-10; Lu 24:1-10; Yo 20:1-18)

¹ Yuda zengât kendon âki hansâsâgât Maria, Madala kamânân goknâ sot Maria bukujâ, zet kwagân iktam âiwet. ² Aritâ wâriņ patâ mei Kembugât sumbem a nâinâ sumbemân gâbâ gem kât patâ mem kâbaknei ari kât kwâkņan tâip. ³ Tobatņâ âsakņoot hânpân yatâ. Hâmbâņâ kâu timan. ⁴ Kâwali a, zen zo ekņâ sânmziņ sâmbui kenġât op hânân gei zem ândiwe.

⁵ Oi ambân zagât zo, zet âi takitâ aņâ itâ dâzâkom sâip, “Zet kenġât mân oit. Nâ nâņgan. Zet poru nagân kuwe, zo iktam gabot. ⁶ Oi zâk zi mân taap. Zâk mârum sâm dâzâņgoip, zo yatâ op mumujan gâbâ zaatsap. ⁷ Zet kek âi arâpņâ dâzâņgobabot, ‘Yesu zâk mumujan gâbâ zaatsap. Galilaia hânân âi kândom otziņġâbap. Zen zoren âi ikpi.’ ”

⁸ Sâi zet kek kwak zo birâm kenġât sot sâtâre op arâp den siņgi dâzâņgoram sârârâk kârâm âiwet. ⁹ Aritâ Yesuņâ mâtâbân muyagezikâm itâ sâm dâzâkoip, “Umzik âlip oit.” Yatâ sâi zet um topņan âi pindiņsâm mâpâsem kiņan gâsuwet. ¹⁰ Oi Yesuņâ itâ sâm dâzâkoip, “Zen mân kenġât oit. Zet âi arâpņâ dâzâņgoitâ Galilaia hânân âi nikpi.”

¹¹ Ambân zagât, zet aritâ kwagân galem kirâwe, zengâren gâbâ nâmbutņâ zen âim kamân patin takâmņâ tirik namâ galem patâ kut nâi âsageip, zorat siņgi dâzâņgowe. ¹² Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtņâ, zen mindum kâwali a zen kât donġbep ziņġâwe. ¹³ Ziņġâm itâ sâwe, “Zen

itâ sâbi. Nen n̄atigân uman zeindâ arâpñâ zinj gam kâambarânâ mie. ¹⁴ Den zo Roma a kutânâ nânġabapkât keñġât mân upi. Âlip niñâ dukunat.”
¹⁵ Yatâ sâm dâzânġone kâwali a zen den lum kât zo mem âiwe. Den sarâ zo Yuda a zeñġâren zeipñak tok ziap.

Yesuñâ bâkñan arâpñâ muyageziñġâm nep diñ sâm ziñġip.

¹⁶ Yesugât arâp kiin kânok, nen Galilaia hânân bakñâ n̄ain Yesuñâ den kânñan dâtnânġoipkât zoren zâiwen. ¹⁷ Zâimñâ zikñâ ekñâ pindiñsâm m̄apâsiwen. Nâmbutñandâ ko um zagât urâwe. ¹⁸ Oi Yesuñâ gootniñan gam itâ sâm dâtnânġoip, “Anutuñâ imbanâ top top aksik sumbengât sot hânġât nâ nigip. ¹⁹ Zorat ko zen hânñâ hânñâ, a kâmutñâ kâmutñâ, zeñġâren âim nep tuune dinnâ lum nâġât a ambân upi. Oi Ibâ sot nanñâ, nâ sot Tirik Kaapum, neñġât korân târokwap too sanġon ziñġâbi. ²⁰ Den dâzânġom ândiwan, zo aksik lubigât dâzânġom ândibi. Oi n̄ai dâzânġua nânġânek. Nâ sirâmñâ sirâmñâ, âsâbânġ zen sot ândia hânġât narâkñâ âkâbap.”

Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1